

15 rokov (1994 - 2009)

Granáty na Tureckom vrchu

Budúcich vojenských profesionálov, dnešných čakateľov – vojakov martinskej Základnej výcvikovej školy, sprevádzalo počas ich dvojtyždňového vyvedenia vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch mrazivé počasie s množstvom snehu. V druhej tretine svojej prípravy strelci museli zvládnuť celkom osem streleckých úloh zo samopalu i hádzanie ručných granátov na vzdialenosť 25 metrov.

Časť budúcich vojenských profesionálov, ako napríklad čakatelia vojaci Stanislav Fogaráš či Ján Bacuš už v minulosti absolvovali vojenskú základnú službu. K hádzaniu granátov sa však v jej priebehu nedostali. Až teraz. Oboch a mnohých ďalších zo štyroch desiatok čakateľov do ozbrojených síl prilákali predovšetkým sociálne istoty a zaujímavá kariéra. Podľa nich aj práve prebiehajúca hospodárska kríza ukázala, že sa rozhodli správne. Jedna z dvoch žien Lívia Vavrová zasa vstupom do ozbrojených síl pokračuje v rodinnej tradícii. Veď vo vojenskej uniforme v leteckej základni Kuchyňa je nielen jej manžel, ale aj sestra a švagor.

Veliteľ školy podplukovník Roman Grnáč, veliteľ roty kapitán Ľubomír Petrik spoločne s veliacim poddůstojníkom roty nadrotmajstrom Petrom Kubušom s uspokojením konštatujú, že v poslednom období prichádzajú do výcvikovej školy lepšie motivovaní a pripravení záujemcovia. Budúcich vojenských profesionálov čaká ešte posledná tretina výcviku – taktika. Svoju 9 týždňovú prípravu završí 14. marca slávnostným vyradením v Martine.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 3/2009
Redakčná uzávierka 3. marec 2009
Do výroby zadané 24. marec 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKASOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

nadporučík Mgr. Vladislav VAVRINEC
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lydia SEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane slovenskí vojaci v misii NATO v Kosove ochraňujú kultúrne pamiatky foto **Peter DOVINA**
Nevyžiadajú obrazový materiál a rukopisy nevraciam.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Z obsahu

Rozhovor s ministrom

str. 4 - 5

Jubileum NATO

str. 6 - 15

Legenda na kolesách

str. 28, 44

Slovák v Pentagóne

str. 32 - 33

Editoriál

Keď Slovenská republika nebola v prvom kole rozširovania prijatá s ostatnými tromi krajinami Vyšehradskej štvorky do NATO, percentuálne najviac sklamaných bolo zrejme medzi vojakmi. Najmä tými, ktorí už pôsobili v misiách. Tí bezprostredne videli, ako sú ich kolegovia z armád Aliancie vyzbrojení a vystrojení, aký majú servis a ako funguje celý systém ich armád. Už len preto vedeli, kadial by mala viesť cesta. Nehovoriac o tom, že vojaci si iste bezprostrednejšie uvedomovali, čo je to byť členom najvýznamnejšej bezpečnostnej organizácie na svete. Aj vďaka svojim skúsenostiam a rozhladu boli podľa prieskumov v podpore nášho vstupu vždy o krôčik vpred ako ostatná verejnosť. V NATO sme 5 rokov. A Aliancia oslavuje 60. výročie svojho vzniku.

V tomto čísle sa sústreďujeme na naše členstvo v Aliancii viac ako inokedy. Hovorí o ňom minister obrany Jaroslav Baška v našom rozhovore na stranách 4-5. Okrem iného naznačuje, že je pochopiteľné, keď si u nás občania vo všeobecnosti bezprostredne neuvedomujú potrebu skvalitňovania vojenskej bezpečnosti. Je to pochopiteľné preto, lebo tento pocit vychádza z ich pocitu bezpečia. Áno, je veľkým šťastím, že už viac ako šesť desaťročí žijeme v mieri. Lenže, pripomína minister, akékoľvek nedocenenie budovania obranno-bezpečnostného systému by sa nám mohlo nepríjemne vrátiť. A nejde pritom len o plnenie našich záväzkov v rámci Aliancie. Generál Ľubomír Bulík v tomto smere na marcovej konferencii „Priority náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR na rok 2009“ v Liptovskom Mikuláši jednoznačne definoval, že tými hlavnými prioritami bude dosiahnutie a udržanie požadovanej úrovne operačnej pripravenosti deklarovaných spôsobilostí OS SR (sily rýchlej reakcie NATO, bojové skupiny EÚ) a spôsobilostí pripravovaných v zmysle cieľov síl. Rovnako dôležité je udržanie spôsobilosti zabezpečovať operácie medzinárodného krízového manažmentu so zameraním na operáciu ISAF v Afganistane.

V Obrane sa pri príležitosti 60. výročia založenia Aliancie a 5. výročia nášho vstupu do NATO venujeme na stranách 6 až 9. V čísle píšeme aj o našej účasti v operáciách pod velením NATO (strany 12-15). Tiež strany venované vojenskej technike sa sústreďia na výzbroj aliančných armád (strany 24-27). Zaujímavé je tiež porovnanie podpory obyvateľov Slovenska nášmu členstvu v Aliancii (str. 23).

Členstvo Slovenska v NATO bolo jedným z kľúčových predpokladov nášho prijatia do Európskej únie, Schengenského priestoru a následne aj medzi krajiny, ktoré patria do Eurozóny. Ten význam a tie súvislosti si uvedomujeme teraz možno viac ako inokedy predtým. Teraz – v časoch, ktoré sú náročnejšie ako tie minulé. Výročia súvisiace s Alianciou sú o to väčším dôvodom na našu hrdosť.

Peknú jar.

Minister obrany Jaroslav Baška:

Bezpečnosť nie je samozrejmosť

Pán minister, päť rokov Slovenska v Severoatlantickej aliancii je čas na rekapituláciu. Aké pozitíva nám prinieslo členstvo v NATO?

Treba si odpovedať na základnú otázku, prečo sme pred piatimi rokmi vstúpili do Severoatlantickej aliancie. V prvom rade sa po skončení studenej vojny zmenila bezpečnostná situácia a základným záujmom nášho štátu bolo stať sa členom najvýznamnejšej bezpečnostnej organizácie na svete. Odvíjalo sa od toho celé smerovanie zahraničnej politiky Slovenskej republiky a prijatie do NATO znamenalo pre našu krajinu úspech a významné rozšírenie bezpečnostných záruk. S tým súvisiacich benefitov bolo oveľa viac. Porovnať môžeme armádu z roku 1993 s jej 46-tisíc vojakmi, oproti

dnešným 16-tisícim. Nedá sa predstaviť, akým spôsobom by sme dnes dokázali takú veľkú armádu financovať. Vďaka členstvu v Aliancii sme teda redukovali jej počty a zároveň sme mohli zaviesť model profesionálnych ozbrojených síl. Teraz to už nie je o upratovaní, maľovaní trávy na zeleno a každodennom pochodovaní, ako v nedávnej minulosti u vojakov základnej služby. Máme profesionálnu armádu, v ktorej je práca poslaním a osobným rozhodnutím každého jednotlivca. Armáda, ktorá je kompaktnejšia, môže byť modernejšie vyzbrojená a vycvičená. A je tu aj hlavný dôvod, prečo Aliancia pred 60 rokmi vlastne vznikla – môžeme využívať kolektívnu obranu. Vďaka nej, vďaka členstvu v NATO, k nám začali prúdiť zahraničné investície. Investori

jednoducho potrebovali mať záruky, že naša krajina bude stabilná a ich investície budú v bezpečí. Členstvo v NATO bolo dôležitým stupňom nášho prijatia do Európskej únie a neskôr s ním súviselo aj prijatie do Schengenského priestoru a Eurozóny.

Aké najdôležitejšie záväzky v súvislosti s našim členstvom treba plniť?

Samozrejme, nemôžeme byť len pasívnym konzumentom bezpečnosti a kolektívnej obrany. Naše členstvo prináša aj záväzky, tak ako je to aj v iných medzinárodných organizáciách. Predovšetkým musíme mať profesionálne pripravenú armádu tak, aby dokázala plniť úlohy vyplývajúce z našej ústavy vo vzťahu k vlastnému štátu a zároveň aby bola nasaditeľná v rámci expedičných síl. Vo vzťahu k nasadeniu v zahraničí nejde pritom len o to, že sme členmi NATO. Z môjho hľadiska každá krajina, ktorá žije demokraticky a v mieri, zároveň má fungujúcu ekonomickú základňu, má povinnosť primerane svojím možnostiam pomáhať krajinám a ľuďom, ktorým sú na hony vzdialené slová ako mier, demokracia či základné ľudské práva. Je to aj naša povinnosť a robíme tak – či už je to pod velením NATO alebo v rámci síl Európskej únie alebo OSN. Pravda, súvisí s tým aj financovanie. Odporúčané ustanovenie, podľa ktorého by sme mali na obranu vynaložiť okolo 2% HDP, je pre nás nateraz nedosiahnuteľné – podobne ako to bolo v minulosti. Nepredpokladám, že by sme tento stav dosiahli v najbližších rokoch. O to dôležitejšie je, ako dokážeme zverené finančné prostriedky využiť. V čase finančnej krízy to platí dvojnásobne.

Občania sice ozbrojeným silám prejavujú stále vysokú dôveru, ale niekedy sa zdá, ako keby bezpečnosť vnímali ako samozrejmosť...

Kedy bola na našom území naposledy vojna? Pred 64 rokmi. Našťastie, odvtedy u nás vojny nebolo. Ľudia sa cítia bezpečne – a to je výborné. No nikto by nemal vnímať bezpečnosť ako samozrejmosť. Prírodzene, bezpečnosť nie-

čo stojí. Je to o rozpočte rezortu obrany, ako aj niektorých ďalších rezortov a ozbrojených zborov. V čase finančnej a ekonomickej krízy sa veľa hovorí o dôležitosti dôvery. Viac sa pritom začína hovoriť aj o bezpečnosti. Je dobré, že občania svojim ozbrojeným silám dôverujú. Obranu krajiny pritom môže zaručiť a zabezpečiť len štát. Nikto iný. A pocit bezpečia musí ostať bezpodmienečne zachovaný.

Podarí sa napriek už spomenutej kríze splniť naše záväzky v operácii ISAF v Afganistane?

Naše záväzky, ktoré máme z júna minulého roka, chceme v prvom polroku tohto roka naplniť. Urobíme všetko preto, aby mandát, ktorý nám dala vláda SR a Národná rada

SR, bol naplnený. Naši vojaci robia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu Slovenskej republiky veľmi dobré meno. Je potešiteľné, keď počujem slová chvály predovšetkým na medzinárodných veliteľstvách operácií počas ciest za našimi vojakmi. Svedčí to o dobrej príprave a vysokej úrovni výcviku na území Slovenska. Sme dôveryhodným a spoľahlivým partnerom či už v operáciách NATO alebo v ostatných misiách. Podakovanie pritom patrí všetkým viac ako 11-tisícim vojakom, ktorí nás v zahraničných operáciách od vzniku samostatného Slovenska reprezentovali.

Akú perspektívu aj vzhľadom na opäť spomenutú krízu bude mať modernizácia ozbrojených síl?

V prvom rade musíme zabezpečiť jednotky v operáciách s dôrazom na ich ochranu. Musia mať kompletný výstroj a kompletnú výzbroj plus ďalšie prostriedky, ktoré im poskytujú ochranu. Skrátka, my nemôžeme poslať vojakov do operácií obrazne povedané – v teplákoch. Rovnako je dôležité, aby si mohli plniť úlohy na domácej pôde, napríklad pri rôznych prírodných pohromách. To je priorita. Nie je príjemné konštatovať, že modernizačný dlh sa v našej armáde fahá už veľmi dlho. To nie je rok – a nie sú to ani tri roky. Ten stav pretrváva od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Podobne nebol dobrý stav v tom, že ešte z čias bývalej federálnej armády sme mali v rezorte zakonzervované viaceré inštitúcie či takzvané „podvesy“, ktoré už dávno pre nás neboli ani potrebné ani efektívne. Aj preto

sme vlni urobili viaceré systémových zmien v organizačných štruktúrach rezortu. Cieľom bolo ušetriť peniaze reinvestovať prioritne do modernizácie ozbrojených síl. Vtedy však nikto nevedel, že príde kríza a s ňou nevyhnutné šetrenie štátnych prostriedkov, ktoré sa týka aj nás. Šetriť budeme v rámci prevádzkových nákladov a určite budeme musieť presunúť aj niektoré modernizačné projekty. To však neznamená, že vlnajšie rozhodnutia boli chybné. Naopak.

Pokračovaním tohto procesu bola reorganizácia ministerstva obrany. Aké ďalšie procesy možno očakávať v procese zefektívňovania?

Budeme pokračovať v tendenciách zefektívňovania, ktoré sme začali minulý rok. Týka sa to v prvom rade reorganizácie generálneho štábu a ozbrojených síl. Chceme sa pozbavovať záťaž, ktoré pre nás predstavuje neupotrebitelný hnuteľný alebo nehnuteľný majetok. Finančné prostriedky, ktoré sa nám určitým spôsobom vrátia, chceme investovať do projektov, ktoré som už naznačil. Je to ochrana živých síl a dokončenie kompletnej výzbroje a výstroja jednotlivca.

Keď sme pri zefektívňovaní - na neformálnom stretnutí ministrov obrany krajín NATO v poľskom Krakove ste vo februári avizovali nastolenie otázky efektívnejšej činnosti veliteľstiev NATO. Verejnosť už z vášho vyhlásenia vie, že na niektorých pozíciách budeme znižovať zastúpenie

slovenských dôstojníkov. Ako sa bude ďalej rozvíjať táto diskusia?

Slovenská republika opätovne vyjadrila svoj podporný názor prebiehajúcej reforme štruktúr Severoatlantickej aliancie, ktorá je vecou všetkých členských krajín. V našom postojí sme sa navyše dotkli tabuliek mierových počtov či konkrétnej reformy hlavného veliteľstva. Nie sme pritom jediná krajina, ktorá otvorila problém zefektívňovania aj týchto štruktúr. Sme však prví, ktorí začali robiť konkrétne kroky. Chceme zdôrazniť, že tieto opatrenia sa v žiadnom prípade nedotknú plnenia záväzkov voči Severoatlantickej aliancii alebo koordinácie jednotlivých vojenských operácií.

Najbližšie neformálne stretnutie ministrov obrany NATO bude na jeseň v Bratislave...

Áno, je pre nás výzva. Organizačne zabezpečuje stretnutie v prvom rade náš rezort, celkové zabezpečenie si však vyžiada spoluprácu niekoľko tisíc ľudí. Naším najväčším spolupracovníkom je rezort vnútra. Dôležité je povedať, že stretnutie ministrov obrany NATO je pre náš štát z medzinárodnopolitického hľadiska najdôležitejšou, alebo jednou z najvýznamnejších udalostí v našich novodobých dejinách. Naším partnerom chceme predstaviť Slovensko ako modernú a dynamicky sa rozvíjajúcu krajinu, ktorá je zároveň spoľahlivým aliančným partnerom.

Dvojstranu pripravil **Pavol VITKO**

V Poľsku najmä o Afganistane

Minister obrany SR Jaroslav Baška sa 19. a 20. februára zúčastnil v poľskom Krakove na neformálnom rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO. Cieľom bolo prerokovať najmä aktuálnu agendu Aliancie s dôrazom na vojenské operácie predovšetkým v Afganistane, ale aj v Kosove.

„Ku kľúčovým úlohám ISAF v Afganistane patrí pomoc Aliancie pri budovaní afganskej národnej armády a polície tak, aby Afganci mohli postupne prevziať zodpovednosť nad svojou krajinou,“ povedal J. Baška (na fotografii v prestávke rokovaní s poľským ministrom obrany Bogdanom Klichom stojí vľavo, a s luxemburským rezortným partnerom Jeanom-Louisom Schlitzom). Dodal, že vysoko aktuálnou úlohou je aj zabezpečenie priebehu demokratických prezidentských volieb, ktoré sa tento rok v Afganistane uskutočnia 20. augusta. Tak isto veľmi dôležité provinčné voľby sa uskutočnia v Afganistane budúci rok. Minister na rokovaníach s partnermi pripomenul, že Slovensko si zodpovedne plní svoje partnerské záväzky a po zvýšení počtov našich vojakov v ISAF na súčasných 175 ich ešte v tomto polroku budeme mať približne 230. „V budúcnosti sa chceme viac sústrediť na činnosti, ktoré sú v ISAF čoraz viac žiadané, a to sú najmä provinčné rekonštrukčné tímy, ktoré sa podieľajú na budovaní infraštruktúry v tejto desaťročia vojnami sužovanej krajiny,“ povedal J. Baška. Avizoval aj ambíciu vybudovať aspoň jeden výcvikový tím, ktorý by cvičil domáce bezpečnostné sily. „V súčasnosti sa na činnosti takéhoto tímu chceme podieľať s našimi priateľmi z Holandska.“ Ministri sa venovali aj širokej škále úloh súvisiacich s transformáciou Aliancie s dôrazom na jej spôsobilosti v budúcom období. Rokovali aj vo formáte NATO – Ukrajina a NATO – Gruzínsko.

„V Afganistane potrebujeme nielen viac vojakov, ale aj viac civilnej pomoci na budovanie infraštruktúry a inštitúcií tak, aby sme krajinu dokázali čím skôr stabilizovať,“ povedal po rokovaníach na tlačovej konferencii generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer. Zároveň sa poďakoval za pomoc všetkých spojencov v tejto najdôležitejšej vojenskej operácii Aliancie. Pravidelné polročné neformálne rokovanie ministrov obrany krajín NATO je posledné pred summitom Aliancie, ktorý sa uskutoční v apríli vo francúzskom Štrasburgu a v nemeckom Kieli pri príležitosti 60. výročia vzniku a ktoré bude zamerané predovšetkým na rekapituláciu doterajších úloh a stanovenie strategických cieľov NATO do budúcnosti. Nasledujúce neformálne rokovanie ministrov obrany krajín NATO sa uskutoční v októbri v Bratislave.

Vrchný veliteľ spojeneckých síl NATO v Európe gen. John Craddock na návšteve Slovenska

60 rokov Severoatlantickej aliancie

Základným poslaním NATO je ochrana slobody a bezpečnosti všetkých jeho členov politickými i vojenskými prostriedkami v súlade so zásadami Charty OSN. Ide o zásadu spoločného záväzku k vzájomnej spolupráci medzi zvrchovanými štátmi, založenú na nedeliteľnosti bezpečnosti jej členov. Solidarita v rámci Aliancie zaručuje, že žiadny členský štát nebude nútený spoľahnúť sa len na vlastné úsilie pri riešení základných bezpečnostných otázok. NATO je združením slobodných štátov, jednotných vo svojom úsilí chrániť svoju bezpečnosť prostredníctvom vzájomných záruk.

Severoatlantická zmluva, ktorá bola podpísaná 4. apríla 1949 vo Washingtone zástupcami 12 zakladajúcich štátov (USA, Kanada, Veľká Británia, Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Taliansko, Dánsko, Nórsko, Portugalsko, Island), vznikla na základe článku 51 Charty OSN, ktorá potvrdzuje prirodzené právo nezávislého štátu na individuálnu, alebo kolektívnu obranu.

PREČO NATO VZNIKLO?

V čase svojho vzniku to bola reakcia spomínaných demokratických krajín na hrozbu a prípadné ohro-

zenie ich nezávislosti zo strany vtedajšieho Stalinovho Sovietskeho zväzu. Bývalá protihitlerovská koalícia z čias druhej svetovej vojny (USA, Veľká Británia a Sovietsky zväz) sa pre čoraz rozdielnejšie mocenské záujmy bývalých spojencov stávala minulosťou. Západoeurópske krajiny splnili svoj záväzok a v tomto období po skončení vojny výrazne redukovali svoje ozbrojené sily. Sovietsky zväz si napriek povojnovej redukcii vojsk udržiaval v strednej a východnej Európe (okrem CSR) pomerne veľkú vojenskú silu. Navyše v rokoch 1947 – 1949 sa udiali najmä v strednej a východnej Európe udalosti, ktoré oprávnené znepokojili európsku demokratickú verejnosť.

Patrila medzi ne občianska vojna v Grécku, februárové prevzatie moci komunistami v Československu v roku 1948 a následné potlačenie demokratických zásad fungovania, sovietska blokáda Berlína v apríli 1948, priame i nepriame sovietske ohrozenie zvrchovanosti Nórska, Grécka, Turecka, podpora strán a hnutí, ktoré sa pokúšali zvnútra destabilizovať demokratický systém v západnej Európe.

V krajinách východnej Európy (Československo, Poľsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Albánsko, sovietska okupačná zóna v Nemecku – neskôršia NDR a svojím spôsobom napriek určitým odlišnostiam aj Juhoslávia), ktoré boli pod nadvládou sovietskeho vedenia, boli postupne rušené atribúty demokratického právneho a politického systému, trhovej ekonomiky a nastolená vláda jednej strany.

V snahe ochrániť sa, vytvoriť systém spoločnej obrany a posilniť vzájomné vzťahy, aby mohli odolať ideologickému, politickému a vojenskému ohrozeniu svojej bezpečnosti, vlády Belgicka, Luxemburska, Francúzska, Holandska a Veľkej Británie už v marci 1948, krátko po prevzatí moci komunistami v Československu, ako jednu z reakcií podpísali Bruselskú zmluvu. Nasledovali rokovania s USA a Kanadou o vytvorení tzv. jednotnej Severoatlantickej aliancie, založenej na bezpečnostných zárukách a vzájomných záväzkoch medzi Európou a Severnou Amerikou. Účastníkmi tohto procesu sa postupne stali aj Dánsko, Island, Taliansko, Nórsko a Portugalsko. Hľadanie spoľahlivých bezpečnostných záruk vyvrcholilo podpisom Washingtonskej zmluvy 4. apríla 1949.

NATO ako záruka bezpečnosti a demokratického rozvoja svojich členských krajín sa postupne stávalo

príťažlivým aj pre ďalšie štáty. V roku 1952 sa jeho členmi stali Grécko a Turecko. V roku 1955 sa k Aliancii pripojila Spolková republika Nemecko, v roku 1982 Španielsko.

NATO PO PÁDE BERLÍNSKEHO MÜRU

Po roku 1989, keď sa na našom kontinente postupne zrútil starý totalitný systém a v strednej a východnej Európe sa obnovili demokratické zásady fungovania štátov, sa NATO čoraz viac začalo otvárať aj spomínaným krajinám. Zjednotením Nemecka sa v roku 1990 dostala bývalá Nemecká demokratická

republika ako prvé územie Sovietskeho bloku pod ochranný dáždnik Aliancie. NATO sa čoraz viac muselo prispôbiť novým výzvam a novovznikajúcemu bezpečnostnému prostrediu na európskom kontinente. Prvé kroky k transformácii Aliancie boli prijaté už na jej londýnskom summite v júli 1990. Začal sa proces vzájomného dialógu medzi krajinami, ktoré ešte nedávno stáli proti sebe. Nezabudlo sa ani na článok 10 Washingtonskej zmluvy, ktorý hovorí o pripravenosti Aliancie prijímať medzi seba ďalšie európske demokratické štáty.

V novembri 1991 bola v Ríme prijatá strategická koncepcia bezpečnostnej politiky NATO. Na rozdiel od predošlých, ktoré boli založené na konfrontácii, bola orientovaná na spoluprácu. Okrem garancie bezpečnosti pre členov NATO vyjadrila úsilie Aliancie spolupracovať na rozšírení bezpečnosti do celej Európy.

Jej súčasťou sa stala spolupráca s novými partnermi v strednej a východnej Európe. Bola vytvorená Rada severoatlantickej spolupráce (NACC), ktorá koordinovala proces nového partnerstva a spolupráce. Na jej zasadnutí sa 20. decembra 1991 po prvý raz zúčastnili aj predstavitelia deviatich krajín strednej a východnej Európy (medzi nimi aj vtedajšej ČSFR). V roku 1994 bol vytvorený systém spolupráce s NATO známy ako Partnerstvo za mier (PfP). Do jeho činnosti sa postupne zapojili zástupcovia 44 štátov (členských krajín NATO, strednej a východnej Európy, ako aj štáty, ktoré vznikli po rozpade ZSSR).

Na summite NATO v Madride v roku 1997 bolo prijaté historické rozhodnutie o rozšírení Aliancie o prvé krajiny bývalého sovietskeho bloku. V apríli 1999 sa stali členmi NATO Česká republika, Poľsko a Maďarsko. Spomínaný proces rozširovania NATO sa nezastavil.

PRÍNOS PRE SLOVENSKO

O päť rokov neskôr, 29. marca 2004 sa stali členmi Aliancie ďalšie štáty. Spoločne s Bulharskom, Rumunskom, Slovinskom, Estónskom, Litvou a Lotyšskom tentoraz medzi nimi nechýbala ani Slovenská republika. Naša krajina sa stala súčasťou fungujúceho kolektívneho systému bezpečnosti. Uplynulých päť rokov ukazuje, že to bolo správne rozhodnutie. Slovensko sa v dnešnom nepokojnom svete môže plne spoľahnúť na svoju ochranu a obranu zo strany Aliancie.

BILANCIA NATO

NATO si v tomto roku pripomína 60 rokov od svojho založenia. Bilancia týchto rokov je úspešná. Hrozba konvenčnej vojny v Európe dnes prakticky neexistuje. Vynorili sa však iné riziká a hrozby, ktorým musí Aliancia čeliť. Medzi ne patria najmä etnické konflikty, porušovanie ľudských práv, teroristické útoky, politická alebo ekonomická nestabilita a hrozba šírenia jadrových, biologických a chemických zbraní vo svete. Preto aj naďalej zostáva hlavnou úlohou NATO zaručenie demokratických hodnôt, bezpečnosti a územnej celistvosti členských štátov Aliancie.

V priebehu uplynulých šiestich desaťročí Aliancia zabezpečila pre všetky svoje členské krajiny bezpečnosť a podmienky pre slobodný, pokojný, demokratický rozvoj. Práve NATO pomohlo svojimi silami a pro-

striedkami uhasiť na Balkáne po rozpade Juhoslávie požiar najväčšieho etnického násilia na našom kontinente od konca druhej svetovej vojny (sily IFOR, neskôr SFOR v Bosne a Hercegovine, súčasťou síl KFOR na území Kosova je aj slovenský kontingent), keď zlyhali ostatné možnosti. Aliancia (aj za účasti slovenských vojakov) sa aktívne podieľala a podieľa na boji proti hrozbe terorizmu vo svete (Irak, Afganistan).

Summit NATO, ktorý sa konal v apríli 2008 v Bukurešti, znova potvrdil otvorenosť Aliancie v otázke pozvania a prijímania nových členov. Potvrdil spoluprácu s Ukrajinou a Gruzínskom, a najmä zohral významnú úlohu v mobilizácii členských krajín a ich podpore operácii ISAF v Afganistane. Mnohé štáty (medzi nimi aj Slovensko) potvrdili zvýšenie počtu svojich vojakov v spomínanej operácii, ktorá je v súčasnosti z pohľadu NATO najvýznamnejšia.

DNEŠNÉ ČLENSKÉ ŠTÁTY NATO (26 ČLENOV)

USA, Kanada, Veľká Británia, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Nórsko, Dánsko, Island, Portugalsko, Grécko, Turecko, Španielsko, Poľsko, Maďarsko, Česká republika, Slovensko, Bulharsko, Rumunsko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko a Estónsko.

Na summite NATO v apríli 2008 v Bukurešti dostali pozvánku na vstup do NATO Albánsko a Chorvátsko.

ORGÁNY A SYMBOLY NATO

Najvyšším orgánom NATO je Severoatlantická rada, ktorej predsedá generálny tajomník NATO (od 1. 1. 2004 Jaap de Hoop Scheffer z Holandska). Rozhoduje o všetkých dôležitých otázkach fungovania NATO. Jej rozhodnutia sa prijímajú konsenzom, teda zhodou všetkých členských krajín Aliancie. Rada zasadá kontinuálne, predsedá jej generálny tajomník a členské krajiny v nej zastupujú stáli predstavitelia – veľvyslanci. Rada sa však v prípade potreby môže zísť na úrovni ministrov zahraničných vecí, obrany, alebo na najvyššej úrovni (summity NATO).

Generálny tajomník zastupuje Alianciu navonok (volí sa konsenzom všetkých členov). Je zodpovedný za koordináciu všetkých konzultácií v rámci NATO.

Riešenie vojenských otázok zabezpečenia spoločnej obrany má na starosti Výbor pre obranné plánovanie a Skupina jadrového plánovania. Výbor pre obranné plánovanie sa stretáva minimálne dvakrát do roka za prítomnosti ministrov obrany všetkých členských krajín (okrem Francúzska). Hlavnou témou spoločných zasadnutí sú obrana a plánovanie kolektívnej obrany Aliancie. Rozhodnutia výboru majú rovnakú váhu ako rozhodnutia Severoatlantickej rady.

Členmi Skupiny pre jadrové plánovanie sú krajiny, zastúpené vo Výbore pre obranné plánovanie. Skupina koordinuje a konzultuje otázky jadrových zbraní. Ich využitia, šírenia, rozmiestnenia, bezpečnosti a kontroly.

Vojenský výbor má za úlohu realizovať všetky prijaté politické rozhodnutia. Funguje ako poradný orgán pre civilné štruktúry NATO. Jeho členmi sú vojenslí predstavitelia členských krajín. Stálu štruktúru NATO tvorí spolu 39 výborov.

V Aliancii sa rozhoduje na základe konsenzu, preto sú dôležité vzájomné konzultácie. Na parlamentnej úrovni pre ne predstavuje vhodné fórum Parlamentné zhromaždenie NATO.

Spoločná obrana v praxi funguje nasledujúcim spôsobom: Stály predstaviteľ krajiny, ktorá sa cíti ohrozená, v Severoatlantickej rade prednesie požiadavku na ochranu zo strany Aliancie. Keď stáli predstavitelia Severoatlantickej rady s ňou súhlasia, posunú ju Výboru pre obranné plánovanie. Ten požiada Vojenský výbor o pomoc, konzultácie a vypracovanie analýzy, ako spomínanú žiadosť prostriedkami armád členských krajín NATO realizovať. Na základe analýzy Výbor pre obranné plánovanie rozhodne o spôsobe pomoci. Musí s ňou vyjadriť súhlas aj Rada (teda všetky členské štáty). Ak by mal niektorý zo štátov nejaké výhrady, pokračuje sa v konzultáciách dovtedy, kým sa dosiahne konsenzus.

Sídlom Aliancie, jej politického vedenia, je hlavné mesto Belgicka Brusel (pôvodným sídlom bol od roku 1949 až do roku 1967 Paríž). Vojenské vedenie má sídlo v belgickom meste Mons.

Vlajku NATO (bola schválená v októbri 1953) tvorí modrý a biely kompas na tmavomodrom poli.

CESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO NATO

- 1. január 1993 – vstup SR do Severoatlantickej rady pre spoluprácu (NACC)
- 1994 – pripojenie Slovenska k programu Partnerstvo za mier (PfP)
- September 1995 – SR ako prvá krajina PfP schválila Dohodu o spolupráci medzi krajinami NATO a PfP
- Júl 1997 – Summit NATO v Madride pre nesplnenie politických kritérií nepozval Slovensko na rokovania o vstupe do NATO
- November 2002 - Summit NATO v Prahe pozval SR na začatie prístupových rozhovorov o vstupe do NATO
- 29. marec 2004 - vstup Slovenskej republiky do NATO

Štvorstranu pripravil **Jozef ŽIAK**
Foto **Peter DOVINA, Jozef ŽIAK,**
Pavol VITKO, Róbert HROMADA

Zmluvné strany sa dohodli, že ozbrojený útok proti jednej alebo viacerým z nich v Európe alebo v Severnej Amerike bude považovaný za útok proti všetkým, a preto sa dohodli, že keď dôjde k takémuto ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujúc právo na individuálnu alebo kolektívnu sebaobranu uznané článkom 51 Charty OSN, pomôže zmluvnej strane alebo stranám takto napadnutým tým, že okamžite podnikne sama a v súčinnosti s ostatnými stranami takú akciu, akú bude považovať za potrebnú, vrátane použitia ozbrojenej sily, s cieľom obnoviť a zachovať bezpečnosť severoatlantického priestoru.

Každý takýto útok a všetky opatrenia uskutočnené v jeho dôsledkoch budú urýchlene oznámené Rade bezpečnosti. Tieto opatrenia budú ukončené, ako Rada bezpečnosti prijme opatrenia, potrebné na obnovenie a zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti.

Článok 5, Severoatlantickej zmluvy, Washington
D. C., 4. apríla 1949

Slováci vo vojenských operáciách NATO

Slovenská republika hneď po svojom vzniku v roku 1993 jasne deklarovala, že tradičné chápanie obrany vlasti vo forme len obrany vlastného územia je už minulosťou. Preto od prvého dňa existencie vlastného štátu sa vtedajšia Armáda Slovenskej republiky zapájala do posilňovania medzinárodnej bezpečnosti v rámci medzinárodných mierových operácií.

ZÍSKANIE DÔVERY NAŠICH SPOJENCOV

Účast slovenských vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu znamenala pre mladú Slovenskú republiku obrovský prínos v rámci etablovania sa v medzinárodnom prostredí a získaní dôvery v očiach našich partnerov v zahraničí. Slovenskí vojaci si získali veľký rešpekt a vďaka aj od obyvateľov krajín, kde pôsobili a ktorým pomáhali. Na začiatku to boli najmä ženišti, ktorí vo vojnami ťažko skúšaných krajinách bývalej Juhoslávie, ale napríklad aj v africkej Eritrey, pomáhali odminovať krajinu, stavali mosty, opravovali cesty a preverovali aj pozemky na stavby škôl či nemocníc na minovú bezpečnosť. Ďalší slovenskí vojaci sa postupne začali podieľať na udržiavaní mieru a podpore pokoja v rámci strážnych jednotiek na Cypre, na Golanských výšinách medzi Sýriou a Izraelom, ako aj v Iraku. Skvelé meno urobili Slovenku naši vojenský zdravotníci aj v ďalekom Východnom Timore či v Libanone. Uvedené vojenské misie boli

pod zástavou Organizácie Spojených národov, Európskej únie, v rámci Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, alebo išlo o spojenecké koalíčné operácie.

Jednou zo základných ambícií Slovenska v rámci etablovania sa v medzinárodných štruktúrach bolo získanie členstva v Severoatlantickej aliancii. Predchádzalo tomu veľké úsilie aj zo strany vojakov. Slovensko bolo prijaté za členskú krajinu NATO v roku 2004, no desiatka našich dôstojníkov pôsobila prvý raz priamo vo vojenskej operácii NATO už od roku 1998. Bolo to v operácii SFOR v Bosne a Hercegovine. V tejto operácii Aliancie napríklad v rokoch 2002 a 2003 pôsobila aj vrtuľníková jednotka z Prešova. V aliančnej operácii KFOR v Kosove začali naši vojaci pôsobiť od roku 1999. Jedným z cieľov bolo získať dôveru budúcich partnerov v Aliancii v tom zmysle, že Slovensko chce nielen získať záruky vyplývajúce z kolektívnej bezpečnosti, ale že ako riadny člen NATO sa bude vedieť pod zástavou Severoatlantickej aliancie aj vojensky podieľať na budovaní bezpečnejšieho sveta.

Slovenská republika sa stala riadnym členom NATO 29. marca 2004. Naša krajina je odvtedy súčasťou najmocnejšej obrannej organizácie sveta a teší sa z výhod kolektívnej bezpečnosti. Vďaka tomu mohla výrazne znížiť počet vojakov (z približne 46-tisíc v 90. rokoch na približne 15-tisíc v súčasnosti). A aj preto u nás už nemusia mladí muži rukovať na základ-

nú vojenskú službu. Služba v ozbrojených silách sa stala vecou profesionálov. Tých, ktorí sa pre ňu rozhodnú dobrovoľne a ktorí vďaka profesionálnemu výcviku a vlastnému odhodlaniu chcú patriť vo svojom povolani k najlepším aj v porovnaní s armádami našich spojencov. Dnes je pritom v našej armáde už vyše osem percent žien.

SLOVÁCI V AFGANISTANE

Po vstupe Slovenska do Severoatlantickej aliancie si naša vlasť o to precíznejšie plní svoje záväzky voči partnerom v NATO. Aj preto sa dnes podieľa na dvoch veľkých aliančných operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Prvou je operácia ISAF (International Security Assistance Force – Medzinárodné sily pre podporu bezpečnosti) v Afganistane. V tejto krajine najskôr pôsobili slovenskí vojaci od roku 2002 v rámci koalície operácie Trvalá sloboda na leteckej základni v Bagrame. Súčasťou operácie NATO pod označením ISAF sa slovenské jednotky stali v roku 2004. Ich prvým pôsobiskom bola letecká základňa v hlavnom meste Kábul. Aj tu sa podieľali predovšetkým na ženijných prácach. V polovici roka 2007 sa slovenská ženijná jednotka presunula z Kábulu do juhoafganského Kandaháru, kde pokračuje v plnení odminovacích a stavebno-rekonštrukčných úloh v areáli leteckej základne. Slováci sa od roku 2007 začali zapájať aj do činnosti v medzinárodných provin-

čných rekonštrukčných tímoch. Tie pomáhajú pri obnove infraštruktúry v Afganistane a zároveň spolupracujú s medzinárodnými humanitárnymi či mimovládňymi organizáciami, ako aj s miestnymi autoritami. V apríli 2008 Slovensko vyslalo do Afganistanu sedemčlenný zdravotnícky tím, ktorý do decembra pracoval vo vojenskej nemocnici v Kábule. Naši lekári pomáhali aj miestnym pacientom. Slovenskí vojaci vlni začali plniť aj náročné strážne úlohy. Od začiatku jesene 2008 strážna jednotka Ozbrojených síl SR prevzala zodpovednosť za ochranu základne Tarin Kowt v afganskej provincii Uruzgan. Od decembra ďalšia strážna jednotka chráni najdôležitejšiu bránu na základni Kandahár, pričom zodpovedá aj za vstup miestneho afganského personálu do jej areálu. Slovenskí dôstojníci pritom pracujú aj na medzinárodných veliteľstvách. Z nich možno spomenúť, že od augusta 2007 do februára 2008 pôsobil na Hlavnom veliteľstve operácie ISAF v Kábule vo funkcii náčelníka štábu koordinácie a riadenia operácií brigádny generál Pavel Macko. Je to doteraz najvyššia funkcia, ktorú zastával príslušník OS SR v rámci veliteľstiev operácií medzinárodného krízového manažmentu. Jeho úlohou bola napríklad koordinácia a riadenie všetkých prebiehajúcich operácií v rámci ISAF.

V súčasnosti v Afganistane pôsobí 174 vojakov. Operácia ISAF sa stala pre Ozbrojené sily SR najdôležitejšia. V nasledujúcom období by sa v nej mal počet našich vojakov zvýšiť až na 246.

MISIA V KOSOVE

V rámci misie KFOR pôsobili Slováci od septembra 1999 v tábore Casablanca neďaleko mesta Suva Reka.

Odmínováli priestor, opravovali cesty a vykonávali ďalšiu ženijnú činnosť. V roku 2002 takmer 400 českých a 100 slovenských vojenských profesionálov prevzalo v rámci spoločného praporu priestor zodpovednosti v rámci zoskupenia síl Stred. Ich spoločným základným táborom sa stala základňa Šajkovac. Hlavnými úlohami bolo hliadkovanie na komunikáciách a v mestách či obciach v priestore zodpovednosti, ako aj ochrana srbského národného pamätníka Monument na Kosovom poli. K úlohám patrila a patrí aj ochrana etnických menšín – predovšetkým miestnych Srbov a aj Rómov. V roku 2005 spoločný prapor skončil činnosť, pričom možno povedať, že ich spolupráca bola výnimočnou ukážkou spolupráce krajín, ktoré pred rozdelením žili v spoločnom štáte. Slováci aj Česi v Kosove naďalej úzko spolupracujú a Šajkovac je stále ich hlavným spoločným táborom. Naši vojaci plnia spomínané úlohy dodnes. Na prelome rokov 2007/2008 sa do Kosova presunul na niekoľko mesiacov aj 39-členný personál jednotky dopravných vrtuľníkov. Ich úlohou bola preprava osôb a materiálu, ako aj prieskumné a monitorovacie lety či hasenie požiarov. V súčasnosti pôsobí v operácii KFOR spolu 139 príslušníkov OS SR.

POĎAKOVANIE A ÚČTA

Za 15 rokov existencie samostatnej Slovenskej republiky sa zúčastnilo v operáciách medzinárodného krízového manažmentu viac ako jedenásttisíc našich vojakov. Bohužiaľ, 54 z nich sa nevrátilo k svojim rodinám. Dňa 19. januára 2006 postihla Ozbrojené sily SR najväčšia tragédia v ich histórii. Pri návrate z misie KFOR havarovalo neďaleko maďarskej obce

Hejce slovenské vojenské dopravné lietadlo. V jeho troskách zahynulo 42 vojakov a zamestnancov rezortu obrany. Všetkým vojakom, ktorí sa nevrátili z misí domov k svojim rodinám, patrí hlboká úcta. Poďakovanie patrí každému, kto sa podieľal na skvelej práci slovenských ozbrojených síl v operáciách medzinárodného krízového manažmentu v zahraničí. Vojakom, ako aj spolupracovníkom z rezortu ministerstva obrany. Veľké poďakovanie patrí aj manželkám či manželom a deťom našich mieraotvorcov a ostatným priateľom a blízkym, ktorí doma vytvárali našim vojakom spoľahlivé zázemie. Spoločne tak všetci prispeli k dôveryhodnosti a k dobrej povesti našej krajiny v rámci Severoatlantickej aliancie, ako aj v očiach ďalších koalíčných spojencov.

Text a foto Pavol VITKO

Celková účasť slovenských vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a v pozorovateľských misiách vo februári 2009

Pod velením NATO:
ISAF, Afganistan: 174
KFOR, Kosovo: 139

V rámci síl Európskej únie:
ALTHEA, Bosna a Hercegovina: 39
EUMM, Gruzínsko: 1

V rámci síl OSN:
UNFICYP, Cyprus: 196
UNTSO, Sýria: 2

V Kosove majú Slovákov radi

„Bežná kosovská rodina nemá dostatok peňazí na nevyhnutné živobytie a už vôbec nie na stálu lekársku starostlivosť a zaplatenie životne dôležitého inzulínu pre 35-ročného cukrovkára. V našich podmienkach si následky tejto choroby až tak veľmi neuvedomujeme, ale keď prídete do prostredia, kde zdravotná starostlivosť o občanov nie je bežná záležitosť, vtedy máte možnosť vidieť závažnosť choroby, ktorá dokáže každým mesiacom pripraviť človeka o ruky či nohy. Ťažko sa na to pozerať a ešte ťažšie sa môžete zmieriť s tým, že nemôžete pomôcť každému, keďže v Kosove je takýchto prípadov veľmi veľa.“

Aj takéto zážitky prináša slovenským vojakom pobyt v misii NATO Kosovo Force (KFOR). Nadporučička Zuzana Miženková strávila v KFOR šesť mesiacov ako takzvaný „Simik“. Bola súčasťou tímu, označovaného CIMIC, teda Civil – Military Cooperation, tímu, ktorý sa zaoberá civilno-vojenskou spoluprácou.

LETECKÁ LADY

Zuzka už od strednej elektrotechnickej priemyslovky v Košiciach lákali lietadlá. „Mojim snom bolo pôsobiť v letectve. Odvážne sny vyžadujú trpezlivosť, tvrdohlavosť, citlivosť a hlavne odvahy. To všetko som sku-

točne potrebovala na to, aby som si podala prihlášku a úspešne absolvovala prijímacie skúšky na vysokú školu, pre ktorú som sa jednoznačne rozhodla. Vojenská letecká škola bola v roku 1998, keď som maturovala, len jediná a špecifická, iná ako ostatné. Moja voľba, prirodzene, padla na ňu. Počas štúdia v odbore riadenie leteckej prevádzky, riadenie, prevádzka a automatizácia velenia v letectve ma zaujímali všetky letecké odborné predmety zamerané na všeobecnú a leteckú taktiku, riadenie činnosti letectva a zahraničné armády,“ hovorí Zuzka.

Po štátniciach nastúpila vtedy poručička Zuzana Miženková ako jedna z najlepších študentiek v ročníku na Veliteľstvo vzdušných síl vo Zvolene. „Na veliteľstve som mala doposiaľ možnosť preniesť všetky svoje teoretické poznatky získané v jednotlivých odborných predmetoch do praxe. V realite som sa rýchlo zobudila a naskočila do vojenského vlaku.“ Zuzka pracuje vo Zvolene na veliteľstve Vzdušných síl OS SR už šiesty rok ako starší dôstojník oddelenia riadenia vzdušného priestoru a elektronického boja štábu veliteľstva.

MISIA KOSOVO

V apríli 2007 sa Zuzana zúčastnila výberu na pozície v operácii Severoatlantickej aliancie KFOR-Kosovo, kde dostala možnosť pracovať pol roka v rámci multinárod-

ného CIMIC tímu. „Veľmi som sa potešila tejto novej výzve, ktorej som o pár mesiacov neskôr priamo čelila. Musím sa priznať, že okrem nesmierneho nadšenia som mala zároveň rôzne obavy, neistotu a strach z toho, čo ma čaká. Môžem povedať, že moje konečné rozhodnutie ísť na misiu do neznámeho prostredia bolo pre mňa tak trochu krokom do neznáma. Ale možnosti overiť si svoje skúsenosti a vedomosti v praxi ma ubezpečovali o správnosti tohto rozhodnutia. Zároveň som si chcela tak povediac na vlastnej koži vyskúšať reálne vedenie operácií, o ktorých my tu máme možnosť len čítať alebo počuť o nich z médií,“ priznáva svoju trochu dobrodružnú povahu.

Slovenský CIMIC je v oblasti národnej podriadenosti veliteľa SLOVCON, ktorým bol za 11. kotingentu plukovník Milan Slezák, funkčne však je podriadený náčelníkovi oddelenia G-9 (CIMIC) Veliteľstva mnohonárodného zoskupenia Stred. Preto bolo jej miesto na veliteľstve nazývané aj Camp Ville v blízkosti centra mesta Lipljan. „Náš multinárodný tím pozostával z dvoch Finov, jedného Ľá, Čecha a Slovenky. Vytvorili sme skvelý tím, boli sme ako jedna rodina, ktorej príslušníci boli ochotní kedykoľvek si navzájom pomôcť a zastáť sa jeden druhého,“ opisuje medzinárodné prostredie v misii. Na to, aby mohli plniť

čenie a lieky). „Veľká časť realizovaných projektov bola ovplyvnená finančnými zdrojmi, ktorými v období môjho pôsobenia disponovala fínska a írská časť skupiny CIMIC. Slovenský CIMIC v Kosove nemal k dispozícii žiadne finančné zdroje, čo nesmierne komplikovalo, respektíve obmedzovalo akékoľvek aktivity. Ale aj napriek finančnému deficitu sme na základe spolupráce s príslušníkmi 11. slovenského kontingentu realizovali veľa projektov, ktoré pozitívne podporili a zviditeľnili slovenskú misiu. Príslušníci kontingentu sa podieľali na rekonštrukcii základnej školy a pomáhali v rámci rozšľachovania humanitárnej pomoci ľuďom v hmotnej núdzi v priestore ich zodpovednosti.“

Zuzana spomína na misiu s radosťou, ale aj smútkom. „V Kosove sa naplnili všetky moje očakávania, dokonca ich samotná realita prekonala. Práca „Simika“ ma očarila najmä svojou dynamikou, rôznorodosťou a možnosťou každodennej práce s miestnym obyvateľstvom.“

ČÍM VIAC DÁŠ, TÝM VIAC DOSTANEŠ

Dobré skúsenosti má Zuzana aj s prístupom miestnych k nej ako žene. „Počas misie som nepocítila, že by niekto robil rozdiely medzi mužom a ženou, ani raz sa nestalo, že by mali miestni regionálni predstavitelia problém komunikovať so mnou ako ženou (aj napriek ich moslimskému vyznaniu). Naopak, môžem povedať, že si veľmi vážili, čo CIMIC pre ich obyvateľstvo a pre dané regióny robí.“

Na druhej strane sa jej vynárajú aj trpkéjšie spomienky. Stretla sa s ubíjajúcou biedou, chorobami a utrpením. „V hlinených domoch postavených z tzv. válkov zmesi hliny a posekanej slamy, kde sa rozpadávajú steny a strecha sa syje na hlavu, žije väčšia časť kosovského obyvateľstva, aj keď už miestami vidieť neomietnuté novostavby. V mnohých takýchto rodinách je žena samostatnou niekolkých detí a aj svojich rodičov, keďže vo vojne stratili život.“

Ako sama priznáva, Kosovo jej dalo veľa nielen po odbornej, jazykovej a vojenskej stránke, ale taktiež v oblasti ľudských hodnôt. „Keď sa človek stretne s nevyhnutnou biedou a s ňou súvisiacimi chorobami, určite ho to ovplyvní a zanechá pocit pokory. Preto si táto práca vyžaduje nielen vojenské nasadenie, ale najmä citlivosť a racionálne riešenia, ktorými môžete pomôcť miestnemu obyvateľstvu. No aj napriek tomu, že sme takto sociálne slabým ľuďom pomáhali, mám teraz s odstupom času pocit, že viac, ako som ja sama dala im, som počas obdobia stráveného v Kosove dostala. Títo ľudia ma naučili svojou jednoduchosťou, otvorenosťou a ochotou dať aj posledné, zamyslieť sa nad tým, že človek nemusí mať nadbytok pozemských majetkov, aby bol šťastný a aby mohol robiť šťastným aj tých okolo seba.“

ZNOVA MISIA?

Po otázke, či by znova šla von, sa Zuzka krátko zamyslela. „Vždy, keď si spomeniem na čas prežitý v Kosove, stále znova ma prekvapuje, akým veľkým prínosom pre mňa bol a stále je. Za čas strávený v Kosove som veľmi vďačná a keby som sa na to pozrela zo stránky, že aj ďalšia misia by mi dala to isté a možno ešte aj viac ako Kosovo, tak do toho idem. Samozrejme, záleží na potrebách ozbrojených síl a na rozhodnutí mojich nadriadených.“

Dvojstranu pripravila **Michaela FARKAŠOVÁ**
Foto **autorka, archív Zuzana MIŽENKOVÁ**

Vojenský výbor žien NATO

Existencia Vojenského výboru žien štátov NATO (Committee on Women in the NATO Forces – CWINF) je konečným výsledkom kooperácie a tvrdej práce žien – vojačiek, slúžiacich v armádach zúčastnených národov. V roku 1961 sa v dánskej Kodani uskutočnila prvá konferencia vyšších dôstojníkov NATO s účastníkmi z Dánska, Holandska, Nórska, Veľkej Británie a USA. Odvtedy výbor rástol spolu s Alianciou.

Skupinu žien uznal Vojenský výbor za relevantnú štruktúru v júli 1976. V súčasnosti je vo výbere žien zastúpených 25 krajín. Chýba Island, ktorý nemá svoju vlastnú armádu. V tomto roku, keď NATO oslavuje 60 rokov svojej existencie, existuje ženský výbor pri NATO už 33 rokov.

ZÁKLADNÁ IDEA

Poslaním Vojenského výboru žien štátov NATO (The Committee on Women in the NATO Forces-CWINF) je byť poradným orgánom vedenia Aliancie a členských krajín v kritických otázkach týkajúcich sa zastúpenia profesionálnych vojačiek v ozbrojených silách. Vojenský výbor žien štátov NATO pokračuje v úsilí presadiť rovnocennosť mužov a žien v ozbrojených silách. Od roku 2002 CWINF pracuje na zlepšení podmienok pre ženy slúžiace v operáciách NATO.

Zaoberá sa týmito oblasťami:

- regrutácia a zamestnanie
- výcvik a vývoj
- kvalita života.

ŠTRUKTÚRA VÝBORU

Vojenský výbor žien štátov NATO pozostáva z predsedníčky, troch jej zástupkyň a jednej delegátky každej členskej krajiny, ktorý ju reprezentuje vo Vojenskom výbore. Jedna zo zástupkyň predsedníčky je volená, čo znamená, že sa po skončení funkčného obdobia predsedníčky stane jej nástupkyňou.

Predsedníčka a jej zástupkyne musia byť dôstojníčky v aktívnej službe. Delegátky sú určované materskou krajinou a mali by to byť vyššie dôstojníčky v aktívnej službe. Predsedníčka a jej zástupkyne sú nehlásujúce členky výboru a tvoria Výkonný výbor. Sú volené na dvojročné obdobia. Počas funkčného obdobia má každá zástupkyňa v kompetencii jednu oblasť záujmu výboru.

Úrad Vojenského výboru žien štátov NATO so sídlom v Bruseli (Office on Women in the NATO Forces – OWINF) slúži ako sekretariát pre výbor žien a ako poradný orgán pre predsedníčku výboru. Všetky aktuálne informácie o ženách v členských štátoch NATO, ktoré úrad doteraz získal, sú priamo od národných delegátok publikované na webovej stránke NATO. Podľa nariadenia Výkonného výboru, OWINF zabezpe-

čuje rady a informácie o integrácii a poslaní žien v uniforme v ozbrojených silách krajín NATO.

AKTIVITY

Vojenský výbor žien v štátoch NATO sa stretáva raz ročne. Každý druhý rok naberá schôdza profesionálnych vojačiek formu konferencie. V úsilí udržať a posilniť spojenie s Vojenským výborom NATO, konferencie sa konajú na pôde veliteľstva NATO. Na udržanie aktívnej spolupráce s 27 krajinami Partnerstva za mier a siedmimi krajinami Stredomorského dialógu CWINF zvyčajne dá k dispozícii jeden deň svojej konferencie týmto krajinám.

Schôdzu organizuje predsedníčka a môže sa konať v ktorejkoľvek krajine NATO. Tieto podujatia nie sú otvorené pre verejnosť a hostia, ktorí sú počas debaty vyzvaní k slovu, sú priamo pozývaní výkonným výborom. Predsedníčka každoročne predkladá Vojenskému výboru NATO závery z konferencie profesionálnych vojačiek štátov NATO. Konferencia CWINF sa bude konať aj v júni 2009 a budú sa na nej rozoberať praktické skúsenosti a aplikácia viacerých koncepcií v praxi. Na uvedenej konferencii bude slovenské ozbrojené sily v roku 2009 reprezentovať rotmajsterka Alexandra Števaňáková spolu s dvomi pozorovateľkami.

SLOVENSKÝ PRÍSPEVOK

V oblasti výcviku a vývoja sa po boku aliančných spojencov angažujú aj Slovenky spolu s Dánskom, Estónskom, Španielskom, Maďarskom, Tureckom, Nórskom a Veľkou Britániou. Základná filozofia tejto oblasti presadzuje tie isté personálne a profesionálne možnosti vo všetkých aspektoch kariéry žien v uniforme, aké majú ich mužské náprotivky. Výbor sa zameriava na zlepšovanie kariérnych možností žien v armádach a umožnenie rozvoja po všetkých stránkach. Takisto zhromažďuje informácie o postupe žien v kariérnych rebríčkoch a snaží sa odstrániť bariéry, ktoré stoja v ceste prirodzenému vývoju kariéry profesionálnych vojačiek – líderiek.

ZDRUŽENIE ŽIEN V ARMÁDE SR

Zastúpenie žien v Ozbrojených silách SR v súčasnosti hájí podplukovníčka Ingrid Tomeková, náčelníčka oddelenia rozvoja kvality života odboru vzdelávania a kvality života štábu personálneho manažmentu Generálneho štábu OS SR. Stojí na čele Združenia žien v Armáde SR, ktoré združuje profesionálne vojačky, zamestnankyne rezortu, ale aj manželky vojakov profesionálov. Dá sa očakávať, že ju vo vedení združenia vystrieda podľa všetkých predpokladov v tomto roku rotmajsterka Alexandra Števaňáková, zakladateľka združenia.

Viac informácií o CWINF získate na http://www.nato.int/issues/women_nato/index.html

Teda, aby nedochádzalo k odčerpávaniu zdrojov najmä z modernizačných a akvizíčných programov a paralyzovaniu systému dlhodobého obranného plánovania.“

POHĽAD DO BUDÚCNOSTI

Čo čaká slovenské ozbrojené sily v súčasnosti, po piatich rokoch v Aliancii? Náčelník generálneho štábu má v úlohách a ich plnení jasno: „V roku 5. výročia vstupu do NATO budeme pokračovať vo zvyšovaní spôsobilostí OS SR s cieľom splniť základné úlohy vyplývajúce zo zákonov a medzinárodných záväzkov. Dôraz bude položený na zabezpečení našich jednotiek v súčasných misiách a operáciách. Takisto budeme zvyšovať úroveň udržateľnosti a nasaditeľnosti pre naplnenie Istanbulských kritérií. Tie pre nás predstavujú limit mať v roku 2009 do 2 600 osôb pri-

NATO – katalyzátor pokroku ozbrojených síl

Pred piatimi rokmi, 2. apríla 2004 pred komplexom budov NATO v Bruseli slávnostne vstúpili vlajku Slovenskej republiky. Oficiálne sme zaujali plnoprávne miesto po boku štátov tvoriacich Severoatlantickú alianciu.

V tom čase bol terajší náčelník generálneho štábu náčelníkom štábu požiadať a dlhodobého plánovania (J-5). Z tejto pozície vnímal vstup Slovenska do NATO ako krok veľmi dôležitý pre ďalší rozvoj ozbrojených síl. „Minimálne pre príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky (OS SR) a pre mňa osobne je integrácia do systému kolektívnej obrany NATO zdrojom oprávneného sebaavedomia,“ hovorí gen. Bulík (na fotografii v Afganistane s vojenským duchovným npor. Petrom Dziakom). „Potvrdila sa správnosť vynaloženého úsilia a krokov, ktoré viedli k reforme, následnej redukcii obranných kapacít štátu, reštrukturalizácii ozbrojených síl a vytvoreniu podmienok na ich postupnú profesionalizáciu.“

Faktom je, že 22. decembra 2005 naše kasárne opustil aj posledný vojak povinnej služby. Slovensko začalo vytvárať plne profesionálne ozbrojené sily na dobrovolnom základe. Získané členstvo v NATO nám poskytlo možnosť poučiť sa zo skúseností spojencov vo vojenskej oblasti, využiť možnosti spolupráce a s nimi súvisiace úspory financií. Ako plnoprávny člen Aliancie sme od začiatku mali možnosť usmerňovať procesy ďalšieho vývoja NATO tak, aby odrážali najmä politicko-bezpečnostné priority Slovenskej republiky a aj našich spojencov.

NATO SA TRANSFORMUJE

Vstup do Aliancie znamenal pre Slovensko nielen využívanie výhod spoločnej obrany záujmov, zdieľania spoločných zásad pre tvorbu budúcej podoby Aliancie a ďalších súvislostí, ktoré vyplývajú z kolektívneho obranného zoskupenia, ale aj dodržiavanie záväzkov zameraných predovšetkým na dosahovanie vyšších spôsobilostí našich ozbrojených síl plniť úlohy v medzinárodnom prostredí

i doma. Plánovanie štruktúry a rozpočtu OS SR je úzko prepojené s plánovacími procesmi Aliancie. Dôraz na nasaditeľnosť a udržateľnosť síl už zanechal jasnú stopu v rozhodnutiach prijatých na Slovensku počas uplynulých rokov. Prínosom pre Ozbrojené sily SR je predovšetkým naša aktívna participácia na vojenských operáciách vedených NATO. Platí tiež, že vojenská transformácia NATO predstavuje pre Slovensko možnosť reálnych úspor pri implementácii vlastných reforiem v rámci ministerstva obrany SR. Možný nákup spoločných strategických prepravných kapacít v rámci NATO nám otvára dvere k lacnejšiemu zabezpečeniu týchto kapacít, ako by to bolo v prípade individuálneho národného prístupu. Slovenská republika je členom napríklad konzorcia SALIS, prostredníctvom ktorého zabezpečuje výraznú časť požiadaviek na transport jednotiek OS SR do zahraničných vojenských operácií. Postupne sa využívajú aj spoločné zdroje Aliancie na zlepšenie podmienok niektorých zariadení priamo na Slovensku, ako je napr. plánovaná oprava letiska Sliac.

Aj mnohé iné realizované či plánované akvizície pre OS SR, ako napríklad komunikačné systémy či taktické dopravné lietadlá sú takisto zamerané na posilnenie interoperability a zvýšenie expedičných schopností našich jednotiek. Dá sa teda konštatovať, že transformačné úsilie NATO slúži ako katalyzátor a ako kompas pre modernizačné úsilie a celkový rozvoj OS SR.

„Práve modernizácia je oblasť, v ktorej máme problémy. Uvedomujeme si to a chceme financie nastaviť tak, aby sme zlepšovali to najnevyhnutejšie pre prebiehajúce operácie a pre splnenie priorit, ktoré sú nastavené na splnenie práve medzinárodných záväzkov,“ vysvetľuje gen. Bulík. „Ďalšou z oblastí, ktoré bude potrebné doriešiť v najbližšom čase, by mala byť aj úprava mechanizmu financovania zahraničných operácií OS SR a to hlavne v prípade neplánovaného nasadenia expedičných jednotiek, ku ktorému by mohlo dôjsť napríklad pri rýchlej eskalácii neočakávanej bezpečnostnej krízy. Tieto náklady by nemali byť financované na úkor ostatných častí rozpočtu rezortu ministerstva obrany.

pravených na pôsobenie v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a súčasne v týchto operáciách zabezpečovať udržanie do 600 osôb. K dnešnému dňu máme pripravené dva certifikované mechanizované prápory, národný podporný prvok, vrtuľníkovú letku Mi-17, ženijnú čatu a ďalšie menšie jednotky a prebieha príprava ďalších jednotiek. Okrem toho sme sa zaviazali mať pripravených v roku 2009 do 24 osôb (na pol roka) do Sil rýchlej reakcie NATO (NRF 13) a zabezpečiť príspevok do Bojovej skupiny Európskej únie s Českou republikou do 422 osôb v druhom polroku 2009.“

Ozbrojené sily SR budú aj v budúcnosti plniť strategické úlohy, ďalšie úlohy vyplývajúce z medzinárodných záväzkov a asistenčné úlohy na podporu orgánov štátnej správy a samosprávy podľa dokumentov SR. V tejto súvislosti musia byť Ozbrojené sily SR pripravené flexibilne reagovať na celé spektrum ohrození od vojenských až po podporu a pomoc pri ochrane majetku, zdravia a životov občanov. Cieľom rozvoja OS SR bude zvyšovať úroveň ich použiteľnosti a operačnej pripravenosti najmä cestou modernizácie, prípravou personálu a kvalitným výcvikom, zdokonalenie systému velenia a riadenia, schopnosti využívať moderné informačné a komunikačné technológie a pripravenosť OS SR na operácie vedené manévrovým spôsobom vo vysokom tempe aj proti nepriateľovi operujúcemu v zastavaných oblastiach, používajúcemu asymetrické stratégie a taktiky.

„Z priebehu prístupového procesu SR do NATO, ako aj z nášho pôsobenia ako plnohodnotného člena tejto koalície je úplne zrejmé, že ide predovšetkým o uvedenie si veľkej zodpovednosti,“ prízvukuje náčelník generálneho štábu. „Zodpovednosť aj za osud Aliancie, pretože v tomto prípade plne platí, že každá koalícia je taká silná, aký je jej najslabší článok a ja pevne verím, že robíme všetko pre to, aby týmto článkom neboli OS SR.“

Podľa informácií generála Ľ. Bulíka spracovala
Michaela FARKAŠOVÁ
Foto **Pavol VITKO**

nestability v celom regióne. NATO si dalo záväzok, že pomôže medzinárodnému spoločenstvu. A bolo to veľmi ťažké rozhodovanie pre politikov NATO, lebo sa vedelo, že ak sa pôjde do tejto operácie, tak je jej kredit v stávke. Jej prípadný neúspech by neznamenal asi koniec Aliancie, ale rozhodne by sa vytvorili veľké problémy a bola by diskusia, kto ako prispieval a tak ďalej; to znamená, že je to mimoriadne náročná operácia z hľadiska vojenského, z hľadiska politického, ale ten význam je dalekosiahlejší z globálneho hľadiska. Len ťažko si predstaviť, aký vývoj by v tomto regióne nasledoval, ak by sa nepodarilo stabilizovať Afganistan natoľko, že by tam bol nejaký prijateľný režim, prijateľné podmienky pre ľudí, prijateľne fungujúci štát. Treba si uvedomiť, že v tomto regióne Afganistan susedí s jednou jadrovou krajinou, druhá má ambíciu jadrovou krajinou sa stať, ďalšia je hneď v re-

Slovák velil operáciám NATO v Afganistane

Aj zo suchozemca sa môže stať dobrý námorník. Slovák v službách veliteľstva NATO v nemeckom Heidelbergu, brigádny generál Pavel Macko vie o tom svoje. Počas pôsobenia na tomto veliteľstve prevzal velenie aj nad časťou spoločnej logistiky, ktorej podliehala nemecká loď Berlin a americká plávajúca nemocnica USS Compact. Mackov mnohonárodný tím zhmotnil všetky získané teoretické vedomosti na jednom rozsiahlom cvičení NATO. Slovenský generál si počíňal s kľe, nadriadení ho mohli vymenovať za admirála, ale namiesto hojkania sa na morských vlnách mu ponúkli piesok pod majestátnymi štítmí Hindukúšu. A urobili dobre...

„Naše veliteľstvo v operácii ISAF striedalo kolegov zo Štetína. Nešli sme do Kábulu veliť, ale iba dopĺňať veliteľstvo. Preto bolo potrebné vybrať len tých najlepších ľudí,“ hovorí Pavel Macko. Že tým najlepším bol aj on, zo skromnosti mlčí. Veď o pozíciu náčelníka štábu operácií mali záujem krajiny, ktoré do operácie NATO prispievajú tisíckami vojakov. Dôveru však dostal Slovák. „Viete, Aliancia nie je len o sile alebo o pomere síl v rámci nej, je to skutočne otvorená spoločnosť, korektná, kde majú možnosť vyrásť všetci.“

Aj jeho dvanásť kolegovia zo Slovenska, ktorí s ním prevzali neľahkú zodpovednosť za úspech medzinárodných síl v Afganistane.

„Išlo o mimoriadne významný post v rámci veliteľstva medzinárodných síl ISAF v Afganistane. Bol som náčelníkom štábu riadenia operácií na hlavnom veliteľstve v Kábule, ktoré velilo kontingentu viac ako 40 tisíc spojeneckých vojakov, navyše išlo o koordináciu operácií s anglickými silami v rámci operácie Trvalá sloboda, ako aj s afganskými bezpečnostnými silami. To znamená, že v rámci tejto pozície mi podliehalo mnohonárodné spoločné operačné centrum, ktoré monitorovalo a bezprostredne riadilo operácie v rámci celého Afganistanu, podliehal mi celý štáb J-3, ktorý okrem iného aj

plánoval operácie a to až na 120 dní dopredu; mali sme na starosti ochranu síl a kopu ďalších menších častí. Takže určite je to post, ktorý je v rámci takéhoto operačného veliteľstva neuralgický, je to skutočne miesto, kde sa všetko deje, kde sa všetky informácie zbierajú a ste prvý, ktorý tieto informácie má na stole a na druhej strane prvý, ktorý aj musí reagovať alebo vaši ľudia musia reagovať a tak isto informovať veliteľa, aby mohol prijímať tie zásadnejšie rozhodnutia, ktoré majú dlhodobější dosah.“

Slováci na veliteľstve v Kábule zladzovali činnosť mnohonárodného orchestra. Veď okrem vojakov z vyše štyridsať krajín pôsobia v Afganistane inštitúcie z ďalších sedemdesiatich štátov. Nuž a prirátat k tomu treba aj ďalších 3 000 mimovládnych organizácií. Nie je to teda tak, ako sa zvykne hovoriť aj u nás pod Tatrami, že sme v Afganistane iba pre Američanov?

„Nie v žiadnom prípade. Operácia v Afganistane, to nie je vojna Američanov, či NATO proti Afganistanu. Je to súčasť úsilia medzinárodného spoločenstva o stabilizáciu situácie v Afganistane. Je to vytvorenie základných podmienok na to, aby vôbec Afganci mohli po 30 rokoch rozvratu, vojny, odporu vnútornej občianskej vojny, žiť aspoň základný normálny život, aby mohli prežívať zo dňa na deň, aby mohli chodiť do školy, aby mohli pracovať, aby mali zdroj obživy, aby sa nemuseli báť o svoju bezpečnosť,“ argumentuje generál Macko.

ISAF je dnes najdôležitejšia operácia NATO. „Je na to viacero dôvodov. Po prvé, operácia ISAF je prvá skutočná vojenská operácia, kde NATO je vystavené aj bojovým operáciám, je mimo jeho územia a je to mimoriadne dôležité. Lebo ako v roku 2004 povedal vtedajší generálny tajomník NATO – bez riešenia Afganistanu problém Afganistan príde k nám. A je na tom veľa pravdy. Najskôr sa to začalo vstupom USA do tejto rozvrátenej krajiny. Boli tam výcvikové tábory teroristov, ale nielen to, v tomto regióne vzniklo veľa nezdravého, Afganistan sa stal takým zdrojom neistoty,

gióne. Je to skutočne priestor, kde je v záujme celosvetového spoločenstva, aby sa stabilizoval. Nejde o nejaké nastolenie režimu západného typu, to o tom nemôže byť reč, veď oficiálny názov krajiny je Islamská republika Afganistan.“

Pri úvahách, či NATO uspeje v Afganistane po tom, ako tam neuspeli expedičné vojská Veľkej Británie a ani bývalý Sovietsky zväz, generál P. Macko zdôrazňuje: „Britská invázia do Afganistanu bola koloniálna okupačná vojna, sovietska detto, aj keď ideologicky o to ťažšia, že sa vlastne pokúsili nastoliť režim absolútne nekompatibilný s kultúrnym, sociálnym, náboženským prostredím v tomto regióne. Takže už vstup Sovietov do tejto oblasti vyvolal obrovský odpor celého obyvateľstva.“

Operácia Aliancie v rámci ISAF je o niečom inom. Odborníci hovoria, že v Afganistane nemôžete vyhrať, ak tam pridete ako okupanti a nepriatelia národa. Medzinárodné jednotky v Afganistane majú podporu väčšiny obyvateľstva, ľudia sú unavení z dlhodobých konfliktov, obrovskej biedy a bezvýchodiskovej situácie, z nájazdov. To nie je len vláda Talibanu, ale aj obrovská kriminalita, obrovský tlak gangov, bezprávie. Títo ľudia, obyčajní ľudia v Afganistane, bez akéhokolvek ideologického podtextu už majú toho dosť. Pokiaľ bude Aliancia pracovať v Afganistane v prospech miestneho obyvateľstva – a zatiaľ tá podpora je, tí ľudia to tak cítia, to sa môžete spýtať tých, ktorí sú tam v teréne, nehovorím, že každý ich podporuje, je určitá vrstva v Afganistane, ktorá bola zbavená moci, alebo ktorej nevyhovuje, aby sa pomery stabilizovali, preto je to hnutie odporu, ale vo všeobecnosti absolútna väčšina afganského obyvateľstva podporuje medzinárodné jednotky – vidia v nich nádej.“

Aj vďaka Slovákom, ktorí pôsobili na veliteľstve v Kábule a dnes v provinciách Kandahár či Urzgan.“

Miroslav MINÁR
Foto **archív gen. MACKA**

Ako neprísť o kolónu

Na horizonte sa ukazuje kolóna vojenských vozidiel. Prvé, ktoré ide o hodný kus pred ňou, zaujíma pozíciu na mieste, ktoré vybral veliteľ multifunkčnej roty pre plánovanú zastávku. Vojaci zoskakujú z Aktisu a zabezpečujú ochranu perimetra. Veliteľ vozidla rotný Jozef Hromník dáva veliteľovi roty kapitánovi Stanislavovi Plankovi správu, že priestor je čistý a kolóna môže doň vojsť. Tatrovky, Aktisy a Mercedes s veliteľom prichádzajú, zastavujú. Vojaci na pokyn vysadajú. Vtom z ľavej strany zaznejú výstrely. Kolóna sa dostala do pasce...

Aj takýto priebeh má februárové dvojtyždňové vyvedenie príslušníkov jednotky národného podporného prvk (NSE) určeného na podporu Česko-slovenskej bojovej skupiny Európskej únie vo Vojenskom výcviko-

vi, lebo oni len prepravujú materiál a priamo nebojujú. Až teraz pocítili ten psychický tlak, zisťujú, že aj konvoj sa veľmi ľahko môže stať terčom útoku a neberú výcvik na ľahkú váhu," hovorí poručík Jánošík. Neskôr dodáva, že vojaci sa po prvých prepadoch naučili aj neplytváť zbytočne muníciou nemierenou strelbou dlhými dávkami. Nielen preto, že ju nemajú so sebou v neobmedzenom množstve, ale aj preto, že každá dlhá dávka nielenže protivníka nezasiahla, naopak, prezradila postavenie strelca.

PEKÁR TERORISTOM

Svoje o tom vie aj starší skladník poľných pekárni slobodník Peter Varga, ktorý na tomto vyvedení predstavuje červeného, čiže príslušníka teroristických skupín – protivníka. „Nie je nič ľahšie, ako prostredníctvom dlhých dávok Pánu bohu do okien dobre zamerať vojaka a potom ho zneškodniť. Prvé dni, kým naši kolegovia získali potrebné skúsenosti, sa nám ich dario veľmi ľahko prevkapiť a zlikvidovať značnú časť kolóny. Zamerali sme sa na prvé a posledné vozidlo. Inokedy sme nechali jej časť prejsť a napadli sme iba záver. Predovšetkým sme sa usilovali čo najrýchlejšie vyradiť najsilnejšiu palebnú silu kolóny, guľometníkov. Tí naozaj nemali dlhú životnosť. Potom na veliteľov a spojárov, aby sme prepadnutú jednotku čo najviac zdemoralizovali a vyvolali chaos a zmätok. Pri jednom útoku sa mi samotnému podarilo zlikvidovať zadné vozidlo konvoja s celou osádkou. Postupne však odpor stále rastie a máme pri svojich útokoch čoraz väčšie straty," hovorí rodák z Komárna, ktorý má za sebou ročnú misiu na Cypre.

Nie veľmi vďačná úloha pripadá počas presunov kolóny čelnému vozidlu, ktoré sa často stáva jedným z prvých terčov útoku. Aktisu velí veliteľ družstva rotný Jozef Hromník. Jeho družstvo pozostáva zo štyroch strelcov, guľometníka a vodiča. „Jazdíme vpredu pred konvojom, pozorne sledujeme okolitý terén a snažíme sa v ňom zistiť protivníka. Vyhľadáme podľa možnosti bezpečné miesta na odpočinok. Je to veľká zodpovednosť za našich kolegov v jednotke, aby sme ich nechtiac nedostali do pasce a nevystavili zbytočnému riziku. V prvých dňoch výcviku s Milesom sme mali pomerne veľké straty. Dostali nášho pátrača, guľometníka, časť strelcov i mňa. Bol som zasiahnutý, keď sme zaujímali kruhovú obranu okolo vozidla. Stačil som len zakričať: Útok zľava!" spomína rodák z Trenčína rotný Hromník, ktorý má za sebou tak isto skúsenosť z pôsobenia na Cypre. Dodáva, že aj na príklade jeho družstva vidieť, ako sa postupne zlepšuje a prežíva útoky na konvoj s čoraz menšími stratami.

PRVÝ NA RANE

V jeho družstve má veľmi zodpovednú úlohu streliec desiatnik Matej Briedik, ktorý ide vpredu pred vozidlom a pozorne skúma terén. „Keď sa niečo zomleje, zvyčajne som prvý na rane. Preto sa usilujem podľa možnosti prípadných teroristov odhaliť skôr ako oni mňa. Dávam

pozor i na nástražné systémy. Aj napriek väčšej náročnosti náš výcvik s taktickým simulátorom Miles bavi. Je to oveľa zaujímavejšie ako v minulosti. Pociťujeme určitý adrenalin. Nikdy vopred nevieme, čo sa bude diať, kedy a kde nás prepadnú. Večer po výcviku sa na izbe bavíme o našich skúsenostiach. O tom kde a prečo, ktorého z nás dostali. Navzájom sa radíme, ako postupovať na budúci deň, aby sme neboli zasiahnutí," konštatuje rodák z Maduníc.

Riaditeľ odboru simulačných technológií Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť podplukovník Róbert Totkovič, ktorý so svojimi spolupracovníkmi pomáha navodiť čo najvernejšiu situáciu, s ktorou sa práve zásobovacie jednotky môžu stretnúť pri plnení úloh, je s postupným zlepšovaním bojového správania logistov spokojný. Podľa neho v prvých dňoch vyvedenia veliteľia stratili až 60 percent konvoja. Často boli vyradení z boja, čím zostala jednotka bez velenia. Zo svojich chýb sa poučili a dnešný prepad prežili dokonca bez straty na životoch vojakov a podarilo sa im zlikvidovať vyše polovicu útočníkov. Prežili dokonca guľometníci na strechách kabín vozidiel, ktorí sa hádam najčastejšie stávajú obeť útokov.

„Práve tento kvalitatívny posun, keď nepochybne odborne veľmi dobre pripravení logisti postupne získavajú aj bojové správanie, je najväčším prínosom Milesu", zdôrazňuje podplukovník Totkovič.

LOGISTI ZÍSKAVAJÚ SPRÁVNE NÁVYKY

Posledné operácie najmä na území Iraku a Afganistanu dokazujú, že neskúsené a nepripravené logistické jednotky, ktoré konvojmí zabezpečovali dodávku potrebného materiálu pre bojové jednotky, sa často stávali terčom útokov a zaznamenávali citelné straty. Aj preto sa všetky ozbrojené sily, ktoré majú svojich príslušníkov v spomínaných operáciách, usilujú obmedziť straty na najnižšiu možnú mieru práve lepšou pripravenosťou príslušníkov logistických zložiek na takéto situácie.

Veliteľ jednotky kapitán Stanislav Planka je s počítaním svojich podriadených spokojný. Počas vyvedenia na Lešti vidí veľký kvalitatívny posun v ich činnosti. Vojaci sa pri prepadoch čoraz efektívnejšie kryjú za vozidlá, trpezlivo vyhľadávajú cieľ, pri nastupovaní a vystupovaní z vozidla sa navzájom kryjú a nevyliezajú zozadu, ale cez bočnicu na chránenej strane. Vodič v prípade útoku z ľavej strany opúšťa vozidlo cez dvere na druhej strane. Veliteľia vozidiel správne rozdeľujú podľa potreby palebnú silu svojich podriadených na najohrozenejšie smery.

„Vojaci získavajú potrebné praktické návyky, aby v prípade nasadenia v nepokojnej oblasti čo najviac predišli prípadným stratám. Obdobný výcvik s využitím taktického simulátora Miles 2000 by sme aj v budúcnosti len uvítali," uzatvára kapitán Stanislav Planka, veliteľ roty národného podporného prvk (NSE), určeného pre podporu Česko-slovenskej bojovej skupiny Európskej únie, ktorá bude od prvého júla tohto roka šesť mesiacov v pohotovosti na nasadenie.

S plnením úloh cvičiacich príslušníkov národného podporného prvk vo VVP Lešť sa oboznámil aj zástupca veliteľa trenčianskeho Veliteľstva Síľ výcviku a podpory brigádný generál Juraj Krištofovič.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Dva roky po tragédii

Pred dvomi rokmi, 2. marca 2007 došlo v delaboračnej hale Vojenského opravárenského podniku (VOP) v Novákoch, kde sa likvidovala munícia, k výbuchu. Tragédia si vyžiadala životy ôsmich ľudí. Na spomienkovom stretnutí si 27. februára obeť nešťastia pripomenul minister obrany SR Jaroslav Baška v sprievode štátneho tajomníka MO SR Daniela Duchoňa a riaditeľa podniku Petra Trgiňa.

„V súčasnosti boli skončené všetky pyrosanačné práce a odstránené následky explózie spred dvoch rokov. Nehrozí žiadne ďalšie priame nebezpečenstvo. Ministerstvo obrany vynaložilo na likvidáciu následkov výbuchu vyše 200 miliónov korún (6,64 milióna eur) a ďalšie prostriedky na vyčlenené sily ozbrojených síl, ktoré robili pyrosanačné práce,“ zdôraznil Jaroslav Baška.

PERSPEKTÍVY PODNIKU

Šéf rezortu obrany konštatoval, že sa prijali opatrenia, ktoré by mali pomôcť sústrediť doposiaľ roztrieštené kapacity v oblasti výskumu, vývoja, skúšobníctva a podpory výzbroje a vojenskej techniky do dvoch akciových spoločností. Zlúčia sa pracoviská vojenskej technickej a skúšobnej základne s vojenskými opravárenskými podnikmi. „Naším cieľom je postupne vybudovať silné, životaschopné spoločnosti, ktoré

budú poskytovať komplexné riešenia pre ozbrojené sily pri optimálnom pomere ceny a hodnoty služieb a budú sa vedieť aktívne zapojiť aj do nadnárodnej kooperácie v rámci Aliancie. Práve na odstraňovanie následkov mimoriadnej udalosti spred dvoch rokov sme v prípade Vojenského opravárenského podniku Nováky urobili výnimku. Nebude zlúčený s inými subjektmi rezortu. Vedenie podniku sa však musí prednostne orientovať na diverzifikáciu predmetu svojej činnosti, pretože objednávky zo strany rezortu obrany v žiadnom prípade nebudú schopné naplniť jeho kapacity,“ povedal minister obrany na margo ďalšieho osudu podniku.

Jeho riaditeľ Peter Trgiňa informoval, že v minulých dvoch rokoch urobili všetky potrebné bezpečnostné opatrenia, aby v budúcnosti nemohlo dôjsť k podobnej tragédii. Podľa neho sa investovalo predovšetkým do bezpečnosti. Oproti minulosti sa znížila obložnosť skladov a výrobných objektov (maximálne množstvo munície, ktoré sa v nich môže nachádzať) a sprísnilo sa aj ďalšie podmienky pri výrobnej a delaboračnej činnosti. Mnohé objekty boli rekonštruované a dnes spĺňajú aj z medzinárodného aspektu najprísnejšie bezpečnostné predpisy. Medzi takéto objekty patrí aj hala na výrobu ručných granátov a prelaboráciu munície z bojovej na cvičnú. Z pôvodného objektu zostali po explózii vlastne len obvodové múry. Budova je na základe najnovších poznatkov prispôbená tak, aby v prípade výbuchu boli

spôsobené len minimálne škody (špeciálna konštrukcia strechy), v objekte sa pri pracovnej činnosti okrem iného udržiava predpísaná teplota a vlhkosť vzduchu.

NA DELABORÁCIU SME PRIPRAVENÍ

„Sme pripravení aj na začatie delaboračných prác, keď získame potrebné objednávky. Podnik v uplynulých dvoch rokoch zaznamenal stratu. Naším cieľom je dostať ho z červených čísel. Nebude to však jednoduché, lebo prebiehajúca kríza sa podpísala aj na civilnej výrobe, či už to boli komponenty pre automobilový priemysel, alebo zubárske kreslá,“ priznáva generálny riaditeľ akciovej spoločnosti Peter Trgiňa.

Pred výbuchom sa akciová spoločnosť Vojenský opravárenský podnik Nováky zaoberala predovšetkým likvidáciou delostreleckej, raketometnej, ženijnej a leteckej munície. Okrem toho medzi jej hlavné výrobné činnosti patrila výroba školnej, cvičnej a bojovej munície, vývoj a výroba špeciálnych zariadení a opravárenská činnosť. Pred výbuchom v spoločnosti pracovalo 386 zamestnancov, v súčasnosti 214.

Minister obrany si so svojím sprievodom uctil pamiatku obeť výbuchu aj položením vencov a zapálením kahancov pri pamätníku obeť v Mestskom parku Štefana Moyzesa v Novákoch.

Jozef ŽIAK

Foto Vladislav VAVRINEC

Obrana 3/2009

Inšpektori cvičili na Hornej Nitre

Už od roku 2005 prichádzajú na Slovensko inšpektori Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW) so sídlom v holandskom Haagu. V priestoroch Základne logistickej podpory v Čereňanoch, na pracovisku v Zemianskych Kostoľanoch, vo februári absolvovali vyše dve desiatky inšpektorov z rôznych krajín sveta trojtýždňový kurz v modernom Výcvikovom a testovacom centre radiačnej, chemickej a biologickej ochrany.

Riadiaci kurzu Dieter Rothbacher z OPCW je s podmienkami, ktoré majú vytvorené, veľmi spokojný. Podľa neho slovenské zariadenie patrí medzi najlepšie vybavené na našom kontinente.

ŠKOLIA ODBORNÍKOV Z CELÉHO SVETA

„Splňa všetky podmienky, ktoré sú potrebné na kvalitnú prípravu inšpektorov medzinárodnej organizácie. Po skončení kurzu získajú inšpektori certifikát, ktorý im umožní pracovať s toxickými chemickými látkami pri kontrolách, ktoré naša organizácia uskutočňuje po celom svete,“ hovorí rakúsky odborník v službách OPCW.

Vedúci stacionárneho identifikačného laboratória Ing. Milan Tkáč doplní, že spomínaný kurz je určený pre novoprijatých pracovníkov OPCW. „Absolvujú u nás vlastne základný výcvik. Po úvodnej teoretickej príprave sa naučili používať osobné ochranné prostriedky. V tejto činnosti získali potrebné zručnosti. V prvej fáze prípravy pracovali s náhradnými chemickými látkami. Najske v laboratóriu, neskôr na ploche pod dohľadom inštruktora,“ hovorí Ing. Tkáč. Pracovisko je akreditované na identifikáciu nebezpečných chemických látok v ovzduší, vo vode i v pôde. Pre organi-

záciu OPCW pripravujú podľa jej požiadaviek aj týždňové kurzy základnej laboratórnej zručnosti. V Zemianskych Kostoľanoch sa postupne vystriedali odborníci zo všetkých kontinentov. Kurz medzinárodných inšpektorov Organizácie pre zákaz chemických zbraní sa uskutočňuje pod odbornou gesciou Odboru pre chemické odzbrojenie Ministerstva hospodárstva SR, ktoré je národným orgánom pre zákaz chemických zbraní na Slovensku.

„Veľkou výhodou nášho pracoviska je, že na výcvik sme schopní potrebné chemické látky aj vyrobiť. Frekvenciou sa okrem iného zdokonaľujú aj v spôsobe dekontaminácie,“ dodáva Ing. Tkáč. Pred a po ukončení zamestnania všetci jeho účastníci prejdú lekárskou kontrolou.

Vedúci starší dôstojník špecialista RCHBO Centra riadenia operácií Generálneho štábu OS SR major Oliver Toderiška hovorí, že náplňou kurzu chemických inštruktórov je na základe dohovoru a požiadaviek OPCW najske oboznámenie s vlastnosťami chemických látok v laboratórnych podmienkach.

FRANCÚZI, RAKÚŠANIA, SLOVINCI I MAĎARI

„Oboznámili sa predovšetkým s vlastnosťami toxických chemických látok, ako je sarin, soman, yperit a VX. Neskôr ich detekujú priamo na cvičisku. Získavajú potrebné návyky nielen z detekcie a analýzy spomínaných látok, ale aj z dekontaminácie. Na jednom z pracovísk napríklad prebieha výcvik analýzy látok pomocou detekčných prístrojov. Inšpektor musí pod dohľadom inštruktora zistiť skutočnú prítomnosť chemickej látky. Na ďalšom pracovisku zasa prejde celým procesom dekontaminácie použitých detekčných prístrojov, materiálov i seba samého. Dobudovanie Výcvikového a testovacieho centra výrazne posunulo

solovalo výcvik vyše 1 600 chemických odborníkov. Okrem príslušníkov našich ozbrojených síl (najmä z rožňavského práporu RCHBO), inšpektorov OPCW a odborníkov z ministerstva vnútra ho využívajú príslušníci chemických jednotiek z Francúzska, Slovinska, Maďarska a Rakúska. Cvičiacie jednotky a špecialisti majú k dispozícii aj referenčné laboratórium vybavené modernými zariadeniami na báze hmotnostnej plynovej chromatografie, infračervenej alebo kvapalinovej chromatografie, ktoré predstavujú vo svojom odbore špičku.

Podľa neho i ďalších pracovníkov centra, napríklad Mgr. Kataríny Grolmusovej, sa pri príprave a výcviku zahraničných účastníkov aj naši odborníci oboznamujú s mnohými zaujímavými postupmi, ktoré vo svojej činnosti využívajú zahraničné armády. Napríklad aj pri detekcii či dekontaminácii.

V poslednom období centrum začalo úzko spolupracovať aj s Vojenskou políciou. Veď majú mnohé prístroje a postupy, ktoré môžu aj po pol roku identifikovať prítomnosť chemických látok a pomôcť vojenským policajtom pri vyšetrovaní niektorých prípadov trestnej činnosti. Spolupodieľajú sa aj na príprave tímu pre riadenie presunov či tímu EOD. Na lepšie zabezpečenie najmä kurzov pre zahraničných účastníkov by však potrebovali rekonštruovať vlastné ubytovacie zariadenie, tzv. Zámček. „Aby bolo na úrovni začiatku 21. storočia. A pomáhalo aj takto navodiť dobrý dojem z pobytu na Slovensku,“ dodáva Ing. Lizoň. V tomto roku by mali na Hornej Nitre absolvovať svoju prípravu okrem iného aj príslušníci chemických jednotiek z členských štátov NATO Slovinska a Maďarska.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA

Odborné rozhovory v Poľsku

Delegácia MO SR pod vedením splnomocnenca vlády SR pre organizáciu neformálneho rokovania ministrov obrany členských krajín NATO a štátneho tajomníka MO SR Ing. Daniela Duchoňa absolvovala v stredu 18. 2. 2009 v rámci prípravy tohto podujatia odborné rozhovory s poľskou delegáciou pod vedením štátneho podtajomníka MO PR Stanisława Jerzyho Komorowskeho zodpovedného za prípravu neformálneho rokovania ministrov obrany členských krajín NATO v poľskom Krakove v dňoch 19. – 20. 2. 2009.

V rámci diskusie prezentovala poľská strana základné východiská a výzvy, ktorým musela v rámci prípravy organizácie čeliť, pričom sa zamerala najmä na bezpečnostné otázky a otázky spojené s programom podujatia a logistickým zabezpečením. Slovenská delegácia mala tiež možnosť navštíviť všetky relevantné priestory ešte pred samotným rokovaním.

Slovenský organizačný výbor absolvoval v priebehu ostatných 8 mesiacov sériu podobných rokovaní s predstaviteľmi Ministerstva obrany Slovenskej republiky a v Maďarsku s predstaviteľmi medzinárodného štábu NATO či v Poľsku s cieľom získať čo najviac informácií potrebných na organizáciu podujatia takéhoto významu a rozsahu.

Neformálne stretnutia ministrov obrany členských krajín NATO sa konajú každého polroka v niektorej z krajín Aliancie. Po rokovaní v Krakove sa ministri opätovne neformálne stretnú v Bratislave v októbri tohto roka. Pôjde o najvýznamnejšie rokovanie Severoatlantickej aliance, aké sa na Slovensku uskutočnilo.

Text a foto **Jaroslav NAĐ**

Bilancovanie pozemných síl

V Michalovciach sa 12. a 13. februára v prítomnosti zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Gajdoša uskutočnilo veliteľské zhromaždenie veliteľa pozemných síl generálmajora Milana Maxima. Minulý rok bol podľa generálmajora Maxima pre pozemné sily charakteristický aj splnením medzinárodného záväzku pripraviť a nasadiť profesionálnych vojakov do Sil rýchlej reakcie NATO (NRF-NATO Response – Forces). Išlo o prvú organickú jednotku novodobej histórie pozemných síl nasaditeľnú a udržateľnú podľa štandardov NATO. Ďalej to bolo plánovanie úloh súvisiacich s prípravou na nasadenie deklarovaných jednotiek do bojových skupín EÚ. Pre pozemné sily bude nasledujúce obdobie charakteristické plnením cieľa, ktorým je dosiahnuť, resp. udržať požadovanú úroveň operačnej pripravenosti deklarovaných spôsobilostí OS SR, budovanie slovenskej časti Česko – Slovenskej bojovej skupiny Európskej únie, udržať spôsobilosť zabezpečovať operácie medzinárodného krízového manažmentu so zameraním na misiu ISAF v Afganistane, ale aj optimalizácia ozbrojených síl. Medzi ďalšie dôležité úlohy pre trenčianske veliteľstvo pozemných síl patrí participácia na tvorbe Modelu 2020, ako aj príprava a uskutočnenie medzinárodného cvičenia Blonde Avalanche v septembri tohto roku.

kpt. Lenka BUŠOVÁ
Foto rtm. Róbert HLOŽKA

Návšteva predsedu Vojenského výboru EÚ

V dňoch 12. a 13. februára navštívil Slovenskú republiku predseda Vojenského výboru Európskej únie generál Henri Bentégeat. Na pôde Ministerstva obrany SR rokoval so štátnym tajomníkom Danielom Duchoňom a náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Ľubomírom Bulíkom. Generál Ľ. Bulík prezentoval súčasný stav slovenských ozbrojených síl v kontexte reformného procesu a plnenia našich záväzkov voči EÚ a NATO so zameraním na podporu Európskej bezpečnostnej obrannej politiky (ESDP – Europe Security Defense Policy). V rámci svojej oficiálnej návštevy generál Henri Bentégeat navštívil Vojenský výcvikový priestor Lešť, kde sa oboznámil s činnosťou výcvikovej osady Jakub Village. Prezrel si statickú ukážku ručných zbraní používaných v Ozbrojených silách SR a jednotka z 5. pluku špeciálneho určenia mu formou dynamickej ukážky prezentovala rôzne druhy výcviku. Generála Bentégeata prijal aj predseda výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Rudolf Pučík.

Andrea HANKOŠČÁKOVÁ
Foto Vladislav VAVRINEC

Liaison Visit Day

6. februára sa na základni Kandahár Air Field (KAF) v Afganistane uskutočnila pracovná návšteva „Liaison Visit Day“ pod vedením veliteľa základne air commodore (brigádny generál) Andyho Freyera. Príslušníci veliteľstva základne a ďalší pozvaní členovia spojeneckých jednotiek si prezreli slovenský tábor, jeho ubytovacie a administratívne priestory. Veliteľ kontingentu plk. Jozef Kotas prezentoval Slovenskú republiku, Ozbrojené sily SR a štruktúru a zloženie jednotiek dislokovaných na základni KAF. Zo slovenského tábora sa návšteva presunula do priestoru ECP 3 – hlavná vstupná brána na základňu – kde slovenská strážna jednotka zložená z príslušníkov vojenskej polície plní operačnú úlohu. Veliteľ jednotky npor. Marek Hušek ich oboznámil s činnosťou na jednotlivých kontrolných pozíciách. V priestoroch odminovania veliteľ multifunkčnej ženijnej jednotky kpt. Miroslav Kováčik a zástupca veliteľa npor. Michal Chudoba prezentovali prácu ženijnej čaty. Andy Fryer ocenil prácu slovenských vojakov nielen pri odminovaní územia, ale pri stavebných prácach.

kpt. Radovan MOŠKO
Foto kpt. Peter ROCHOVSKÝ

Ocenenie spolupráce v Uruzgane

Pri príležitosti rotácie a zmeny velenia Holandského kontingentu 1. februára odovzdal v mene náčelníka Generálneho štábu OS SR veliteľ slovenského kontingentu ISAF v Afganistane podplukovník Jozef Kotas medailu veliteľovi Task Force Uruzgan plukovníkovi Cees Matthijssenovi. Slávnostný ceremoniál sa uskutočnil v kempe Holland v hlavnom meste Tarin Kowt v provincii Uruzgan, kde pôsobia aj príslušníci slovenského kontingentu (strážna jednotka, provinčný rekonštrukčný tím a operačný poradný a styčný tím). Plk. Matthijssen v príhovore spomenul aj našich príslušníkov pôsobiacich na základni pod holandským velením. Zdôraznil, že naši vojaci vzorne plnia úlohy spojené najmä so strážaním, ochranou tábora, výučbou, odovzdávaním skúseností Afganskej národnej armáde a v neposlednom rade pomáhajú aj miestnemu obyvateľstvu.

Text a foto kpt. Radovan MOŠKO

Vrtuľníková jednotka do misie

Slávnostným nástupom na Leteckej základni generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove sa 16. februára lúčila vrtuľníková jednotka pred svojim odchodom do operácie ALTHEA na územie Bosny a Hercegoviny. Jednotku tvorí 33 príslušníkov technického a zabezpečovacieho personálu a dva vrtuľníky MI 17. „Som rád, že aj v takom dramatickom a ťažkom prostredí sú naši vojaci schopní zabezpečovať nedostatkovú činnosť a môžu byť nasadení do operácií,“ uviedol zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR Peter Gajdoš. Veliteľ našej jednotky bude Ladislav Malák, ktorý povedal, že vojaci idú do ťažkého prostredia, kde sú veľmi náročné podmienky na letovú činnosť a plnenie operačných úloh. Čaká ich náročný terén a rýchlo sa meniace počasie. Jednotka je však dobre pripravená, pretože Slovensko má skúsenosti z operácií v Bosne a Hercegovine, kde naši vojaci za dva roky nalietali okolo 500 operačných hodín. „Dokonale poznáme priestor, vieme sa už niektorých vecí vyvarovať, ktoré sme predtým nepoznali,“ uviedol Malák.

Slovenská jednotka bude robiť prepravu špeciálnych jednotiek, monitorovanie a prieskumné lety a podporí misiu policajných zložiek EÚ, kde momentálne pôsobia aj Nemci a Taliani. Podľa veliteľa vrtuľníkovej jednotky ALTHEA táto misia je oveľa bezpečnejšia, ako v roku 2002, kedy tu slovenskí vojaci začali pôsobiť v mierových misiách.

Text a foto npor. Ľubomír FEJERČÁK

Výnimočný vojak

Posledná rozlúčka so zosnulým generálmajorom Antonom Petrákom sa s vojenskými poctami a čestnými salvami konala v utorok 17. februára v bratislavskom krematóriu. Vojnový veterán, generálmajor vo výslužbe Petrák zomrel v sobotu 7. februára vo veku 96 rokov v Ústrednej vojenskej nemocnici v Ružomberku. S hlbokým pohnutím sa prítomní lúčili s jednou z najvýznamnejších osobností našich dejín. Lúčili sa a vzdávali hold elitnému vojakovi a výnimočnému mužovi, hrdinovi protihitlerovského odboja. Stretli sa, aby vzdali poctu mužovi, ktorý dokázal, že je pripravený bojovať za slobodu v ktorú veril. Slobodu, ktorú si my dnes užívame. Pri rozlúčke na neho spomínali domáci i zahraniční vojaci a veľvyslanci, minister obrany SR Jaroslav Baška, členovia Zväzu protifašistických bojovníkov zo Slovenska a Čiech, priatelia a rodina.

Anglický spolubojovník

Kto by sa nepamätal na plukovníka Fillinghama, MC, túto svojráznu a nezabudnuteľnú osobnosť čs. zahraničnej armády?

Patril k členom britskej styčnej skupiny známej pod označením 22LHQ – Veliteľstvo styčnej skupiny 22. Bol to štáb britských a československých dôstojníkov, ktorí udržiavali tak potrebnú disciplínu medzi britskou a československou armádou.

Od okamihu, keď bol pridelený k našej armáde ako výcvikový a organizačný dôstojník, pracoval s dôslednosťou pre Britov vlastnou a vyhlásil nekompromisný boj lajdáctvu a všetkým nevojenským vlastnostiam, ktoré si česi a slovenskí dobrovoľníci po dlhých strastiach pred vstupom do československej zahraničnej jednotky po francúzskom debakli a z rôznych táborov priniesli do krajiny gentlemanov.

Od chvíle nášho prvého stretnutia sme v ňom videli britského dôstojníka z povolania – vtedy majora, jeho palička, gamaše a ostré fúzy, pod ktorými bol vytváral usadený typický britský úsmev. V škále jeho úsmevov bolo ťažko hľadať rozdiel medzi iróniou a lišiacťvom. Nebolo príslušníka brigády, ktorý by s týmto mužom neprišiel počas svojho štvorročného pobytu na Britských ostrovoch do styku.

Pri našich namáhavých usilovných cvičeniach bol všade. Nikdy žiadne nevynechal. Jeho záujmom bol štáb, kde sa informoval o situácii a zhŕňal sa po stručnom rozkaze a rýchlych rozhodnutiach zodpovedajúcich vojnovým potrebám a predpokladom. Jeho prítomnosť na veliteľských miestach v priebehu cvičenia veštila vždy niečo neočakávané a reakcia z našej strany bola jednotná: „Pozor, je tu Fillingham, zasa sa niečo stane.“ Stávalo sa totiž často, že vo svojom štábnom vozidle priviezol „nepriateľa“, ktorý za krátku chvíľu v úlohe „parašutistu“ likvidoval štáb brigády a potom sa usmieval, ako sa budú ostatní tváriť. Staral sa

s prikladnou dôslednosťou o všetky potreby našich vojakov vo Veľkej Británii za vojny, takže vyhládaval pre našich dôstojníkov a poddôstojníkov čo najväčší počet miest v anglických vojenských kurzoch a učilištiach. Nech je mi dovolená za tisíce ostatných vlastná spomienka.

Bolo to pri jednom z vojenských cvičení, krátko po tom, keď som sa vrátil z anglického kurzu pre veliteľov rôť, že si jeho všetko vidiace oko nápadne všimlo moju osobu. Vzpriam som sa a obrátil sa telom k nemu a pozdravil anglickým spôsobom, pri ktorom pravá ruka ide k štítku čapice obrátená dľaňou k zdravenému. Jeho zrak sa na chvíľu odvrátil, ale opäť sa ku mne vrátil. Začal som sa cítiť v roli previnika a rýchlo v mysli pátral, aké by mohlo byť moje previnenie. Po skončenej rozprave ku mne zamieril. Išiel so mu v ústrety a v pozore čakám, nad čím vyjadrí svoju nespokojnosť. S úsmevom spustil na mňa anglicky: „Ten anglický pozdrav ste sa tiež učili v anglickom kurze?“ a dodal: „Prišiel o vás dobrý posudok – very good“. Ako obvykle krúžil pritom svojou paličkou po tráve. Odpovedal som mu, že to bola moja vlastná usilovnosť, pretože sa mi páčil anglický drill, i keď nebol súčasťou nášho výcviku. Kamaráti ma ihneď prepadli otázkou, aké bolo moje previnenie. Nechceli veriť mojim slovám, hoci i také prípady sa stávali.

Plukovník Fillingham, účastník dvoch vojen, zostáva v našich očiach veľkou postavou. Zaslúžil sa o našu armádu v zahraničí spôsobom, ktorý mu navždy zabezpečí miesto v našich srdciach aj v histórii nášho druhého odboja. Nestratil záujem o nás. Keď nás železná opona rozdelila, udržiaval sa našimi príslušníkmi vo Veľkej Británii pravidelné kontakty.

Cesta k srdciam ľudí – najmä ak hovorí iným jazykom – je niekedy dlhá, ale tým vrúcejšie je prijatie, ak dôjdeme do cieľa. Pripojme dnes 68 rokov od okamihu nášho stretnutia

v parku Cholmondeley, k jeho životnej kvalifikácii za všetkých vojakov – bývalých príslušníkov čs. zahraničnej armády v kmeťskom veku a preriedených radoch našu poslednú poctu: „Colonel Fillingham, farewell“. Československá brigáda na poctu zbraň!

genmjr. Ing. Anton PETRÁK

Generál Petrák bol do konca svojho života mimoriadne aktívny a spolupracoval aj s našou redakciou Obrana. (Publikujeme posledný článok, ktorý nám zaslal pred svojou smrťou).

Slovenská verejnosť a NATO

Postoj slovenskej verejnosti k členstvu v Severoatlantickej aliancii prešiel rôznymi zmenami. Po zániku Varšavskej zmluvy sa veľká časť verejnosti domnievala, že zanikne aj NATO a vojenské bloky sú zbytočné.

Ideologické predsudky k tomuto obrannému zoskupeniu, ktoré sa hlboko zakorenili v minulosti vo vedomí strednej a staršej generácie Slovákov spôsobili, že dôvera k tejto bezpečnostnej štruktúre nebola začiatkom deväťdesiatych rokov vysoká. Empirické výskumy ukazujú, že od roku 1992 sa postupne mení postoj verejnosti k NATO. V prvej polovici deväťdesiatych rokov možno však hovoriť len o rovnocennosti dôvery a nedôvery Slovákov k NATO.

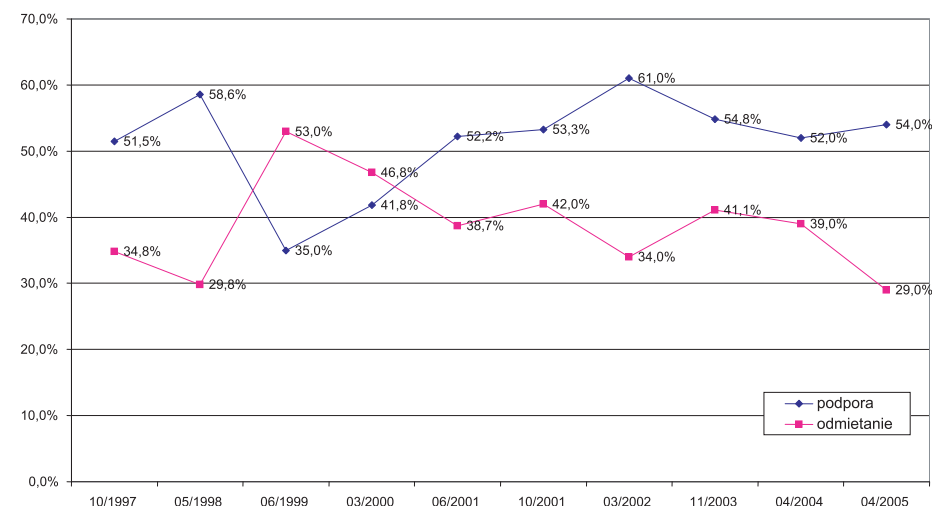
VÝVOJ NÁZOROV NA VSTUP SR DO NATO

Zmena postoju verejnosti k NATO a nášmu vstupu do Aliancie sa najvýraznejšie kreovala počas rokov 1994 až 1998. K tomuto obdobiu sa viažu neúspechy Slovenska v procese integrácie do euroatlantických štruktúr. Slovensko nebolo zaradené do prvej skupiny štátov prizvaných na rokovania o vstupe do Európskej únie ani do prvej vlny rozširovania NATO. Napriek týmto negatívnym signálom zo zahraničia v tomto období výrazne narastá podpora myšlienky vstupu SR do NATO. Veľká časť verejnosti práve v otázke vstupu do Aliancie videla cestu ako zmeňiť nepriaznivý politický vývoj na Slovensku.

Bombardovanie Juhoslávie na jar 1999 malo dočasne negatívny dopad na postoj verejnosti k NATO. Slovenská verejnosť veľmi citlivo reagovala na skutočnosť, že dochádza k bombardovaniu územia blízkeho slovanského štátu, územia, na ktorom žije aj veľká skupina Slovákov. Podpora myšlienky vstupu do NATO výrazne klesla, dokonca v tomto období myšlienka vstupu do Severoatlantickej aliancie zaznamenáva vo verejnosti najmenšiu podporu za uplynulých niekoľko rokov. V čase Kosovskej krízy a tesne po nej, miera podpory vstupu SR do NATO klesla až pod 40% a bolo potrebné revitalizovať v očiach verejnosti samotné NATO, ako aj myšlienku vstupu SR do tejto organizácie.

Po vyjasnení situácie v Juhoslávii, ako aj po politických rozhodnutiach vlády SR, ktorá koncom roku 1999 prijala program PRENAME, sa začínal postoj verejnosti opäť viac prikláňať k myšlienke vstupu Slovenska do NATO. Od roku 2000 sa postupne pomer odporcov

Vývoj názorov verejnosti na vstup Slovenska do NATO od roku 1997 do roku 2005 (v %)

a prívržencov vstupu začal meniť. Výrazný pokrok vo vývoji verejnej mienky však nastal najmä v rokoch 2001 a 2002, keď sa rozhodovalo o našom vstupe. Vtedy podpora vstupu SR do NATO vystúpila na hodnotu 60%. Tesne pred vstupom do Aliancie a rok po tomto historickom kroku sa miera podpory stabilizovala na úrovni okolo 54% a zároveň sa znížil počet tých, ktorí boli proti nášmu členstvu v NATO. Ich podiel klesol pod 30%.

Tento stav v postoji slovenskej verejnosti k vstupu SR do NATO je výsledkom viacerých faktorov. Je to výsledok vyzývania postoja občanov Slovenska v tejto významnej otázke štátneho záujmu. S postupom času rastie na Slovensku podiel tých, ktorí neprežili obdobie bipolárneho sveta a nemajú negatívne postoje vo vzťahu k NATO. Mení sa aj názor strednej generácie (najmä vzdelanejšej časti), ktorá nemá záujem na tom, aby Slovensko zostalo izolované. Vstup do NATO bol prepojený s našim pričlenením do Európskej únie a v tejto otázke bola verejnosť rozhodne oveľa viac prointegračne naladená.

Sformulovanie trvalejšej „pronatovskej“ pozície vo verejnej mienke bolo aj dôsledkom jednotnej rétoriky politikov (vládných aj opozičných) v tejto otázke po roku 1998. Realizovali sa aj viaceré kroky v transformácii

ozbrojených síl a v zahraničnopolitickej oblasti s cieľom dosiahnuť úspech v procese integrácie do Aliancie. Na verejnú mienku mala vplyv aj rozsiahla informačná kampan' zameraná na vytvorenie pozitívneho imidžu Aliancie a vysvetľovanie pozitív členstva Slovenska v NATO. Do kampane sa zapojili médiá, štátne a politické inštitúcie a viaceré mimovládne organizácie.

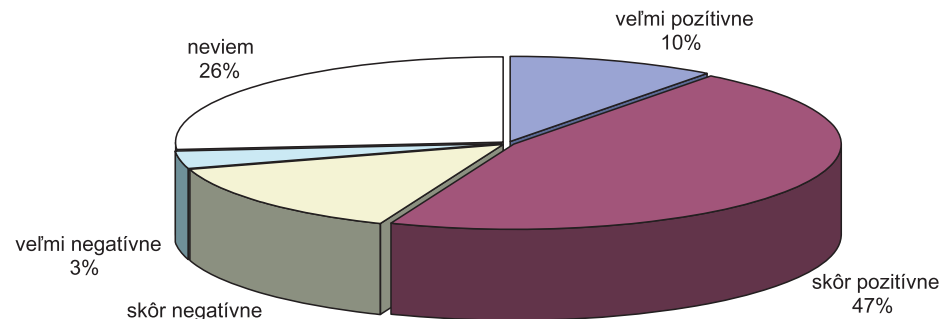
Významný posun v názoroch občanov SR na integráciu do Severoatlantickej aliancie bol spôsobený aj inými faktormi. Nie bezvýznamnú rolu v tejto súvislosti zohráva aj obava slovenskej verejnosti z terorizmu. Dôkazom je výraznejší nárast podpory vstupu zaznamenaný po teroristickom útoku na USA 11. septembra 2001.

SÚČASNÝ POSTOJ VEREJNOSTI K ČLENSTVU SR V NATO

Po našom prijatí do Severoatlantickej aliancie v roku 2004 vo výskumoch verejnej mienky zisťujeme nie názor na vstup, ale to, ako hodnotia naši občania členstvo SR v tejto organizácii.

Z výsledkov výskumu z októbra 2008 vyplýva, že po necelých piatich rokoch členstva v NATO väčšina obyvateľov Slovenska hodnotí toto členstvo pozitívne (56%), negatívne ho hodnotí len 17%, viac ako štvrtina sa však k tejto otázke nevyjadřila.

Pozitívnejšie hodnotenie členstva Slovenska v NATO sa prejavuje aj v odpovediach respondentov na otázku, ako sa z ich pohľadu zmenila bezpečnosť Slovenska po vstupe do Aliancie. Z výsledkov tohto výskumu vyplýva, že je najviac takých (42%), ktorí sa prikláňajú k názoru, že po vstupe SR do NATO sa bezpečnosť SR posilnila. Takých, ktorí zastávajú opačný názor a myslia si, že bezpečnosť Slovenska sa vstupom do NATO oslabil, je len 6%. Viac ako tretina opýtaných uviedla, že naša bezpečnosť sa vstupom do NATO nezmenila, ostatní (16%) sa k tejto otázke nevyjadřili.

Karol ČUKAN

CV90 je stále v kurze

Bezpilotný prostriedok (UAV) Skylark I izraelskej spoločnosti Elbit Systems predstavuje stále vyhladávanú formu ľahko prenosného systému, ktorý sa uplatní pri prieskume a sledovaní v husto zastavanom priestore i hornatom teréne. Často sa využíva najmä na operácie v blízkom priestore pôsobenia s protiteroristickým účelom, preto ho využívajú aj špeciálne jednotky. Skylark I, ktorý patrí do kategórie mini UAV, má dve verzie. Štandardný Skylark I sa štartuje hodom z ruky a dokáže lietať vo výške viac ako 305 m nad miestom štartu do jeden a pol hodiny na vzdialenosť 10 km. Skylark I-LE (s predĺženou výdržou) môže pôsobiť vo výškach do 914 m nad a 214 m pod miestom štartu až tri hodiny a na vzdialenosť viac ako 15 km. Operačná letová hladina sa pohybuje vo výške 4 572 m.

Každý systém pozostáva z troch lietajúcich prostriedkov, dvoch prieskumných a značkových závesných kontajnerov, pozemnej stanice (taktický počítač), ovládacej konzoly a komunikačného spojenia. Mini bezpilotný prostriedok poháňa veľmi tichý elektromotor, ktorý mu dovolí dosiahnuť rýchlosť 37 – 74 km/h. Rozpätie krídla verzie LE je 2,4 m a celková dĺžka 2,2 m. Vzletová hmotnosť 5,5 kg. Podvesený kontajner STAMP nesie CCD prístroj na denné videnie s farebným rozlíšením či FLIR prístroj na nočné videnie. Skylark I, využíva viacero armád vo svete i Európe–Austrália, Francúzsko, Chorvátsko, Holandsko, Izrael, Kanada, Maďarsko, Macedónsko či Poľsko. Skylark I je porovnateľný s rovnako často používaným prostriedkom RQ-11B Raven.

Tridsať rokov triedy G

Spoločnosť BAE Systems dodala v januári tisíce bojové vozidlo pechoty CV90, čím toto vozidlo, ktoré sa vyrába od roku 1991, dosiahlo jeden zo svojich míľnikov. CV90 patrí medzi vysokopohyblivé, viacúčelové bojové pásové vozidlá. Je schopné ničiť široké spektrum cieľov od malých až po najväčšie. Výrobca prispôsobuje jeho vývoj požiadavkám podľa aktuálnych scenárov ohrozenia. Tisíce vozidlo CV90 bolo odovzdané holandskej armáde, ktorá si objednala celkovo 184 kusov najnovšej verzie CV9035 Mk III. Okrem holandských pozemných jednotiek rôzne modifikácie CV90 používajú ozbrojené sily Švédska, Nórska, Dánska, Švajčiarska a Fínska. Tie vozidlo využívajú aj pri účasti v operáciách NATO a OSN vo svete.

CV90 patrí do rodiny obrnených vozidiel v kategórii 20 až 35 t. Hlavnú výzbroj prvého vozidla na začiatku tvoril 25 mm kanón M242 Bushmaster, ktorý sa skúšal v programe CV90 pre Švédsko, ale nikdy neprekročil úroveň prototypu. Po tomto prototypu prišlo modifikované CV9030 s inovovaným podvozkom a dvojmiestnou vežou vybavenou stabilizovaným kanónom Alliant Techsystems (ATK) 30 mm Bushmaster II a spriahnutým 7,62 mm guľometom MG. Prvé vozidlo na export smerovalo do Nórska a označuje sa ako CV9030 Mk I. Nasledoval jeho ďalší vývoj na verziu Mk II, ktorú používa Fínsko a Švajčiarsko a najnovšia séria CV9035 Mk III pre potreby Dánska a Holandska. Objednávky pre výrobu verzie Mk III sú do konca roka 2011, potom by mala prísť ďalšia generácia vozidla.

Skylark I z radu mini UAV

Vo februári uplynulo tridsať rokov odvtedy, čo výrobnú linku opustilo prvé vozidlo Mercedes-Benz triedy G. Nemecký automobilový výrobca zo Štutgartu odhalil prvý raz verejnosti nové vozidlo v roku 1979 a odvtedy dodal zákazníkom vo svete celkovo viac ako 200 000 jednotiek triedy G. S 30-ročnou produkciou je „gččko“ najdlhšie slúžiacou triedou osobných vozidiel v celej 120-ročnej histórii spoločnosti Mercedes-Benz. Kontinuálne vylepšenia modelu umožnili vozidlám triedy G, že sú stále na špičke technologického vývoja a zachovávajú si jazdnú spoľahlivosť bez toho, aby sa stratil ich pôvodný charakter.

Vďaka kombinácii stáleho pohonu všetkých kolies, elektronicky ovládanému trakčnému systému 4ETS, systému ESP, prevodovke a trom voliteľným uzávierkam diferenciálu si vozidlá triedy G dokážu dobre poradiť z nástrahami terénu a pritom zaručiť posádke bezpečnosť na úrovni klasického cestného vozidla Mercedes-Benz.

Vývoj off-roadu sa začal v roku 1972 po dohode o spolupráci medzi spoločnosťami Daimler-Benz a rakúskou Steyr-Daimler-Puch v Grazi. V roku 1975 sa prijalo rozhodnutie, že sériová výroba vozidiel triedy G sa bude realizovať spolu s výstavbou novej produkčnej továrne v Grazi, kde sa „gččka“ dodnes stále finálne kompletizujú. Od premiéry terénneho vozidla na jar v roku 1979, boli tieto dostupné vo verziách so štyrmi typmi motorov s výkonom od 53 kW /72 k do 110 kW /150 k, ako otvorený automobil s krátkym rázvorom alebo predĺžené vozidlo s kratším aj dlhším rázvorom.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**
Foto **BAE Systems, Elbit, autor, EADS, Pavol VITKO**

A400M bude meškať

Jeden z najambicióznějších spoločných európskych vojenských projektov Airbus A400M bude meškať minimálne tri roky. Podľa denníka Le Figaro, ktorý sa odvolával na dôverné materiály, nové dopravné a tankovacie lietadlo nebude dostupné na dodanie zákazníkom pred koncom roka 2012. Prvé lietadlá A400M sa mali objaviť už v tomto roku, ale plánovaný prvý testovací let stroja by sa mal uskutočniť až na začiatku budúceho roka. Podľa francúzskej tlače relevantný počet lietadiel sa konzorciu, ktoré vyvíja nový stroj podarí dodať až v roku 2014. Posun vo vývoji bude pre zoskupenie Airbus Military drahý, odhadom prídre o päť miliárd eur. Projekt A400M sa začal v roku 2003 a zatiaľ si sedem európskych štátov, Južná Afrika a Malajzia celkovo objednali 192 lietadiel v sume viac ako 20 mld. eur.

Prvý prototyp bol prezentovaný verejnosti v júni 2008. Podľa špecifikácie Airbusu Military A400M má mať posádku 3 alebo 4 osoby, užitočnú nosnosť 37 t nákladu, 116 plne vstrojených vojakov alebo 66 ležadiel pre zranených a sprievod 25 osôb ošetrojúceho personálu. Dĺžka stroja je 43,8 m, krídla 42,4 m a výška 14,6 m. Prázdne lietadlo má hmotnosť 70 t a mali by ho poháňať štyri motory EuroProp International TP400 s výkonom každý 8 250 kW /11 000 k. Dolet s maximálnym zaťažením by mal byť 3 300 km (prelet bez nákladu 9 300 km) a cestovná rýchlosť 780 km/h.

HMMWV aj pre Slovákov

Podobne ako pri pôsobení v Iraku aj v Afganistane pomáhajú slovenským vojakom zapožičané vozidlá HMMWV americkej armády. Vozidlo familiárne nazývané aj Humvee patrí k širokej rodine vysoko mobilných viacúčelových kolesových vozidiel, ktoré dodáva spoločnosť AM General pre americké ozbrojené sily od roku 1985. Za viac ako dvadsať rokov v službe sa platforma HMMWV pre svoju univerzálnosť a nízku poruchovosť stala štandardom pre ľahké vojenské vozidlo vo svete. HMMWV používa výkonný dieselový motor, automatickú prevodovku a má pohon všetkých kolies. Vozidlo je prepravitelné vzduchom a môže byť zhodené z viacerých typov lietadiel.

Rodina Humvee zahŕňa klasické verzie na prepravu osôb a nákladu, nosiče rôznych druhov zbraní, zdravotnú či prieskumnú verziu. Užitočná hmotnosť sa pohybuje od 870 kg pri štvorverovej ambulancii až po 2 400 kg pri vylepšených ECV verziách. Zo začiatku vozidlá HMMWV používali motor s objemom 6,2 l s trojstupňovou prevodovkou, od roku 1995 (konfigurácia A2 a ECV) používajú 6,5 l motor s maximálnym výkonom 110 kW / 150 k pri 3 600 ot./min so štvorstupňovou prevodovkou Allison (3 rýchlosti vpred, 1 vzad). Kabína je pre dve až štyri osoby. Vozidlo dosahuje na ceste max. rýchlosť 90 km/h a dojazd 560 km.

Krátko

Pozemné sily USA chcú byť lídrom, ktorý presvedčí aj ostatných obyvateľov krajiny, aby sa nebáli a nakupovali autá na elektrický pohon. Podľa zverejnených plánov by americké vojenské základne mali v nasledujúcich troch rokoch nakúpiť spolu viac ako 4 000 energeticky úsporných elektromobilov. Prvých šesť vozidiel od výrobcu Global Electric Motocars zo skupiny Chrysler odovzdali na konci januára do používania pozemným silám na základni Fort Meyer vo Virginii. Americká správa zabezpečenia služieb pre pozemné sily očakáva, že na jej výzvu na predkladanie ponúk do konca apríla zareagujú aj ďalší výrobcovia elektromobilov.

Spoločnosť Lockheed Martin chce zabezpečiť pre svojich partnerov z ôsmich krajín v programe Joint Strike Fighter, že cena lietadla F-35 Lightning II sa nepredraží, ak sa podpíše do mája spoločný kontrakt konzorcia zloženého zo všetkých záujemcov. Ako informoval Janes Defence Weekly zo zdrojov austrálskeho ministerstva obrany, spoločnosť Lockheed Martin plánuje partnerom v projekte predložiť kvantitatívnu analýzu výhod spoločného nákupu konzorcia. Možní kupci F-35 sa obávajú práve ceny stíhača, ktorá sa teraz odhaduje na 50 mil. USD a to bez ceny náhradných dielov, údržby a servisu počas životného cyklu.

Spoločnosť Sagem uskutočnila úspešný test lietadlovej presne navádzanej inteligentnej munície proti pozemným cieľom novej generácie AASM 125. Zbraňový prostriedok má celkovú hmotnosť 125 kg a modulárne usporiadanie. Obsahuje klasickú bombu Mk8, ktorá disponuje infračervenou navádzacou sústavou a je doplnená inerciálnym navigačným zariadením s integrovaným prijímačom družicového navigačného systému GPS. Systém AASM 125 pri teste odpálilo lietadlo Mirage 2000N z vysokej letovej hladiny. AASM využíva v počítačovej fáze letu údaje zo systému GPS a v konečnej fáze špeciálny počítačový algoritmus na vyhodnotenie obrazu cieľového priestoru a poskytuje tak možnosť korekcie letu v posledných sekundách pred zásahom.

Podľa magazínu Spiegel nemecká armáda pripravuje novú špeciálnu jednotku pre kybernetický boj. Berlín vytvoril skupinu viac ako 70 IT špecialistov z absolventov vojenských škôl, ktorých úlohou bude chrániť počítačové systémy štátnych inštitúcií a veľkých podnikov pred útokmi hackerov z iných štátov. Pôsobisko jednotky by malo byť v Rheinbachu neďaleko Bonnu. V súčasnosti by mal prebiehať jej výcvik. Pripravená na nasadenie by mala byť v budúcom roku. Už v minulom roku sa NATO rozhodlo, že bude mať v estónskom Talline centrum výnimčnosti pre boj s počítačovým terorizmom. Na prevádzke centra má okrem domácej participovať aj Litva, Lotyšsko, Slovensko, SRN a Taliansko.

Česko dodalo 8. februára do Afganistanu posledné tri vrtulníky z celkovo dvanástich strojov, ktoré majú posilniť schopnosti Afganskej národnej armády (ANA). Nepotrebné stroje českých vzdušných síl prešli modernizáciou hradenou z prostriedkov NATO. Veliteľstvo SHAPE v Monse dúfa, že dodávka pomôže národnej armáde lepšie zaistiť bezpečnosť v nepokojnej krajine vlastnými prostriedkami. Česká dodávka, uzatvorená na základe kontraktu z roku 2006, zahŕňala šesť dopravných vrtulníkov Mi-17 a šesť bojových Mi-24V. Z dodaných kusov zatiaľ ANA prišla o jeden dopravný Mi-17, ktorý havaroval.

Zbraňové systémy Aliancie

Severoatlantická aliancia znamená v politickom zmysle spoluprácu, ale aj rozmanitosť. Podobne je to aj so zbraňovými systémami, ktoré môžeme nájsť vo výzbroji jednotlivých krajín. Sú zároveň rôzne, ale odrážajú aj snahu o unifikáciu a spoločný vývoj. Zmeny v ohrození a konflikty, ktorým NATO čelí, mali vplyv aj na techniku. Priblížme si niekoľko zaujímavých systémov.

Pravdepodobne nie je lepší príklad spoločne používaného zbraňového obranného systému ako lietadlo E-3D systému včasného varovania a riadenia AWACS. Ide zároveň o najväčší spoločne financovaný program Aliancie. Sily včasnej výstrahy NATO (NAEW&CF) boli vytvorené v januári 1980 a podliehajú veleniu SHAPE v Monse. V súčasnosti sily pozostávajú z dvoch operačných prvkov – viacnárodného operačného komponentu E-3D so 17 strojmi na nemeckej základni Geilenkirchen (plus troch dopravných lietadiel na výcvik) a britského komponentu pôsobiaceho zo základne Waddington so siedmimi strojmi E-3D.

Základom platformy včasnej výstrahy a riadenia je lietadlo Boeing 707-320. Všetky lietadlá boli do konca minulého roka pod vedením tímu Boeing modernizované a zdokonalené v rámci strednodobého plánu rozvoja. Vylepšenie elektronického vybavenia (nové pulty so situačnými displejmi, navigačné prostriedky, počítačový systém s otvorenou architektúrou, prostriedky digitálnej komunikácie) spolu so schopnosťou integrovať údaje z rôznych senzorov a zdrojov vytvárajú podmienky pre lepšie ovládnutie vzdušného priestoru bojiska. Zvyšujú tiež počet cieľov, ktoré je možné

súčasne sledovať a vyhodnocovať pri znížení množstva manuálnych úkonov operátorov.

Lietadlo NATO E-3A poháňajú štyri motory TF33 Pratt & Whitney 100A s ťahom 4 x 93,41 kN. Stroj má rozmery krídla 44,45 m, dĺžku 46,68 m a výšku 12,7 m. Rýchlosť lietadla je viac ako 800 km/h, operačná výška letu 9 150 m a maximálna vzletová hmotnosť 147 429 kg. Polomer krytu radaru nad trupom je 9,1 m. Ide o zariadenie AN/APY-1/2 ODR. Tekutinou chladená plošná anténa široká 7,32 m, vysoká 1,52 m rotuje v čase plného využitia každých 10 s. Horizont radaru je viac ako 400 km. Stroj môže pôsobiť vo vzduchu viac ako 10 h. Kapacita palivových nádrží je 89 610 l. Posádku tvoria 4 piloti a 10 špecialistov, čo však závisí aj od typu misie.

LEOPARD 2

Éru „starého NATO“, ktoré pri konflikte počítalo s masovým nasadením ťažkej techniky ako tankov a delostreleckých systémov, dobre reprezentuje nemecký hlavný bojový tank Leopard. Vo verzii 2 ide o najrozšírenejší západoeurópsky typ tanku, ktorý sa vyrobil v počte takmer 3 000 kusov a je zavedený vo výzbroji nielen viacerých štátov aliancie, ale aj neutrálnych krajín ako Švajčiarsko, Rakúsko a novej aliančnej krajiny akou je Poľsko. Výrobca Krauss-Maffei Wegmann (KMW) začal dodávať prvé stroje Leopard 2 pre nemeckú armádu v roku 1979. Zatiaľ poslednou zavedenou verziou je A6, ktorá sa okrem zmien v elektronickom vybavení vyznačuje najmä 120 mm kanónom L55, ktorý má o približne 1,3 m dlhšiu hlavňu ako predtým štandardné verzie s L44.

Dolný šikmý pancier čela korby je sklonený pod uhlom 45°, boky a zadná časť korby sú kolmé. Vodič sedí v prednej pravej časti vozidla. Veža dominuje strednej časti korby a priestor pre motor a prevodovku sa nachádza v jej zadnej časti. Pohon tanku zabezpečuje 12-valcový štvortaktný viacpalivový vodou chladený motor MTU 873, ktorý je preplňovaný turbodúchadlom s výkonom 1 100 kW / 1 500 k. To umožňuje dosiahnuť obrnencovi rýchlosť 72 km/h a dojazd 500 km. Pohybové ústrojenstvo tvorí sedem pojazďových kolies s hnacím vzaďu, napínacím vpredú a štyrmi nosnými kladkami po bokoch. Hornú časť pohybového ústrojenstva kryjú bočné ochranné štíty. Veliteľ tanku sedí v pravej polovici veže, nabíjač po jeho ľavej ruke. Strelec sedí pred veliteľom a obsluhuje plne stabilizovaný kanón s hladkým vývrtom hlavne, ktorý je schopný odpáľovať strely typu APFSDS-T a HEAT. Hlaveň má tepelne izolovaný plášť. Námer kanónu sa pohybuje od -9° do +20°.

BOXER MRAV

Severoatlantická aliancia sa po rozpade bipolárneho sveta musela vyrovnáť s novými výzvami i úlohami. Preto aj zbraňové systémy, ktoré sú v povedomí v súčasnosti, sa sústreďujú na podporu síl rýchlej reakcie s nasadením do rôznych typov konfliktov. Rozšírila sa tiež vzájomná spolupráca medzi štátmi pri ich vývoji. Zo spoločných projektov sme si vybrali modulárny koncept viacúčelového obrneného kolesového vozidla MRAV (Multi Role Armoured Vehicle).

Na začiatku programu vývoja budúcej generácie vozidiel bola dohoda medzi Veľkou Britániou a Ne-

meckom z roku 1999, ku ktorej sa o dva roky neskôr pridalo aj Holandsko. Program okrem skratky MRAV bol známy aj ako GTK či PWV, od roku 2002 sa používa pre vozidlo aj označenie Boxer. Vývoj programu manažuje Európska výzbrojová agentúra a OCCAR. Primárnym výrobcom je skupina ARTEC GmbH, ktorá pozostáva zo spoločností Krauss-Maffei Wegmann (KMW), Rheinmetall Landsysteme a Stork.

Vozidlo Boxer úspešne ukončilo nemecké vojenské skúšky v januári minulého roka. Prvé dodávky sériových vozidiel pre nemeckú armádu sa plánujú na jeseň tohto roka a pre holandské sily na začiatku roka 2011. Boxer je vozidlo s pohonom 8x8 a max. povolenou hmotnosťou podľa verzie od 30 t do 39 t. Užitočné zaťaženie má osem ton a priestor viac ako 14 m³. Na základný podvozok vozidla sa môžu pridávať rôzne moduly podľa národných požiadaviek a typu požadovanej misie. Môže ísť o vozidlo pechoty (posádka 2 osoby plus plne vyzbrojených 10 vojakov), veliteľské stanovište, ambulanciu či logistickú jednotku. Boxer poháňa motor MTU s výkonom 530 kW / 720 k, ktorý dokáže vyvinúť na ceste max. rýchlosť 100 km/h s dojazdom na úrovni 1 000 km. Vozidlo má napríklad automatickú prevodovku Allison, nezávislé zavesenie kolies a centrálné dofukovanie pneumatík CTIS.

EUROFIGHTER

Eurofighter Typhoon je dvojmotorové viacúčelové stíhacie lietadlo s delta krídlom. Bolo vyvinuté a vyrába sa v konzorciu troch samostatných partnerských subjektov - Alenia Aeronautica, BAE Systems a EADS, ktoré vytvorili holding pod názvom Eurofighter už v roku 1986. Projekt riadi agentúra NETMA (NATO Eurofighter and Tornado Management Agency), ktorá je zároveň prvotným zákazníkom. Sériová výroba lietadiel Eurofighter Typhoon prebieha a stroje sa nakupujú v rámci troch oddelených kontraktov podľa stupňa vývoja, ktoré sa označujú aj ako „tranže 1, 2, 3“. Každá nasledujúca zahŕňa širšie možnosti a lepšie schopnosti lietadla. Podľa plánov by sa malo vyrobiť celkovo 157 kusov tranže 1, 284 tranže 2 a 260 tranže 3.

Stíhačky Eurofighter sú zatiaľ vo výzbroji leteckých síl Nemecka, Rakúska, Španielska, Veľkej Británie a Talianska. Z mimoeurópskych záujemcov podpísala kontrakt za 6,4 mld. eur na 72 lietadiel Saudská Arábia. Aká bola história tohto projektu? V roku 1983 odštartovali Francúzsko, Nemecko, Španielsko, Veľká Británia a Taliansko program FEFA (Future European Fighter Aircraft). Nové lietadlo malo mať schopnosti krátko štartu STOL a boja za hranicou viditeľnosti BVR. Len o rok neskôr od neho odstúpilo Francúzsko. Zvyšné krajiny sa rozhodli, že budú pokračovať s novým programom EFA (European Fighter Aircraft). Prvý skúšobný let prototypu Eurofightera sa uskutočnil až o desať rokov neskôr v marci 1994 v Nemecku. Prvý sériový kus stíhačky sa dostal do výzbroje nemeckého letectva v auguste 2003, v tom istom roku aj do španielskeho letectva. V decembri 2005 prišiel prvý taliansky stroj a v marci 2007 sa prvý Eurofighter dostal do služby britskej RAF.

Dvojstranu **Roman KMENT**
Foto **NATO, KMW, ARTEC GmbH, EADS**

Legenda na kolesách

Legendárny automobil Praga V3S pozná každý profesionálny vojak a všetci muži, ktorí prešli základnou vojenskou službou. Ved' v bývalej česko-slovenskej armáde i v slovenských ozbrojených silách nie je taký útvar, v ktorom by ste sa ešte aj dnes s niektorou z jeho modifikácií nestreli.

História „véesky“ sa začala písať v auguste 1951, keď Ing. Lanc zo závodu Praga a Ing. Korbel z Ústavu pre vývoj motorových vozidiel začali s jeho vývojom. Vo februári 1952 bol dokončený prvý prototyp. Nasledovali náročné vojenské skúšky vo Vojenskom výcvikovom priestore Brdy. V apríli 1953 sa spustila sériová výroba a dodávky vozidla pre československú armádu. Výrobné kapacity závodu Praga však nestačili. Od roku 1961 automobil vyrábali aj v Avii Letňany. V 1978 roku bol modernizovaný na typ V3S M1. Druhá časť modernizácie - verzia M2 v roku 1982 bola komplexnejšia a spojená s presunom výroby na Slovensko, do BAZ Bratislava. Tu sériová výroba pokračovala až do 31. marca 1991, keď montážnu linku po 47 rokoch výroby zatvorili. Celkom bolo vyrobených 129 352 kusov automobilov PV3S rôznych verzií.

Praga V3S (V3S – vojenský trojtonový špeciál) je charakteristický vysokou priechodnosťou v teréne. Automobil je poháňaný vzduchom chladeným šesť valcovým vznetrovým štvortaktným motorom s priamym vstrekaním paliva Tatra 912 o objeme 7412 cm³, ktorý bol odvodený od motora Tatra 111. Najrozšírenejšou verziou automobilu PV3S je valník, využívaný na prepravu mužstva, nákladu a ťahanie delostreleckej techniky do hmotnosti 3000 kg.

NA TROCH KONTINENTOCH

V šesťdesiatych rokoch zakúpili automobil v prevedení valník (ktoré vo svojej triede patrili vďaka priechodnosti a nenáročnej údržbe medzi špičku v Európe) aj armády Sýrie, Maďarska a severného Vietnamu. Autá so skriňovými nadstavbami boli využívané ako štábné, na montáž rôznych typov spojovacích prostriedkov, dielenské verzie, cisterny na PHM a nestratili sa ani u ženístov ako vyklápačky, autožeriavy, odťahové automobily. Chemické vojsko

používalo staršie prevedenie špeciálneho postrekovacieho automobilu ACHR aj novšie ARS. Keď čs. armáda zaviedla do výzbroje 130 mm raketomet vz. 51, ten bol umiestnený na korbe štandardného valníka. Zaplachtovaním automobilu nebolo možné rozoznať raketomet od bežného valníka.

Snahou nášho múzea je zachovať pre budúce generácie čo najväčší počet týchto automobilov so špeciálnymi nadstavbami, ktoré našli využitie v čs. armáde a slúžia v OS SR do dnešných dní. Osobitnú kapitolu tvorí účasť PV3S v Pústej búrke v Kuvajte, v mierových misiách OSN a operáciách NATO našich ozbrojených síl od územia bývalej Juhoslávie, cez africkú Eritreu, Irak a naposledy až Afganistan (na fotografii hore). VHM Piešťany vo svojej zbierke vlastní viac ako 25 verzií automobilov Praga V3S z rôznymi nadstavbami.

ZDRAVOTNÍCKA VÉESKA

Zdravotnícky automobil PRAGA V3S-POP (Pojazdná Obvážovňa Pluku) – vyrobili v roku 1982. Podvozok zhotovila pražská Avia Letňany a nadstavbu Karosa Hořice v Podkrkonoší. Vnútorne zariadenie vyrobila Chirana v pražských Holešovičiach a špeciálne vybavenie závod Chirana v Brne. Vystavované vozidlo bolo v prevádzke od roku 1983 do 2001. Jeho užívateľmi boli vojenské útvary v Mokradi a Liptovskom Mikuláši, naposledy Vojenská akadémia Liptovský Mikuláš. Do zbierok VHM Piešťany sa automobil dostal v roku 2003 na základe zmluvy o bezodplatnom prevode. Zdravotnícky automobil PRAGA V3S-POP (foto na zadnej strane obálky) bol zavedený do výzbroje čs. armády po podnikových a vojenských skúškach od roku 1963. Ako prvé ich dostali prvosledové útvary Západného vojenského okruhu (ďalej ZVO). Od roku 1966 začali tieto vozidlá prichádzať aj do útvarov a zariadení Východného vojenského okruhu na Slovensku. Automobil bol určený na poskytovanie prvej lekárskej pomoci a na vykonávanie malých chirurgických zákrokov priamo na nosidlách, na ktorých bol ranený uložený bez prekladania na obvazový stôl. Do výbavy vozidla patrí aj prípravný stôl, ktorý je rozdelený na dve časti obsahujúce dve umývadlá a nádrž na dezinfekciu rúk. Kachle SVOAS

na pevné palivo s ohrievačom vody sú súčasťou nadstavby. Vo vybavení sa nachádzajú kyslíkové fľaše, skladací stôl, lavice a skladacie nosidlá. Dôležitou súčasťou je aj sterilizátor STE 37 sterilizujúci sýtou vodnou parou (134°C) alebo vyváráním vo vode (100°C) a petrolejový varič na ohrievanie sterilizátorov. Zdravotnícka nadstavba má vyriešené aj vlastné vodné hospodárstvo (stála potreba umývania rúk, nástrojov a podlahy). Na tento účel sú k dispozícii dve 90 litrové nádrže, ktoré sa plnia ručným čerpadlom obsluhovaným z vonkajšej strany vozidla. V nadstavbe je použitá dvojaká elektroinštalácia 12V a 24V na zabezpečenie prevádzky nadstavby. Pri používaní v poľných podmienkach bol pracovný priestor nadstavby rozšírený o stan a bočný prístrešok z plachtoviny.

Anton ŠČASNOVIČ

kustód VHM Piešťany

Foto Pavol VITKO, Miroslav MIHÁLIK

ZÁKLADNÉ TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE

Dĺžka vozidla	6910 mm	Celková hmotnosť:
Šírka vozidla	2320 mm	na vozovke 11 800 kg
Výška vozidla	2550 mm	v teréne 9060 kg
max. rýchlosť	60 km/h	dojazd 600 km

Centrum výnimočnosti na Slovensku

Slovenská republika sa zaviazala na summite NATO v Istanbule v roku 2004 byť integrátorom aktivít v oblasti vývoja technológií, techniky, metód a postupov používaných pri likvidácii výbušnín a munície. V rámci Aliancie sa naša republika stala v tejto oblasti vedúcou krajinou. Rozhodnutím ministra obrany SR sa Slovenská republika zaviazala vybudovať Centrum výnimočnosti pre oblasť likvidácie výbušnín a munície (EOD).

Spomínané pracovisko vzniklo 1. októbra 2007. V Trenčíne je umiestnené jeho veliteľstvo a v Novákoch výkonná zložka. Veliteľ Centra výnimočnosti pre oblasť EOD plukovník Gabriel Merňák pripomína, že plnia úlohy v oblasti plánovania a riadenia, rozvoja EOD a vo výcviku a testovaní munície. V poslednej oblasti ide okrem iného o uskutočňovanie národného EOD výcviku v súlade so štandardmi a požiadavkami NATO, výcvik štábnych dôstojníkov EOD, pričom Centrum je v súčasnosti zamerané na prípravu výcviku EOD expertov vo velení a riadení EOD operácií pred nasadením v rámci mnohonárodných vojenských jednotiek. Zároveň Centrum pracuje na úseku skú-

šok munície a výbušnín a na prevádzkovaní národného EOD technického informačného systému.

REORGANIZÁCIA CENTRA

Koncom uplynulého roka trenčianske centrum v spolupráci s Francúzskom úspešne zorganizovalo prvý medzinárodný kurz štábných dôstojníkov. Bol určený nielen pre slovenských odborníkov v oblasti EOD, ale aj pre špecialistov z krajín V4 a Ukrajiny. Kurz absolvovali špecialisti zo SR, Poľska a Českej republiky. Prebiehal v objektoch Centra v Novákoch, ale aj vo Vojenských výcvikových priestoroch Turecký vrch a Lešť. V tomto roku Centrum čaká podľa plukovníka Merňáka významná reorganizácia. Od 1. júla 2009 bude podriadené priamo pod Generálny štáb OS SR a zároveň rozdelené na národnú a medzinárodnú časť, čím sa splní zásadná požiadavka NATO a spojencov na organizáciu NATO EOD COE.

„Národné centrum pre oblasť EOD bude umiestnené v Novákoch a medzinárodné pod hlavičkou a riadením NATO v Trenčíne. Obe budú naďalej úzko spolupracovať a využívať spoločnú infraštruktúru, ktorá sa vybudovala v uplynulom období v Novákoch. Určitým medzistupňom

na ceste k vzniku medzinárodného centra bude 3. konferencia k Memorandu o porozumení, ktorá sa uskutoční 25. – 26. marca v Bratislave. V prípade, že na konferencii dôjde k zhode na znení operačného MOU a funkčného MOU, v polovici roka sa očakáva ich slávnostný podpis v HQ NATO v Bruseli. Od augusta by potom malo v Trenčíne začať svoju činnosť Medzinárodné centrum EOD. Cieľom je akreditovať Centrum na NATO EOD COE a dosiahnuť štatút medzinárodnej vojenskej organizácie so sídlom v SR. Bude prvé svojho druhu na Slovensku a predstavuje významný príspevok našej krajiny k budovaniu spoločných spôsobilostí Aliancie na úseku EOD. Postupne by v ňom mali pracovať experti pre oblasť EOD nielen zo Slovenska, ale aj z ďalších členských krajín NATO. Vzhľadom na to, že aj niektoré z krajín PFP sú vnímané, ako veľmi dobré v oblasti EOD, bude našou snahou nájsť vhodnú formu spolupráce NATO EOD COE s takými krajinami PFP, o ktoré bude mať COE záujem. Centrum bude odborné a metodicky riadené Veliteľstvom spojeneckých síl pre transformáciu v americkom Norfolku (ACT),“ zdôrazňuje plukovník Gabriel Merňák.

Trenčianske centrum, ktoré by malo byť po splnení potrebných predpokladov koncom tohto roka plne funkčné, bude pri svojej činnosti úzko spolupracovať s mnohými školicami inštitúciami NATO. Napríklad so ženijným centrom výnimočnosti v nemeckom Ingolstadte, so španielskym centrom pri Madride, holandským v Edde, či protiteroristickým centrom v tureckej Ankare.

SPLNENÝ ZÁVÄZOK

Príslušníkov EOD jednotky v tomto roku čaká úspešné zvládnutie kurzu CMD 3, čo je posledné štádium, ktoré musí splniť jednotka EOD, ktorú Slovensko deklarovalo pripraviť do bojových skupín Európskej únie. Mala by byť

pripravená od polovice do konca roka na nasadenie v rámci spoločnej Česko-Slovenskej bojovej skupiny EÚ. Na základe požiadavky Francúzska slovenskí experti pripravujú pre špecialistov francúzskej ženijnej školy v Angers výcvik operátorov EOD. Na jeho zabezpečení sa bude podieľať aj Švédsko, ale riadiť ho budú naši odborníci. Príslušníci Centra v tomto roku organizujú aj výcvik štábných dôstojníkov EOD, ktorý bude otvorený pre všetky krajiny NATO. Centrum zároveň organizuje cvičenie expertov EOD pod názvom EOD CPX 2009, na ktorom má byť hodnotená úroveň pripravenosti slovenských EOD expertov na nasadenie do mnohonárodných operácií. Toto cvičenie bude vlastne určitým medzistupňom na ceste k plne akreditovanému medzinárodnému kurzu velenia a riadenia EOD v budúcom roku. Medzinárodné centrum pre oblasť EOD v Trenčíne by malo v budúcnosti pripravovať odborníkov na likvidáciu nevybuchnutej munície a nástražných výbušných systémov. Cvičiť ich, aby boli pripravení veliť a riadiť EOD činnosť v medzinárodných operáciách.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA

Severoatlantická aliancia, pohľad za horizont

Mojich „Sedem rokov s NATO“, z ktorých päť som pôsobil ako predstaviteľ Slovenska v Severoatlantickej rade, teda v jeho najvyššom rozhodovacom orgáne a obzretie sa za tým, do akej Aliancie som v roku 2003 „vstupoval“, ale predovšetkým, do akej aliancie na jar v roku 2004 vstupovalo Slovensko, môže aj inak obozretného človeka vyprovokovať k úvahe, kam sa môže NATO posunúť o ďalších päť rokov.

Ako teda bude vyzeráť Aliancia v strednodobom výhľade, keď završí „beatlesovských“ šesťdesiatštyri?

Napriek dynamike zmien spätne rámcovaných prijatím Strategického konceptu NATO z roku 1999 prevláda očakávanie, že transformácia, ktorou Aliancia prejde v nasledujúcom desaťročí, bude musieť byť ešte hlbšia.

Ako desať najdôležitejších zmien v prvej polovici nasledujúceho desaťročia vidím...

...predovšetkým Alianciu disponujúcu v roku 2013 novým strategickým konceptom, v ktorom autentickjšie odrazí bezpečnostné prostredie po 11. septembri 2001, ale aj vnútorné ponaučenia z „prípady Irak“ a „prípady Afganistan“. Pripomením, že práca na aktualizácii tohto dokumentu zakaždým stimuluje najhlbšie strategické uvažovanie v hlavných mestách i sídle Aliancie. Výsledkom je konsolidovanie zmyslu jej jestvovania i obnovenie jej politického vlastníctva, keďže dokument prijímajú hlavy štátov a predsedovia vlád. Súčasťou takto revitalizovaného fundamentu je v prípade politicko-vojenskej organizácie stanovenie reálnej úrovne jej ambície, nové definovanie či potvrdenie poslania NATO, určenie jej miesta v medzinárodnom systéme, ktorý v 21. storočí vykazuje viaceré nedokonalosti.

...po druhé, skončenie reintegrácie Francúzska do vojenskej a veliteľskej štruktúry NATO. Viac než dramatické zmeny na vojenskej či operačnej strane Aliancie možno očakávať zmenenú klímu, vyššiu mieru kohézie, „mierovú dividendu“ plynúcu zo stavu, v ktorom sa Francúzsko cíti rovnako komfortne v NATO ako v Európskej únii. Už nástup novej francúzskej administratívy pred letom 2007 ukázal, o koľko je Aliancia akčnejšia, keď sa zhoda medzi jej najvplyvnejšími členmi dosahuje priamočiarnejšie.

...po tretie, staneme sa svedkami – aj ako jedného z vedľajších produktov francúzskeho návratu do Aliancie – výrazného zlepšenia vzťahov predovšetkým medzi NATO a EÚ, ale aj medzi Alianciou a OSN. Inštitucionálna spolupráca NATO-EÚ, či presnejšie jej atrofia, sa stáva pri komplikujúcom sa politickom a operačnom kontexte, v ktorom obe pôsobia, neudržateľnou. Akcieschopnosť západnej časti medzinárodného spoločenstva pri dosahovaní širších ako len vlastných cieľov, jeho autorita pri presadzovaní už spomenutej a potrebnej obnovy medzinárodného systému môže povýšením vzťahov dvoch bruselských organizácií na strategickú úroveň len vzrásť. Aliancia sa zároveň stala najvýznamnejšou medzinárodnou organizáciou pôsobiacou s mandátom BR OSN – a voči OSN často v režime „outsourcingu“ – v oblasti mierových operácií a misií. Dnešný stav sporadických kontaktov medzi NATO a OSN nezodpovedá realite v teréne troch kontinentov.

...po štvrté, verejné oznámenie zámeru odísť z Afganistanu spolu s naznačením časových rámcov. Aliancia to urobí spôsobom, ktorý nedá zámienku obviníť ju zo slabosti, afganské politické i bezpečnostné štruktúry budú musieť byť natoľko robustné, aby dokázali zaručiť samoudržateľnosť štátu (a ak použijem analógiu z Iraku, „hrozba stiahnutím“ sa môže stať významným vonkajším stimulom na prejavenie silnejšieho domáceho vodcovstva). Operácia ISAF je medziasom vnímaná ako existenciálna pre NATO a preto jestvuje množstvo dobrých dôvodov, aby Aliancia svoj odchod z Afganistanu starostlivo manažovala. NATO bude z Afganistanu odchádzať s významným ponaučením: pôsobenie medzinárodného spoločenstva v tejto krajine ukazuje nevyhnutnosť zásadne iného, tvorivejšieho, celistvejšieho prístupu všetkých aktérov k budúcim prípadom postkonfliktnej obnovy a stabilizácie. Ďalšou opodstatnenou a podstatnou predpoveďou na pozadí afganskej skúsenosti je „introvertnejšie“ NATO, Aliancia viac sústredená na vedenie vnútornej transformácie, potvrdzujúca platnosť článku 5 o kolektívnej obrane územia spojencov, a zároveň – čo nie je v protiklade – vnímavejšia k svojmu bezprostrednému bezpečnostnému okoliu: dokončujúca balkánsku agendu, angažovaná v riešení európskych zamrznutých konfliktov, empatickejšia k hrozbám prichádzajúcim spoza Stredozemného mora.

...po piate, utlmenie operačných úloh Aliancie na Balkáne a naopak čo najširšie využitie jej politického inštrumentária voči regiónu. Popri medziasom troch etablovaných členoch Aliancie zo západného Balkánu (Albánsku, Chorvátsku a Macedónsku), vidím Bosnu a Hercegovinu a Čiernu Horu v posledných kolách predvstupového Akčného plánu členstva (MAP) a chcem veriť, že vidím aj Srbsko normalizujúce svoj vzťah s NATO, zatiaľ čo Kosovo už do roku 2013 obsadí „predbiehací“ pruh k členstvu.

...po šieste, Ukrajina už funguje ako účastník MAP, v praxi berúc za slovo lídrov Aliancie, ktorí ju na jar 2008 spolu Gruzínskom politicky nedvojzmyselne označili za budúceho spojencu – a možno, len zdánlivo paradoxne, bude hlavným dôvodom na pozvanie Ukrajiny do MAP práve to, prečo som v otázke gruzínskej kandidatúry skeptickejší.

...po siedme, do roku 2013 prejde zmenou konceptu partnerstiev ako najvýznamnejšieho „postudenovojnového“ rozhrania Aliancie so zvyškom sveta (Euroatlantická partnerská rada, Stredomorský dialóg, Istanbulska iniciatíva spolupráce, „noví“ partneri, Komisia NATO-Ukrajina, Komisia NATO- Gruzínsko, Rada NATO- Rusko...). Partnerstvá ostanú založené na vnútornej i vonkajšej sebadiferenciacii, preto naprieč jednotlivými formátmi čoraz viac uvidíme na jednej strane už spomenuté krajiny aspirujúce na členstvo v Aliancii, na strane druhej sa bude čoraz nástojčivejšie hlásiť o slovo kategória nových partnerov definovaná menej tým, či pochádzajú z euroatlantického priestoru a viac tým, či sú „ochotní a schopní“ podporiť operácie a misie Aliancie.

...po ôsme – do roku 2013 NATO ešte sebaavedomejšie a kompetentnejšie vstúpi do agendy nevojenských

ohrození, ako sú obrana pred útokmi proti informačným sieťam, energetická bezpečnosť či dokonca klimatické zmeny. Aliancia však bude musieť ešte presnejšie určiť pridanú hodnotu, nájsť možnosti komplementarity s inštitucionálnymi hráčmi, ktorí disponujú prvotnou expertízou a zodpovednosťou v tej-ktorej oblasti.

...po deviate, nemyslím si, že do 2013 možno realisticky očakávať zmenu v podobe preklenutia technologického či doktrínálneho zaostávania európskych spojencov za USA, jestvujú však viaceré priaznivé náznaky toho, že zaostávanie sa nebude prehľbovať. Ak platí, že v súčasnej ekonomickej situácii nemôžeme očakávať rast národných výdavkov na obranu, na podporu tohto tvrdenia sa možno odvolať okrem iného na tlak Francúzska na posilnenie európskych obranných spôsobilostí v rámci celkovej dynamizácie bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ, ako aj na zaujímavé bonusy, ktoré priniesie (môže priniesť) harmonizovaný vzťah medzi NATO a EÚ, osobitne v oblasti expedičných síl (Sily reakcie NATO a Bojové skupiny EÚ) a mnohonárodných iniciatív v prospech modernizácie vybraných skupín zbraňových systémov.

...a napokon, hoci neočakávam zmeny dotýkajúce sa zásady v konečnej fáze rozhodovať na základe konsenzu (na to som sa až príliš často presvedčil o jej nedotknuteľnosti), Aliancia s členstvom pomaly trojnásobne prevyšujúcim početnosť, na ktorú sú stavané jej mechanizmy, ale čo je možno ešte dôležitejšie, Aliancia s členstvom rozširujúcim hranice spoločného „ideového“ a skúsenostného (nie však hodnotového) základu, sa čoskoro bude musieť tvorivo zaoberať konzultačnými a rozhodovacími procesmi.

Ak sa osobnú skúsenosť s Alianciou pokúšam využiť na extrapolovanie zmien, ktorými prejde v strednodobom výhľade, chcem okrem iného zdôrazniť rokmi v bruselskom Evere nadobudnutú dôveru v inteligenciu tohto „organizmu“, teda jeho otvorenosť voči podnetom aj z vonkajšieho prostredia a schopnosť zachovať si vlastnú funkčnosť a význam.

Zároveň sa spolieham na zhovievavosť čitateľa – obmedzil som sa na kvalifikovaný odhad tých zmien, nad ktorými budú mať spojenci viac či menej plnú kontrolu. Predpovedanie bezpečnostných megatrendov, napríklad kvality vzťahov euroatlantického okruhu s arabsko-islamským svetom, Čínou či Ruskom (hoci v nich Aliancia zohrá úlohu prijímajúceho i rozdáajúceho) rád prenechám skúsenejším...

Mgr. Igor SLOBODNÍK

generálny riaditeľ politickej sekcie MZV
(autor v rokoch 2003 – 2008 viedol slovenskú misiu pri Severoatlantickej aliancii so sídlom v Bruseli ako veľvyslanec a v rokoch 2001 – 2003 pôsobil ako generálny riaditeľ sekcie obrannej politiky a medzinárodných vzťahov na MO SR)

Foto **Pavo VITKO**

(zástava NATO na mieste poslednej dobytej pevnosti Talibanu v Kandaháre)

Z Trenčína do Pentagónu a NASA

Paul Strassmann sa narodil v rodine trenčianskeho židovského podnikateľa. Jeho otec Adolf pôsobil v čase prvej svetovej vojny ako dôstojník 71. pešieho trenčianskeho pluku. Kapitán Strassmann spoločne s plukom zažil strasti ruského i talianskeho frontu (aj krvavé boje na rieke Piave). Bol ranený a následne vstúpil do československej armády. Ako záložný dôstojník v hodnosti majora bol pripravený aj v roku 1938 počas mobilizácie brániť republiku.

Rodina vlastnila veľkoobchod (dnes je na jeho mieste postavený objekt Kultúrneho a metodického centra Ozbrojených síl SR) i tehliňu na okraji Trenčína. Do dovtedy pokojného života malého Pavla vtrhli po roku 1939 protizidovské zákony, arizácia rodičovského majetku. Ale to najhoršie nastalo, keď začali deportácie Židov do koncentračných táborov. Z celej široko rozvetvenej rodiny zahynulo v koncentračných táboroch 19 jej príslušníkov (vrátane oboch rodičov Pavla). Zachránil sa len Pavol a jeho staršia sestra...

VELITEĽ BATKO

Pár dní po vyhlásení Slovenského národného povstania, presne druhého septembra sa päťnásťročný štúpy chlapec skrýval neďaleko Trenčína. Na okraji lesa neďaleko Mníchovej Lehoty sa prvý raz stretol s partizánmi. Vtedy ešte netušil, že nasledujúce mesiace až do marca 1945 bude príslušníkom partizánskeho oddielu Stalin – Jegorov.

„Na ceste zastal malý nákladník. Z lesa k nemu vybehlo asi sedem ľudí. V ich čele bol malý muž, ktorý mal ľavú ruku useknutú pri lakti. Na čiapke mal červenú hviezdu. Bol to môj budúci veliteľ Batko. Známý aj ako Job tvoju mať, Batko, lebo tieto slová neustále opakoval vždy po pár vetách. Nasadol som do auta a presunuli sme sa na našu základňu. Cestu pri Závade už strážila nemecká hliadka. Takto to bolo viac krát. Batkov prístup bol elementárnym nerešpektovaním zásad bezpečnosti a demonštrovaním zbytočnej odvahy, ktorá nás mohla stať život. O pár dní prišiel rozkaz zaútočiť na dvojkoľajnú železničnú trať Trenčín – Žilina pri Opatovej. Išlo o strategické dopravné spojenie. Po železnici Nemci prisúvali cez stredné Považie svoje jednotky a bojovú techniku proti povstalcovi. Neskôr, po potlačení Povstania zasa na front. Našou úlohou bolo nájsť na železnici zákrutu. Tam kolesá lokomotívy tlačia na vnútornú časť koľajníc. Finta bola v tom, že keď predok rušňa odistil poistku, tak výbušnina poškodila koľajnicu. Keď sa to urobí správne, rušeň sa vykoľají a ťahá za sebou aj zvyšok vlaku,“ spomína Paul Strassmann.

AKO VYHODÍŤ VLAK

Hovorí, že celý jeho vojenský tréning na takúto akciu zabral sotva pol hodiny. Mal za úlohu sledovať Batka, ktorý mal so sebou výbušninu. „Dostali sme sa na vhodné miesto, až na železničný násp. Tam som Batkovi podal tri tenké medené tuby. Bola v nich nárazová rozbuška. Dal

som mu aj kúsky chirurgickej lepiacej pásky, aby mohol výbušninu pripevniť k vonkajšiemu okraju koľajníc. Ostatní členovia skupiny mali za úlohu kryť nás pred prípadným nepriateľom palbou. Jeden z prepádov mi utkvел nadlho v pamäti. Nechýbalo veľa a prišiel by som pri ňom o život. Neskoro večer sme došli po dlhšom pešom pochode k trati. Na krajinu sa spustil jesenný dážď. Zabalili sme sa do celtovinu a čakali. Prešlo niekoľko osobných vlakov, až sa nakoniec objavil náš terč: Dlhý vojenský transport. Za normálnych podmienok sme mali zhruba deväť minút na podminovanie trate. Dážď však tlmil hukot vlaku. Zostalo nám necelých päť minút. Horúčkovo sme sa snažili splniť úlohu. Bol som v skupine troch ľudí, ktorí rozmiestňovali miny. To isté urobila aj druhá skupina. Potom sme mali za úlohu uložiť výbušniny a odpáliť ich. Vyšplhal som sa na koľajnice a pozoroval som približujúce sa svetlo lokomotívy. Batko medzitým odstránil časť železničného zvršku medzi pražcami a dal tam dve škatule s výbušninou. Mojou úlohou bolo pripevniť roznetku na jeden koniec zápalných šnúr a druhý na roznetku na vrchu koľajníc. V tom rozrušení a chvate som však celkom nezatvoril vak v ktorom som niesol roznetky. Všetky, mohlo

by ich byť asi tučť, sa vysypali, keď som bežal za Batkom. Museli sme utekať preč. Svetlo rušňa sa čoraz viac približovalo. Rýchlo som pozbieral medené detonačné cylindre, strčil ich do vrečka, vzal svoju zbraň a usiloval som sa rýchlo zmiznúť zo svetelného kužela lokomotívy. Vtedy som urobil druhú chybu. Namiesto na cestičku som si to v rozrušení zamieril cez rozbahnené pole. Zabáral som sa do blata, nohy ma neposlúchali. Podarilo sa mi prekonať len asi 25 metrov. Rýchlo som sa hodil na zem, lebo rušeň práve nabehol na výbušninu a okolo mňa začali lietat vzduchom kúsky kovu. Črepiny ma nezasiahli, ale horúca para z kotla lokomotívy áno. Pozbieral som posledné sily a snažil som sa dostať preč. Vtedy sa ozvali od vlaku výstrely. Rozštekali sa aj guľomety, keď okolitú krajinu zalialo svetlo zo svetlíc, ktoré Nemci vystreľovali. Naučil som sa bežať v prestávkach medzi svetlicami. Je doslova zázrak, že ma netrafili. Možno aj preto, že som bol celý obalený blatom, na nerozoznanie od poľa. Napokon sa celá naša skupina zišla na okraji lesa. Nikto nebol zranený. Aj napriek tomu, že všetky výbušniny neexplodovali, podarilo sa nám prerušiť prevádzku na trati,“ hovorí Paul Strassmann a pred očami sa mu znovu vynárajú spomienky.

DESIATNIK ČESKOSLOVENSKEJ ARMÁDY

Neskôr doplní, že medené valčeky mal neustále so sebou vo vrecku nohavíc. Keď ich vybral, všetci od neho s hrôzou odstúpili. Veď v prípade aj malej deformácie mohli vybuchnúť. Jediné šťastie, že rozmočené pole, cez

ktoré utekal, bolo bez kameňov. V opačnom prípade stačil náraz o jeden z nich a jeho partizánska anabáza by sa skončila.

Takýchto strastiplných zážitkov však Pavol počas jesene a zimy zažil viac. Postupne, ako sa približoval front, nemecká armáda zvyšovala tlak na odbojové skupiny. Pavlovej sa napokon podarilo po niekoľkodňovom náročnom pochode cez horské hrebene 25. marca 1945 spojiť s postupujúcimi jednotkami Červenej armády. Postupne sa dostal do regrutačného strediska československej armády v Poprade. Po krátkom zotavení vo Vysokých Tatrách bol začlenený do armády. Hneď v máji 1945, keďže dobre ovládal nemčinu, bol poslaný spoločne s ďalšími československými vojakmi na zabezpečenie územia bývalých Sudet. Jeho vojenská kariéra sa skončila v Bratislave v hodnosti desiatnika. Po vojne začal študovať angličtinu na pražskej Karlovej univerzite. Náhoda i skutočnosť, že bol bývalým partizánom mu pomohli a výrazne zmenili jeho život.

NÁHODA ČI OSUD?

„V decembri 1947 som sa doma v Trenčíne stretol s vtedajším šéfom okresného výboru komunistickej strany. Nebol to dobrý človek, ale mne vtedy nechtiac pomohol. Povedal mi: Pavol, prichádzajú nové časy, ale pre takých ako si ty z buržoáznej rodiny, nebudú až také dobré. Si bývalý partizán a preto ti dobre radím: Radšej choď preč! Pochopil som, že nežartuje a tak som sa 8. februára 1948

ešte stihol dostať do Veľkej Británie a odtiaľ po pár mesiacoch do USA,“ spomína na svoju anabázu Paul Strassmann.

V Amerike sa mu podarilo dostať sa na najprestížnejšiu školu technického smeru v celých Spojených štátoch, MIT (Massachusetts Institute of Technology). Vybral si štúdium výpočtovej techniky. Ako jeden z prvých vypracoval dizertačnú prácu na tému: Využitie počítačov. V roku 1955, keď sa v USA začínala postupne presadzovať výpočtová technika do mnohých oblastí života, bol doslova hlad po takýchto odborníkoch. Paul sa postupne vypracoval vo firmách General Foods, Kraft Corporation a Xerox na vedúceho pracovníka, zodpovedného za informačné technológie.

V roku 1985 odišiel do dôchodku, ale naďalej pracoval ako konzultant pre také firmy, ako General Electric, Citicorps, IBM, General Motors, Texas Instrument... V čase, keď končila studená vojna a sovietske impérium sa postupne rozpadalo, bolo jasné, že je zbytočné vynakladať na armádu veľké prostriedky. Americký kongres tlačil na ich redukciu. Paul začal pracovať pre mnohé vládne orgány vo Washingtone ako poradca.

SIVÉ HLAVY

V Pentagone sa stal členom skupiny siedmich ľudí (tzv. sivých hláv, alebo rady starších), ktorá vypracovala návrh, podľa ktorého sa podarilo v rokoch 1989 až 1995 ušetriť z rozpočtu ozbrojených síl vyše 70 miliárd dolárov.

„Dávali sme odporúčania, skonsolidovali sme financie. V decembri 1989 ma vymenovali za direktora informačných technológií zodpovedného za informačné technológie, konsolidáciu financií, personálny manažment a logistiku pre celú národnú obranu USA. Len ročný rozpočet spomínaných zložiek bol vyše 10 miliárd dolárov. Vojenský ekvivalent mojej funkcie, ktorú som vtedy v Pentagone zastával, bola hodnosť generálporučika,“ konštatuje Paul Strassmann, ktorý sa stále vracia do svojho rodného mesta a k sestre. Nechýbal ani na konferencii o hrôzach holokaustu, ktorá sa na jar minulého roka uskutočnila v Trenčíne, v priestoroch Kultúrneho a metodického centra ozbrojených síl, kde kedysi stával veľkoobchod jeho otca.

Ako hosťujúci profesor prednášal na mnohých amerických univerzitách, okrem iného aj vo vojenskej akadémii West Point. Po roku 2002 prešiel na obdobnú pozíciu v NASA (Národnom úrade pre letectvo a astronautiku), ktorá vtedy prechádzala rozpočtovou krízou. Podarilo sa mu spoločne s kolegami ušetriť pol miliardy dolárov a za túto prácu získal najvyššie ocenenie, ktoré môže civil dostať. V súčasnosti okrem iného pôsobí ako konzultant pre americké vojenské námorníctvo. Keď sa v septembri 1944 15-ročný štúpy židovský chlapec dostal neďaleko Trenčína k partizánom, asi sotva tušil, čo všetko zažije...

Jozef ŽIAK

Foto archív Paula STRASSMANNA

Paul Strassmann ako 15-ročný príslušník čs. armády

Paul Strassmann (vľavo)

Snem Združenia žien

Už šiesty ročník snemu občianskeho združenia profesionálnych vojačiek, manželiek vojakov, zamestnaných rezortu sa uskutočnil 12. februára na pôde Ministerstva obrany SR. Na sneme bol prítomný aj generálmajor Peter Vojtek, náčelník štábu personálneho manažmentu GŠ OR SR. „Je pre mňa ctou a potešením prísť medzi vás,“ povedal prítomným vojačkám, zamestnankyniam a manželkám genmj. P. Vojtek. „Prospešné sú všetky prvky, ktoré prirodzene vyrástli, aby zlepšili život organizácie, pre ktorú pracujeme. Príchod žien znamenal pre vojenské kolektívy pozitívnu zmenu,“ dodal. Súčasná predsedníčka pplk. Ingrid Tomeková zrekapitulovala fungovanie združenia a vyhodnotila jeho aktivity v minulom roku. Plk. Soňa Matunáková poskytla členkám prehľad zastúpenia žien v rezorte MO SR. V závere zasadania sa uskutočnili voľby nového predsedníctva združenia. Prítomné členky jednohlasne zvolili za novú predsedníčku rotmajsterku Alexandru Števaňákovú, ktorá je aj zakladateľkou združenia. Túto voľbu ešte musí potvrdiť korešpondenčné hlasovanie, ktorým vyjadrí svoju voľbu ostatné členky. Nová predsedníčka bude definitívne potvrdená do konca marca 2009.

Text a foto **Michaela FARKAŠOVÁ**

Z LISTU MINISTROVI OBRANY

Vážený pán minister,

15. decembra 2008 som sa zúčastnila spolu so synom Oliverom a dcérkou Christiane, a samozrejme, s ďalšími pozostalými po príslušníkoch ozbrojených síl, vojnových veteránoch, ktorí zahynuli pri plnení služobných povinností v mierových a humanitných operáciách OSN, NATO a EÚ na stretnutí, ktoré ste organizovali spolu s prezidentom Slovenskej republiky Ivanom Gašparovičom.

Som vdova po kapitánovi Ing. Igorovi Scigelovi, ktorý zahynul 19. januára 2006 pri návrate z misie v Kosove. Jeho smrť nás zastihla nepripravených. Môj syn Oliver mal práve 12 rokov a dcérka Christiane 4 roky. Večer 19. januára 2006 si ľhali do postelí s očakávaním návratu milujúceho otca. Veľmi sa tešili, že keď ráno vstanú, bude ich zviazať v náručí. Bohužiaľ, namiesto radostnej udalosti ich čakalo najbolestnejšie ráno v ich živote. Musela som im oznámiť, že ich otec, otec, ktorého priam zbožňovali a na ktorého boli hrdí (musím povedať, že aj sú), sa už nikdy nevráti, že ich už nikdy nepohladí, neobjíme, ani im už nikdy nepomôže. S touto bolesťou žijú dodnes. Sú to už 3 roky, no čas je iba relatívny. Pre nás určite. Zjeme deň za dňom spomienkami na toho, ktorý nám toľko toho dal. Ale...

Syn sa odvtedy uzavrel do seba, bol plný výčitek. Mal pocit, že všetci na jeho otca zabudli. Za celé tri roky mu nik (nemyslíim tým najbližšiu rodinu) nedal najavo skutočnosť, že jeho otec nezomrel zbytočne, že nezostane zabudnutým. Až prišiel list z Vojenskej kancelárie prezidenta Slovenskej republiky, v ktorom nás požívate na spomínané stretnutie. Po počiatočných rozpachoch ma syn oslovil, aby sme pozvanie prijali. A nelutujem. Na stretnutí ste mu Vy, pán minister, aj pán prezident a ostatní funkcionári, dali na vedomie, že jeho otec nie je zabudnutý. To, čo som videla v jeho očiach práve vtedy, pán minister, ma „prinútilo“ podakovať sa Vám. Prebrali ste ho z jeho vnútorného sveta, ktorý je plný výčitek a dali ste mu znova nádej a možnosť byť hrdým na svojho otca.

A ešte niečo mu dávalo na seba. Na prelome rokov 2008 -- 2009 ma oslovili bývalí kolegovia môjho zosnulého manžela, príslušníci Centra výcviku a kynológie Vlkánová – Hronsek. Chceli zorganizovať súťaž „Memoriál Igora Scigela v bojovej strelbe“. Táto súťaž prebehla 15. januára 2009 a mala taktiež veľmi pozitívny ohlas pre moje deti. Uvedomili si, že ich otec bude žiť dovtedy, kým si aspoň jeden človek spomenie, že tu niekedy bol.

Ešte raz, pán minister, úprimne a zo srdca ďakujem.

S úctou

Ing. Janka SCIGELOVÁ, Liptovský Mikuláš

[Z REZORTU]

Výmena skúseností

Európska organizácia vojenských organizácií (pozri www.euromil.org) pre zástupcov vybraných členských štátov so sídlom v Bruseli odborný kurz „Silné asociácie - organizovanie vo vojenských združeniach EUROMILU“. Kurz odborne viedli generálny tajomník Euromilu Mikko Harjulehto a zástupca belgickej organizácie ETUI-REHS Jean-Claude Douaron. Hlavným cieľom bola výmena skúseností vojenských združení v oblasti podpory záujmov vojakov, vojenských dôchodcov, veteránov a ich rodinných príslušníkov. Účastníci venovali pozornosť aj analýze záujmu aktívnych alebo bývalých vojakov o spoločné presadzovanie požiadaviek a o vstup do rôznych štruktúr vojenských organizácií. Za Zväz vojakov Slovenskej republiky sa na kurze zúčastnil mjr. Zdenko Baranec z Klubu vojenských dôchodcov Zvolen. Účastníci kurz pozitívne hodnotili a vnímajú ho ako dobrý štart k ďalším kvalitatívnym zmenám pri presadzovaní opatrení v oblasti práv a záujmov aktívnych a bývalých vojakov. Generálny tajomník Euromilu Mikko Harjulehto dodal, že aktivita takéhoto typu bola v 36-ročnej histórii Európskej organizácie vojenských asociácií zorganizovaná po prvýkrát.

Text a foto mjr. Mgr. Zdenko BARANEC

Obnova vojenských cintorínov

V novembri minulého roku Obecný úrad vo Výrave v okrese Medzilaborce, začal s rekonštrukciou prvého z trojice vojenských cintorínov z prvej svetovej vojny, ktoré sa nachádzajú v katastri obce – konkrétne cintorína v lokalite Pod Kudrovcom. Patrí medzi najväčšie cintoríny z prvej svetovej vojny. Zriadený bol v roku 1916. Pochovaných je tu približne 2680 padlých vojakov.

Starostka obce Monika Kurtáková informovala, že na jar v spolupráci s nájomcom lesa, kde sa cintorín nachádza Ing. Jánom Lukáčom, upravujú prístupovú cestu a osadia navigačné tabule. Obecný úrad dal vyrobiť na cintorín aj drevené kríže. V spolupráci s Klubom vojenskej histórie Beskydy bude vyrobená a osadená informačná tabuľa, ktorá bude informovať o histórii tohto vojenského cintorína.

Po úprave tohto vojenského cintorína sa ešte v tomto roku v spolupráci s Klubom vojenskej histórie Beskydy a miestnymi nadšencami pripravuje rekonštrukcia ďalších dvoch vojenských cintorínov nachádzajúcich sa v blízkosti obce, konkrétne v lokalite pod Kobylou a na kóte 600. Po skončení všetkých úprav sa vojenské cintoríny v obci Výrava stanú nielen dôstojným miestom odpočinku padlých vojakov, ale turisticky atraktívnia obec.

Text a foto **Martin DROBNÁK**

Každý z nás je tam so ctou...

Jednoduché slová, ktorých význam znamená veľmi veľa. Aj takto sa dajú definovať slová, ktoré zazneli na besedách NATO ISAF tour z úst rtn. Martina Konika z Hlohovca. Spolu s rtn. Jozefom Smutným z Ružomberka boli hosťami na besedách, ktoré pre študentov vybraných škôl v nitrianskom regióne zorganizovali príslušníci Regrutačného strediska Nitra. Záujem študentov získať nové informácie bol veľký. V Topoľčanoch po hodinovej besede plnej informácií nás vedenie školy požiadalo o zopakovanie besedy aj pre ostatných študentov. V Nových Zámkoch to bolo rovnaké. Oba veteráni zaujímavou a profesionálnou formou prezentovali pôsobenie v zahraničí. Počas pozierania videa a fotodokumentácie študenti neskrývali emócie. Videli veľké rozdiely medzi životom našich a miestnych obyvateľov. Pochopili, že čo je pre nás samozrejmé, je pre iných veľká odmena. Tiež zistili, že vojna a terorizmus sa netýka len štátu, v ktorom sa odohráva. Po priamom kontakte s misionármi pochopili, čo znamená žiť v mieri. Spomedzi množstva položených otázok rtn. Konikovi spomeniem aspoň jednu. „Kolkých ľudí ste zachránili?“ „Ja osobne ani jedného, ale verím, že svojou prítomnosťou na misii som zachránil tisíce ľudských životov. A nielen ja. Každý z nás. A každý z nás je tam s hrdosťou a so ctou.“

Text a foto rtn. Andrea CÉTENYIOVÁ

Majstrovstvá OS SR v boulderingu

V dňoch 18. – 20. 2. 2009 sa uskutočnil tretí ročník Majstrovstiev Ozbrojených síl SR v boulderingu. Majstrovstvá zorganizoval 11. mechanizovaný prápor okamžitej reakcie kpt. Jána Francisciho Martin v spolupráci s Ústavom telesnej výchovy a športu z AOS L. Mikuláš.

Bouldering je lezenie na umelej stene v relatívne malej výške s bezpečným dopadom na žinenku. Úlohou pretekára je preliezť stanovenú trasu do posledného chytu, tzv. topu na čo najmenej pokusov. Pretekáť sa začalo kvalifikačnými cestami. Pre 20 mužov a 2 ženy boli pripravené v Mestskej športovej hale na Podháji v Martine 4 kvalifikačné cesty. Vo finále boli pripravené 3 lezecké problémy, ktoré krásne rozdelili finalistov. Vyrovnané to bolo medzi štyrmi pretekármi, ale už druhý boulder čiastočne určil poradie. Na víťaza sa čakalo do poslednej finálovej cesty, ktorá rozhodla o absolútnom víťazovi npor. Ing. Milanovi Nábožnom z Prešova, ktorý zopakoval víťazstvo z minulého roka. Za ním sa umiestnil tak ako aj v minulom ročníku poručík Ing. Matej Števík z Nítry. Tretiu priečku obsadil npor. Ing. Jozef Margetin z dlk Kuchyňa. Domáci najlepších lezec voj. 2. st. Peter Glofák skončil na peknom štvrtom mieste. Za výbornú pomoc pri organizácii pretekov vďaka patrí chalanom z práporu: rtn. Ivanovi Garajovi, des. Petrovi Kytkovi a slob. Róbertovi Moricovi.

Text a foto **Peter HAŠTA**

VÝSLEDKY:

Ženy:	1. miesto por. Ing. Zuzana Vivodíková (UŠZV Lešť)
2. miesto čat. Jana Dlhopolcová (Ružomberok)
Muži:	1. miesto npor. Ing. Milan Nábožný (Útvar VP Prešov)
2. miesto por. Ing. Matej Števík (12. mpr Nitra)
3. miesto npor. Ing. Jozef Margetin (dlk Kuchyňa)
4. miesto voj. Peter Glofák (11. mpr)

Obrana 3/2009

Protokol v praxi (38)

Protokol pri podpise dohody

Rokovania dvoch strán sa často končia podpisom dohody. Ak ide o významnú dohodu, musí byť pripravená v štyroch výtlačkoch, zviazaná a opečiatkovaná obidvoma stranami dohody.

Pri podpise uplatníme niekoľko protokolárnych pravidiel, ktoré dávajú samotnému podpisu slávnejší charakter. Na podpis dohody vyberieme samostatný stôl alebo podpisujúcich usadíme do čela stola. Zasadací poriadok vychádza z pravidiel, že čestný hosť sedí po pravej ruke hostiteľa. Pred každého podpisujúceho položíme pripravenú dohodu a každému plniace atramentové pero (perá pred podpisom prekontrolujeme, aby sme si boli celkom istí, že bude použiteľné). Ostatní účastníci sa postavia v blízkosti podpisujúcich osôb. Ak ide o podpis medzinárodnej dohody, umiestnime pred podpisujúcich malé stolové vlajky po ich pravej ruke. Na stole by nemali chýbať kvety a dbáme na to, aby všetko na stole i pri ňom bolo rovnaké pre obidve strany dohody (stoličky, perá, obal dohody).

Pri podpise by mali asistovať dvaja protokolárni pracovníci, ktorí v prípade potreby ukážu, kde treba dohodu podpísať a po prvom podpise vymenia dohodu tak, aby každý výtlačok bol podpísaný predstaviteľmi oboch strán dohody. Predstavitelia médií sa zhromaždia oproti ďalej od stola, aby nerušili slávny akt. Slávny akt otvorí moderátor, ktorý uvedie obidve podpisujúce strany a v krátkosti predstaví dokument, ktorý sa bude podpisovať. Po podpise všetkých výtlačkov podpisujúci vstanú, vymenia si posledné dva podpísané výtlačky dohody a podajú si ruky. Účastníci aktu potom krátko zatlieskajú a podaním ruky si aj ostatní prítomní predstavitelia oboch strán vzájomne pogratulujú. Z podpisu dohody sa zvyčajne robia fotografie alebo videozáznam.

Slávny charakter tomuto aktu dodajú tiež krátke príhovory predstaviteľov oboch strán vo forme prípitkov po podpise dohody (najskôr hovorí hosť a potom hosť).

Ak nasleduje po podpise tlačová konferencia, počká hostiteľ s hlavným hosťom, až sa obidve delegácie presunú do miestnosti, aby vstúpili ako poslední. Aj tu platí, že hosť je po pravej ruke hostiteľa a že najskôr rozpráva hostiteľ a až potom hosť.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolů KaMO

[Z REZORTU]

„Naspäť cesta nemožná, vpred sa ísť musí“

...motto prvého plne profesionálneho útvaru Ozborených síl SR. Ale cesta k úrovni, ktorú jeho príslušníci dosiahli a ktorú naďalej zvyšujú, nebola jednoduchá. Často bola doslova priekopnícka. ...martinský 11. mechanizovaný prápor kapitána Jána FRANCISCIHO.

Útvar začal písať svoju históriu 1. októbra 1995 v martinskej posádke. Prvý názov, ktorý niesol, bol „Prápor rýchleho nasadenia“. Organizačné jadro zodpovedné za vytvorenie práporu tvorili prevažne delostrelci,

bývali príslušníci martinského desiateho tankového pluku. Malo približne pätnásť členov a ich úlohou bolo preberať ako priestory, v ktorých mal útvar pôsobiť, tak aj vojenskú techniku nasúvanú ako výzbroj útvaru. Prví príslušníci – už profesionálni vojaci, začali nastupovať koncom roka 1995. „Od svojho vzniku nemal prápor nikdy v svojich štruktúrach vojaka základnej alebo náhradnej služby. Vždy to boli iba profesionálni vojaci. Sme prvý plne profesionálny vojenský útvar Ozborených síl SR,“ zdôraznil súčasný veliteľ podplukovník Alexander Kollárik. Prápor prešiel počas

svojho pôsobenia niekoľkými reorganizáciami a zmenami názvov. V súčasnosti je v podriadenosti Veliteľstva 1. mechanizovanej brigády Topoľčany.

NELAHKÉ ZAČIATKY

Prápor rýchleho nasadenia bol od začiatku vytváraný podľa štruktúr, ktoré mali zabezpečiť plnenie bojových a špeciálnych úloh. V jeho štruktúre nechýbalo okrem veliteľstva práporu, logistických a bojových jednotiek ani družstvo radiačného a chemického prieskumu, protitanková a mínometná batéria, obväzisko či napríklad skupina vojenskej polície. Takúto podobu mal prápor až do roku 2000, keď nastala prvá veľká reorganizačná zmena. Bolo vytvorené práporné zoskupenie, ktoré reflektovalo požiadavky Ozborených síl SR. Útvar bol premenovaný na „Prápor okamžitej reakcie“ a do zostavy boli včlenené jednotky, ako ženijno-technická rota, rota radiačnej, chemickej a bakteriologickej ochrany, protiletadlová raketová batéria. V roku 2003 bola ďalšia veľká reorganizácia práporu. Ženisti a chemici boli od práporu oddelení a protitankové a mínometné batérie boli nahradené čatami a rotou palebnej podpory. Prvou technikou, ktorou bol prápor vyzbrojený, boli bojové vozidlá pechoty BVP 1. V priebehu nasledujúcich rokov bol prezbrojený na BVP - 2.

„Ako prvý profesionálny útvar sme „žili vo vzduchoprázdné“. Neexistovali zákony či predpisy pre činnosť profesionálnych vojakov. Mali sme iba predpisy a poriadky, ktoré upravovali len služby vojakov základnej, alebo náhradnej služby,“ zaspomínal na začiatky náčelník štábu 11. mpr major Milan Cvik. „Museli sme si tieto predpisy doslova prispôbovať pre prácu profesionálov. Veľa problémov sme mali napríklad s takými detailmi, ako bolo vedenie ZOT (Záznam o odmenách a trestoch). Podľa vtedy platných predpisov mal profesionálnemu vojakovi viesť ZOT nadriadený. Keď si uvedomíte, že sme mali takmer osemsto profesionálov a tieto záznamy by mali viesť iba dvaja ľudia na personálnom oddelení, uznáte, že to bolo nereálne. A to už nehovorím o ostatnej dokumentácii,“ priblížil mjr. Cvik, ktorý je príslušníkom útvaru od jeho vzniku a bol

fungovali v spolupráci a súčinnosti s medzinárodnými silami. Intenzívnu komunikáciu sme udržiavali napríklad s nemeckým Bundeswehrom. Vedomosti sme zbierali tiež počas cvičení v Nemecku, Španielsku, na Ukrajine i v Amerike. Prichádzali sme do styku s armádami krajín NATO, kde už tieto problémy riešia dlhé roky. Od nich sme čerpali skúsenosti a prvé poznatky, akým smerom a akými spôsobmi sa máme uberať aj my. Nech už išlo o výcvikové či personálnu oblasť. Učili sme sa, samozrejme, aj na vlastných chybách. Dnes môžeme s pokojom povedať, že náš prápor bol doslova priekopníkom profesionalizácie v OS SR,“ zhodnotil major Milan Cvik.

JEDNOTKA MEDZINÁRODNÝCH SÍL

Jedenásty mechanizovaný má na konte ešte iné prvenstvá. Štáb práporu prešiel ako prvý v ozbrojených silách takzvaným afirmačným procesom. To znamená, že príslušníci štábu museli dokázať svoje schopnosti bezchybne fungovať a plánovať v plánovacom procese NATO v anglickom jazyku a to pri plnej spolupráci s ostatnými medzinárodnými jednotkami. S podporou nemeckého 122. obrneného mechanizovaného práporu, ktorý bol akýmsi tútorom zodpovedným za prípravu slovenskej jednotky, úspešne absolvovali cvičenie na prostriedkoch simulačných technológií (počítačom riadené simulácie) v nemeckom Münsteri. „Išlo o simulovanú operáciu na vzdialenosť 46 km, čo bolo niečo nepredstaviteľné. Najmä na komplexné plánovanie a zabezpečenie oblasti logistiky,“ prezradil mjr. Cvik. „Simulované boli aj také „chuťovky“, ako rôzne útoky, prekonávanie vodnej prekážky a tokov, až do porazenia nepriateľa a začatie stabilizačných operácií. Najväčšiu zásluhu na našom úspešnom zvládnutí celého afirmačného procesu mal práve nemecký Bundeswehr. Na Slovensku nám najviac pomáhal CUBIC tím, ktorý nás doslova driloval od samého začiatku. V súčasnosti práve s týmto tímom vznikli v prápore postupy k plánovacie-mu procesu, ktoré v súčasnosti stále rozvíjame a zlepšujeme. Nezmazateľnú zásluhu na tom, že prápor zvládol afirmáciu na takej dobrej úrovni, má aj vtedajší veliteľ útvaru a tvorca nášho súčasného motta, plk. Martin Stoklasa,“ dodal náčelník štábu. Dekrét o tom, že štáb útvaru je schopný plnohodnotne fungovať v rámci spoločných operácií jednotiek NATO, získal útvar 19. decembra 2005.

Nasledujúce dva roky venovali príslušníci útvaru maximálne úsilie príprave na certifikáciu práporu. Prípravu na dosiahnutie bojovej spôsobilosti pre plnenie úloh medzinárodného krízového manažmentu v súlade so štandardmi NATO zavŕšili certifikačným cvičením vo VVP Lešť. Previčku už neabsolvoval iba štáb útvaru, ale celý prápor vrátane zabezpečovacích a bojových jednotiek. Toto cvičenie „živej sily“ v súčasnosti s Multifunkčným práporom Hlohovec bolo zamerané ako na naplánovanie komplexnej činnosti práporu v poli, tak aj na samotné praktické vykonanie zadaných úloh. Zavŕšené bolo bojovými streľbami. Prácu celého práporu počas cvičenia detailne a pozorne sledovali a hodnotili pozorovatelia z NATO. Certifikát pripravenosti získal 11. mpr 15. júna 2007. Od 10. januára 2008 do

30. júna 2008 bol prápor pod velením nemeckej 126. vzdušnej brigády predurčený do nasadenia v rámci jednotiek NRF-10 (Sily rýchlej reakcie NATO).

„Platnosť certifikátu je dva roky. Počas tohto obdobia môže byť prápor v prípade potreby NATO nasadený v takom rozsahu v akom bol certifikovaný. Po uplynutí dvoch rokov predpokladáme ďalšiu certifikáciu, ale či to tak aj bude, neviem v tejto chvíli úplne potvrdiť. Ale aj keď už to máme raz úspešne za sebou, ďalšia certifikácia nebude taká jednoduchá, ako sa zdá. Veľa nových ľudí k práporu neustále prichádza, veľa vycvičených odchádza. Neustále sa menia podmienky, tabuľky počtov, aktuálne úlohy a podobne. V prípade ďalšej certifikácie budeme mať plné ruky práce, aby sme ju zvládli minimálne na takej úrovni, ako tú prvú,“ zdôraznil veliteľ útvaru pplk. Alexander Kollárik, ktorý je vo funkcii od 19. júna 2006.

STAVAJÚ NA SKÚSENOSTIACH

Velitelia v maximálnej možnej miere využívajú pri výcviku aj skúsenosti profesionálov, ktorí sa zúčastnili na zahraničných operáciách. „Napríklad najlepší z tých, ktorí boli v misii KFOR, neskôr viedli výcvik v našom útvaru so zameraním na nácvik prehliadok, kontrol a podobne. Cvičili menej skúsených kolegov to, s čím sa reálne počas misie stretávali. Jedným z našich najskúsenejších je napríklad nrtm. Štefan Judák, ktorý má skúsenosti z Iraku a teraz plní úlohy v misii ISAF. Tento veliaci poddôstojník tretej mechanizovanej rotý vykonával spolu s porúčikom Michalom Fričom rekognoskáciu terénu pred vyslaním našich jednotiek do ISAF. Môžem povedať, že pripravoval a mal aj odborný dohľad nad

celým výcvikom do tejto misie. Pre zaujímavosť, aj na základe spomínanej rekognoskácie a potreby čo najlepšej prípravy budúcich príslušníkov misie ISAF vzniklo na Slovensku zariadenie slúžiace na nácvik strážnych úloh v tejto misii – Kemp Štefánik vo VVP Lešť. Situácia a rozmiestnenie napríklad strážnych stanovišť v kempe zodpovedá, samozrejme, v zmenšenej mierke, reálnemu táboru v Afganistane,“ vysvetlil veliteľ Kollárik.

Pri pomerne častej fluktuácii, obmene ľudí, je dosť náročné udržať vycvičenosť na požadovanej úrovni. Preto kladú velitelia najväčší dôraz práve na vycvičenosť jednotlivca. V súčasnosti je prápor v etape výcviku „špecialistu“.

„Práve výcvik jednotlivca, špecialistu a družstva je základ úspešného smerovania väčších jednotiek. Ak podceníme túto fázu prípravy, počas komplexného výcviku práporu už zažitý nedostatky neodstránime. Tieto základné zručnosti sú pre výcvik vojaka tie najdôležitejšie!“ zdôraznil veliteľ útvaru pplk. Alexander Kollárik.

Vladislav VAVRINEC

Foto Peter DOVINA

Príslušníci práporu sú v týchto dňoch nasadení na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky v misiách medzinárodného krízového manažmentu:

- od júla 2008 – KFOR (Kosovo)
- od septembra 2008 – ISAF (Afganistan)
- od septembra 2008 – UNFICYP (Cyprus)

KRÁTKO Z HISTÓRIE

Dňom 1. októbra 1995 vznikol v posádke Martin Prápor rýchleho nasadenia. Ide o prvý profesionálny útvar Ozborených síl Slovenskej republiky. Prebiehajú výcviky a nasledujú prvé medzinárodné cvičenia doma aj v zahraničí (v roku 1996 – Štit mieru, 1997 – Cooperative Nugget (USA), 1997 – Spoločné cvičenie 26. vzdušnej výsadkovej brigády (NSR), 1998 – NATO – Strong Resolve (Španielsko), 1998 Výmenné cvičenie – Bundeswehr (Bergen/SRN), 1999 – Gardex (Camp ATTERBURY/Indiana/ USA), 1999 – United Step (Základňa Spojeného kráľovstva v Sennolager/SRN). Rok 1998 – príslušníci útvaru sa po prvý raz zapájajú do plnenia úloh v misii OSN na Golanských výšinách (UNDOF).

Prápor rýchleho nasadenia je v roku 2000 premenovaný na „Prápor okamžitej reakcie“. Dňa 7. 2. 2001 je útvaru priznaný čestný názov : „PRÁPOR OKAMŽITEJ REAKCIE KAPITÁNA JÁNA FRANCISCIHO“ a o dva roky neskôr zapožičiava prezident Slovenskej republiky práporu bojovú zástavu. Toho istého roku (2003) prechádza útvar do podriadenosti Veliteľstva ľahkej brigády Topoľčany. Veliteľstvo a štáb práporu sa pripravuje na afirmáciu. Jej úspešné absolvovanie prebieha počas decembrového afirmačného cvičenia v NSR s 122. obrneným mechanizovaným práporom v roku 2005, kde štáb útvaru preukazuje schopnosť naplánovať operácie v medzinárodnom prostredí podľa štandardov a požiadaviek NATO, využívajúc pri tom výhradne anglický jazyk.

Od 1. októbra 2006 je Prápor okamžitej reakcie premenovaný na „11. mechanizovaný prápor“ a jeho príslušníci sa intenzívne pripravujú na certifikáciu. Tú úspešne absolvujú v júni 2007. Prápor je zaradený do medzinárodných síl vysokej pripravenosti NATO – NRF-10 (Sily rýchlej reakcie NATO) a od 10. januára je až do 30. júna 2008 v stave pohotovosti – takzvanej „STAND BY“ fáze, na nasadenie NRF-10 kdekoľvek vo svete. V súčasnosti príslušníci práporu zabezpečujú tri zahraničné operácie.

Štátna služba a nadčas

Služobný čas profesionálnych vojakov môže byť rozvrhnutý rovnomerne alebo nerovnomerne. O rozvrhnutí služobného času rozhoduje vedúci služobného úradu. Rozvrhnutie služobného času je vedúci služobného úradu alebo veliteľ povinný oznámiť profesionálnemu vojakovi najmenej týždeň vopred a s platnosťou najmenej na týždeň (§ 90 ods. 9 Zákonníka práce). Dnes publikujeme podstatné informácie týkajúce sa štátnej služby nad určený služobný čas, náhradného voľna za štátnu službu nad určený služobný čas a peňažnej náhrady, neposkytnutého náhradného voľna za štátnu službu nad určený služobný čas profesionálnych vojakov.

Rovnomerne sa služobný čas rozvrhuje na 5 dní služby v týždni tak, aby dni nepretržitého odpočinku v týždni pripadli podľa možnosti na sobotu alebo nedeľu.

Pri rovnomernom rozvrhnutí služobného času na jednotlivé týždne rozdiel dĺžky služobného času pripadajúci na jednotlivé týždne nepresiahne tri hodiny a služobný čas v jednotlivých dňoch nepresiahne 9 hodín. Priemerný týždenný služobný čas nesmie pritom v určitom období, spravidla štvrtýždňovom (ďalej len „rozhodné obdobie“), presahovať hranicu pre ustanovený služobný čas.

Ani pri rovnomerne rozvrhnutom služobnom čase teda nemusí byť v každom dni v týždni stanovené odpracovať rovnaký počet hodín a rovnaký počet hodín nemusí byť stanovené odpracovať ani v každom týždni

rozhodného obdobia. Napr. pri 40-hodinovom pracovnom týždni v štvrtýždňovom rozhodnom období môže byť v prvom týždni určené odpracovať 40 hodín, vždy po 8 hodín denne, v druhom týždni 39 hodín po 9,9,9,8 a 4 hodiny, v treťom týždni 41 hodín po 9,9,8,8 a 7 hodín a vo štvrtom týždni 40 hodín po 9,8,8,8 a 7 hodín alebo v každom zo štyroch týždňov rozhodného obdobia 4-krát po 9 hodín a 1-krát 4 hodiny a podobne.

Náhradné voľno patrí podľa § 90 ods. 3 zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) len za štátnu službu nad určený služobný čas (ďalej len „štátna služba nadčas“) presahujúcu 5 hodín v týždni. Ak sa za štátnu službu nadčas presahujúcu 5 hodín v týždni neposkytne náhradné voľno do troch mesiacov od vzniku nároku na náhradné voľno, patrí profesionálnemu vojakovi podľa § 90 ods. 4 zákona za túto štátnu službu nadčas presahujúcu 5 hodín v týždni za každú hodinu takejto služby hodinová sadzba jeho služobného platu (ďalej len „peňažná náhrada za neposkytnuté náhradné voľno“). Je to v súlade aj s obsahom § 138 ods. 3 zákona v zmysle ktorého služobný plat profesionálneho vojaka je určený už s prihliadnutím aj na štátnu službu nadčas nepresahujúcu 5 hodín v týždni).

V prípade, ak bolo v týždni profesionálnemu vojakovi určené podľa rozvrhnutia služobného času odpracovať 40 hodín, štátnou službou nadčas bude plnenie služobných povinností nad týchto určených

40 hodín, ale náhradné voľno za štátnu službu nadčas (§ 90 ods. 3 zákona), resp. peňažná náhrada za neposkytnuté náhradné voľno za štátnu službu nadčas (§ 90 ods. 4 zákona) mu bude patriť len za štátnu službu nadčas presahujúcu 45 hodín. V inom prípade, ak v konkrétnom týždni bolo profesionálnemu vojakovi podľa rozvrhnutia služobného času určené odpracovať 39 hodín, štátnou službou nadčas bude už plnenie služobných povinností nad týchto určených 39 hodín, avšak náhradné voľno za štátnu službu nadčas, resp. peňažná náhrada za neposkytnuté náhradné voľno za štátnu službu nadčas bude patriť za štátnu službu nadčas presahujúcu 44 hodín.

SLUŽOBNÝ ČAS

Ak rozdiel dĺžky služobného času pripadajúceho na jednotlivé týždne presiahne tri hodiny alebo čas štátnej služby v jednotlivých dňoch presiahne 9 hodín, ide o nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas.

Nerovnomerne možno služobný čas rozvrhnúť len v prípade, ak to vyžaduje povaha štátnej služby, pričom priemerný týždenný služobný čas zásadne nesmie presiahnuť v období najviac štyroch mesiacov ustanovený týždenný služobný čas. Nerovnomerne možno teda služobný čas rozvrhnúť vždy len na určité, najmenej týždenné, ale najviac štvormesačné rozhodné obdobie. Po uplynutí rozhodného obdobia, na ktoré bol služobný čas rozvrhnutý nerovnomerne, treba služobný čas nerovnomerne rozvrhovať opakovane v ďalších rozhodných obdobiach. Nerovnomerne teda služobný čas nemožno rozvrhnúť paušálne, na neurčenú dobu.

V praxi sa často postupuje nesprávne, keď sa rozhodne len o nerovnomernom rozvrhnutí služobného času, ale neurčí sa dĺžka rozhodného obdobia, na ktoré sa služobný čas nerovnomerne rozvrhuje a nedochádza ani k rozvrhnutiu služobného času na jednotlivé týždne v rámci daného rozhodného obdobia. Po rozhodnutí o nerovnomernom rozvrhnutí služobného času dochádza len k rozpisu služieb. Bez určenia dĺžky rozhodného obdobia a následného rozvrhnutia služobného času v rámci daného rozhodného obdobia na jednotlivé týždne však nemožno dodržať základnú zásadu, aby priemerný služobný čas v rozhodnom období nepresiahol ustanovený týždenný služobný čas. A nemožno zistiť ani rozsah (počet hodín) štátnej služby nadčas.

Pri rozvrhnutí služobného času na jednotlivé týždne v rámci daného rozhodného obdobia však nesmie služobný čas v danom rozhodnom období prekročiť priemerný týždenný služobný čas. V rozvrhnutí služobného času v rámci daného rozhodného obdobia teda nemôže byť už vopred naplánovaná štátna služba nadčas, pretože tá musí byť buď osobitne nariadená vedúcim služobného úradu alebo veliteľom, alebo môže byť vykonávaná na základe osobitného súhlasu vedúceho služobného úradu alebo veliteľa, vždy nad rámec služobného času rozvrhnutého v jednotlivých týždňoch.

V rámci rozhodného obdobia treba služobný čas profesionálnemu vojakovi v jednotlivých týždňoch rozvrhnúť tak, aby spolu splnil fond služobného času stanovený na toto rozhodné obdobie. Ak je napr. fond služobného času na rozhodné obdobie štyroch mesiacov bez sviatkov 656 hodín (napr. za september až december 2008), aj určený týždenný služobný čas profesionálneho vojaka podľa rozvrhnutia služobného času na tieto štyri mesiace musí obsahovať rovnaký počet 656 hodín.

Pri nerovnomerne rozvrhnutom služobnom čase teda môže byť dĺžka služobného času v jednotlivých týždňoch, na rozdiel od rovnomerne rozvrhnutého služobného času, navzájom diametrálne odlišná. Musí však byť zachovaný nepretržitý denný odpočinok (§ 92 Zák. práce) a poskytnutý nepretržitý odpočinok v týždni (§ 89 ods. 1 zákona, resp. § 93 Zák. práce).

To znamená, že v niektorom týždni rozhodného obdobia môže byť služobný čas určený napr. na 30 hodín, v inom na 50 hodín, v ďalšom 45 hod. a pod., ale spolu v danom rozhodnom období nesmie priemerný týždenný služobný čas presiahnuť ustanovený týždenný služobný čas.

V prípade, ak bol v konkrétnom týždni v rámci rozhodného obdobia rozvrhnutý služobný čas na 30 hodín, štátnou službou nadčas je plnenie služobných povinností vykonávané na základe príkazu alebo so súhlasom vedúceho služobného úradu alebo veliteľa presahujúce 30 hodín. Náhradné voľno podľa § 90 ods. 3 zákona, resp. peňažná náhrada za neposkytnuté náhradné voľno podľa § 90 ods. 4 zákona však bude patriť až za štátnu službu nadčas presahujúcu 35 hodín. V inom prípade, ak bol v konkrétnom týždni v rámci rozhodného obdobia rozvrhnutý služobný čas na 50 hodín, štátnou službou nadčas je plnenie služobných povinností vykonávané na základe príkazu alebo so súhlasom vedúceho služobného úradu alebo veliteľa presahujúce 50 hodín. Náhradné voľno podľa § 90 ods. 3 zákona, resp. peňažná náhrada za neposkytnuté náhradné voľno podľa § 90 ods. 4 zákona však bude patriť až za štátnu službu nadčas presahujúcu 55 hodín.

SLUŽBA NADČAS

Štátnou službou nadčas je výlučne len plnenie služobných povinností vykonávané nad určený služobný čas, pričom štátnu službu nadčas môže profesionálny vojak vykonávať len na príkaz alebo so súhlasom vedúceho služobného úradu alebo veliteľa.

Určený služobný čas je časový úsek, ktorý je konkrétny profesionálny vojak povinný odpracovať v príslušnom týždni na základe rozvrhnutia ustanoveného služobného času.

Ustanovený týždenný služobný čas je služobný čas, ktorý ustanoví zamestnávateľ pre všetkých svojich zamestnancov alebo jednotlivé organizačné útvary v medziach zákonného služobného času. Pod zákonným služobným časom treba rozumieť najvyšší zákonný rozsah týždenného služobného času. Pritom ide vždy o „čistý“ služobný čas, pretože prestávky na jedenie a odpočinok sa do služobného času nezapočítavajú.

Podľa prvej vety § 85 ods. 5 Zák. práce je zákonný služobný čas najviac 40 hodín týždenne. Profesionálny vojak, ktorý má služobný čas rozvrhnutý tak, že pra-

videlne vykonáva prácu striedavo v oboch zmenách v dvojzmennej prevádzke, má služobný čas najviac 38 a 3/4 hodiny. Profesionálny vojak, ktorý má služobný čas rozvrhnutý tak, že pravidelne vykonáva prácu striedavo vo všetkých zmenách v trojzmennej prevádzke alebo pravidelne vykonáva prácu striedavo vo všetkých zmenách v nepretržitej prevádzke, má služobný čas najviac 37 a 1/2 hodiny.

Pre rozsah zákonného služobného času je preto potrebné dôsledne rozlišovať, kedy ide o jednozmennú, dvojzmennú, trojzmennú alebo nepretržitú prevádzku, a hlavne, či a v ktorých prípadoch možno výkon 24-hodinových služieb pri nerovnomerne rozvrhnutom služobnom čase považovať za nepretržitú prevádzku.

Nie každú prítomnosť profesionálneho vojaka v zamestnaní, resp. jeho ospravedlnenú neprítomnosť v zamestnaní možno započítať do štátnej služby nadčas, aj keď je inak táto doba do fondu služobného času započítavaná.

Štátna služba nadčas zahŕňa zásadne len plnenie služobných povinností. Preto do štátnej služby nadčas **nemožno** započítať napr. čerpanie dovolenky, náhradného voľna, služobného voľna, práceneschopnosť, odpočinok po službe a podobne.

Nesprávne je započítanie celých 24 hodín času služby do plnenia služobných povinností na účely štátnej služby nadčas. Je totiž evidentné, že po celých 24 hodín trvania služby profesionálny vojak neplní služobné povinnosti. Napr. do služobného času na účely štátnej služby nadčas sa jednoznačne nezapočítavajú prestávky na jedenie a oddych. Okrem prestávok na jedenie a oddych môže mať profesionálny vojak počas 24-hodinovej služby aj internými predpismi určenú určitú dobu na ďalší odpočinok.

Výnimka je len v prípade vyslania profesionálneho vojaka na služobnú cestu pripadajúcu na sobotu, nedeľu, sviatok alebo ďalší deň pracovného pokoja, keď sa do štátnej služby nadčas započítava aj čas pripadajúci na prepravu do miesta plnenia služobných povinností a z miesta plnenia služobných povinností. Započítava sa teda len čas pripadajúci v tieto dni na **prepravu** (a samozrejme, aj prípadné plnenie služobných povinností v tieto dni po skončení prepravy), nie však celá doba trvania služobnej cesty.

Ak napríklad profesionálny vojak v pondelok ráno nastúpi na výkon 24-hodinovej služby v utorok čerpá nepretržitý denný odpočinok v stredu čerpá náhradné voľno za predchádzajúcu štátnu službu nadčas, vo štvrtok je dočasne neschopný štátnej služby zo zdravotných dôvodov a v piatok čerpá dovolenku, pri 40-hodinovom určenom týždennom služobnom čase sa mu do fondu služobného času síce započíta najviac 48 hodín (24 hodín za výkon 24-hodinovej služby, ak po jej celú dobu plnil služobné povinnosti) a 3 x po 8 hodín za ospravedlnenú neprítomnosť v stredu, vo štvrtok a v piatok), avšak nevykonával žiadnu štátnu službu nadčas, pretože služobné povinnosti plnil len v rozsahu 24 hodín.

Ak by v inom týždni profesionálny vojak v pondelok nastúpil na výkon 24-hodinovej služby, v utorok čerpal nepretržitý denný odpočinok, v stredu nastúpil na vy-

kon ďalšej 24-hodinovej služby, vo štvrtok čerpal nepretržitý odpočinok a v piatok čerpal náhradné voľno, pri 40-hodinovom určenom týždennom služobnom čase by sa mu do fondu služobného času síce započítalo najviac 56 hodín (2 x 24 hodín výkon služby a 8 hodín za čerpané náhradné voľno), ale keďže služobné povinnosti plnil len 48 hodín, štátnu službu nadčas by vykonával len 8 hodín (48 – 40 = 8), pretože čerpanie náhradného voľna nemožno považovať za plnenie služobných povinností. Náhradné voľno za štátnu službu nadčas podľa § 90 ods. 3 zákona, resp. peňažná náhrada za neposkytnuté náhradné voľno podľa § 90 ods. 4 zákona by mu však patrila len za štátnu službu nadčas presahujúcu 45 hodín, t. j. za 3 hodiny (48 – 45 = 3).

V praxi vojenských útvarov Ozbrojených síl Slovenskej republiky však dochádza aj v tomto smere často k pochybeniam, keď sa do štátnej služby nadčas bežne započítavajú doby, keď profesionálny vojak evidentne neplní služobné povinnosti (napr. prestávky na jedenie a oddych, odpočinok poskytnutý na základe interných predpisov, čerpanie náhradného voľna, dovolenky, služobného voľna, preventívnej rehabilitácie a podobne). Má to potom za následok, že na jednej strane sa nezákonne zvyšuje počet hodín štátnej služby nadčas a na druhej strane, že ani čerpaním náhradného voľna nedochádza k zníženiu počtu hodín náhradného voľna, ale naopak, dochádza k jeho neustálemu nárastu.

Preto je potrebné, aby každý útvar Ozbrojených síl Slovenskej republiky prekontroloval správnosť svojho postupu vo vzťahu k určovaniu štátnej služby nadčas a náhradného voľna za štátnu službu nadčas a podľa zisteného stavu vyvodil z toho právne dôsledky a to aj spätne.

Je potrebné dôsledne rozlišovať medzi plnením služobných povinností a služobnou pohotovosťou na pracovisku, pretože ide o odlišné právne inštitúty, ktoré majú rozličný obsah a s ktorými sú spojené rôzne právne následky, napr. aj vo vzťahu k peňažným náležitostiam, pretože podľa § 138 ods. 3 zákona je služobný plat profesionálneho vojaka určený už s prihliadnutím aj na služobnú pohotovosť. Služobná pohotovosť na pracovisku teda nemôže byť odmeňovaná ako plnenie služobných povinností a nepovažuje sa ani za plnenie služobných povinností na účely štátnej služby nadčas. Aj z tohto hľadiska treba dôsledne vyhodnotiť doterajší postup pri pohotovostných službách, ktoré sú bežne posudzované a odmeňované ako plnenie služobných povinností a sú ako plnenie služobných povinností započítavané aj na účely štátnej služby nadčas.

Podľa § 91 ods. 1 písm. a) zákona možno profesionálnemu vojakovi nariadiť služobnú pohotovosť v mieste výkonu štátnej služby až v rozsahu 250 hodín ročne, pričom výkon služobnej pohotovosti v takomto rozsahu má už započítanú v služobnom plate. Aj využívaním služobnej pohotovosti v zákonom stanovenom rozsahu možno zabrániť zbytočnej štátnej službe nadčas, ktorá je niekedy nesprávne nariadená v prípadoch, ak ide o služobnú pohotovosť.

JUDr. Jozef BRTÁŇ

Ilustračné foto Vladislav VAVRINEC

Radostná zvesť

Pôstne obdobie a s ním spojené pokánie má veľký význam a zmysel v každom náboženstve. Je znakom, že si bytostne priznávam, nielen formálne, že som človek hriešny. A to je niečo, čo sa dnes priznáva veľmi ťažko. Nepripisuje sa tomu žiadna vážnosť v lepšom prípade sa to nadľahčuje, bagatelizuje. Ten, kto je pre kresťanov najdôležitejší – Ježiš Kristus, to tak nevidí. Veď prišiel, aby nás oslobodil spod otroctva hriechu. Obetoval sa.

Pokánie má aj svoje úskalia. Najväčším je neschopnosť odpustiť sebe samému. Boh nám odpustí veľmi rád. Nemusíme ani povedať, že nám je ľúto. Stačí, keď sa budeme chcieť vrátiť. Nenechá svojho mánotratného syna ani dokončiť kajúčne vyznanie. Na svete nie je nič jednoduchšie, než dosiahnuť Božie odpustenie. On odpúšťa horlivejšie, než my odpúšťanie prijímame. Je však veľmi dôležité si uvedomiť, že sa z hriechu sami, svojimi vlastnými silami dostať nemôžeme. Potrebujeme na to Božiu milosť.

Problém nie je v Bohu, ale v nás. Veľa ľudí odmieta veriť, že môžu získať odpustenie tak ľahko. A čo je horšie, odmietajú odpustiť sami sebe. Azda nie je väčšia prekážka vo vývoji duchovného života, ako falošný pocit neohodnosti. Hriech zďaleka nie je prekážka, je to priam pomoc, ak človek robí pokánie.

Mnohí z nás si ešte neuvedomili, že kajúcnosť neznamená povedať: „Pane, je mi ľúto“, ale: „Pane, z celého srdca Ťa milujem.“ Ježiš od nás nikdy nežiadal ľútosť. Žiadal od nás niečo iné, aby nám mohli byť naše hriechy odpustené. Lásku. Áno, iba lásku. Presne o to v pokání ide.

A tu je ďalšia charakteristická črta kresťanského Boha, ktorý sa tak líši od boha rozumu a všetkých ostatných bohov. Tou črtou je, že i keď je hriech najväčšie možné zlo, byť hriešnikom je pre Ježiša hodnota. Nenávidíte hriech celým svojim srdcom a vyháňajte sa mu, ale ak ste zhršli a je vám to ľúto, potom máte dôvod na radosť. Lebo v nebi je väčšia radosť z jedného hriešnika ktorý robí pokánie, ako z 99, ktorí pokánie nepotrebnú. Kto tomu bláznovstvu porozumie?

Máme dočinenia s tajomstvom, ktoré sa vymyká ľudskej mysli. Treba nenávidieť hriech, ale keď sme už zhršli a robíme pokánie, treba sa považovať za veľmi šťastných, pretože nám bude daná milosť v prehojnej miere. Kajúcný hriešnik k sebe priťahuje Boha silnejšie než magnet. To je radostná zvesť.

mjr. Mgr. Juraj SITÁŠ
dekan Veliteľstva pozemných síl Trenčín

Kostol desiatnika Fraisa

Aj keď kostoly zvyčajne bývajú pomenované po svätých, desiatnik David M. Fraise za svätého vyhlásený nebol. Napriek tomu nesie jeho meno kostol na najväčšej základni NATO na svete – v afganskom Kandaháre. V „jeho“ kostole je pod desiatnikovou fotografiou napísané: „Fraise bol muž, ktorý sa úplne a odvážne odovzdal Bohu, svojej rodine a armáde Spojených štátov.“ Padol 7. júna 2004. Kostol na jeho počesť pomenovali 10. 4. 2006.

David Fraise bol vodičom US Army, keď počas jazdnej patrole v oblasti Deh Rawood v mieste známom ako Talibanský most, zaútočili teroristi. Explózia nástražného výbušného systému vážne zranila dvoch členov osádky vozidla, vodiča Fraisa a strelca vo veži. Nanešťastie, 24-ročný desiatnik následkom zranení podľahol.

Desiatnik David Fraise bol veriaci, tak ako stovky ďalších mužov a žien na tejto základni, kde slúži približne 14-tisíc vojakov z 18 armád. Podľa amerického vojenského kaplána J. Richardsona tu pôsobí aj vyše dvadsať vojenských kňazov. Najviac je amerických – 8. Kanadania a Briti majú po štyroch. Väčšia časť z nich slúži sväté omše či služby božie v kostole desiatnika Fraisa, vrátane slovenského vojenského kňaza poručíka Petra Dziaka. Kostol využívajú katolíci aj protestanti. V piatok o dvanástej sa v ňom modlia moslimovia.

Text a foto **Pavol VITKO**

Jubileum biskupa

Ordinár Ozbroyených síl (OS) a Ozbroyených zborov (OZ) Slovenskej republiky František Rábek si pripomína v týchto dňoch životné jubileum - 60 rokov. Narodil sa 17. februára 1949 v Močenku v Nitrianskej diecéze.

Za kňaza vysvätili Františka Rábeka 17. júna 1972. Pôsobil ako kaplán v Bošanoch a v Nitre, od roku 1979 bol správcom pútnického miesta Nitra - Kalvária a farárom v Drážovciach pri Nitre. V rokoch 1989-1990 bol správcom farnosti v Čiernom pri Čadci. Od februára 1990 pôsobil ako generálny vikár Nitrianskej diecézy, kde ho 27. júla vysvätili za pomocného biskupa. Mons. Rábek bol predsedom prípravného výboru na Veľké jubileum roku 2000. V tejto súvislosti publikoval dvojzväzkové dielo Štafeta viery.

V januári 2003 pápež Ján Pavol II. vymenoval Františka Rábeka za prvého vojenského biskupa Ordinariátu OS a OZ SR v histórii Slovenska. V rámci Konferencie biskupov Slovenska (KBS) je aj predsedom jej Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru. Súčasne zastupuje Slovensko ako stály delegát Európskej konferencie biskupov (COMECE).

V roku 2006 udelili biskupovi Rábekovi cenu Pro Defensione v roku 2007 Pamätnú medailu ministra obrany III. stupňa a v roku 2008 Medailu za vernosť Ozbroyeným silám SR III. stupňa.

(red)

Foto **Jozef ŽIAK**

Obrana 3/2009

5 x odpovedz

1. Anglický hodinár John Harrison vyrobil prvé prenosné hodiny v storočí:

- a) 17
- b) 18
- c) 19

2. Prvý laser bol vyrobený v roku:

- a) 1950
- b) 1960
- c) 1970

3. Saunu vynali:

- a) Švédí
- b) Rusi
- c) Fíni

4. Na ktorom kontinente je územie s názvom Zem princeznej Alžbety?

- a) Antarktída
- b) Austrália
- c) Aljaška

5. Forma logickej kombinácie v šachu je:

- a) metafora
- b) metaforma
- c) metaméria

Správne odpovede: 1b), 2b), 3c), 4a), 5b).

[FOTOZAJIMAVOSŤ]

Dejiny cez vojenskú kuchyňu

Starší muž na fotografii sa volá Peter Silbernagel. Bol vojenský kuchár a ako jediný prežil pred polstoročím potopenie nemeckej vojenskej ponorky. Mladší muž je režisér Peter Kerekes a vo februári mal premiéru jeho celovečerný dokumentárny film Ako sa varia dejiny. Skvelý nápad. Viete napríklad, koľko surovín treba na chlieb pre 18-miliónov nemeckých vojakov, ktorí chceli dobyť svet? Alebo ako pripraviť bliny pre 11-miliónov padlých sovietskych vojakov? Alebo ako pripraviť rezne pre 19 utopených kamarátov Petra Silbernagela? A čo takto kohút na vine pre 500-tisíc francúzskych vojakov bojujúcich v Alžírsku? Alebo napríklad nakladané hriby pre rovnaký počet okupantov, ktorí obsadili Československo?

Peter Kerekes a jeho tím prezentujú dejiny cez cynické spomienky ruského vojenského kuchára v Čechensku, ako aj cez rozprávania vcelku srdečných žien, ktoré varili Srbom vo

vojne v minulom desaťročí. Režisér prináša príbeh nacionalisticky „zaťatého“ vojenského kuchára z Chorvátska. Zaujímavé je rozprávanie židovského pekára, ktorý sa krátko po vojne podieľal na otrávení chleba pre tisíce zajatých esesákov. A viete, z čoho sa skladala posledná večera vládcu Juhoslávie maršala Josipa B. Tita?

Výborné autentické príbehy, kamera plná originálnych záberov. Jednoznačne odporúčam. Hoci – predsa len jedna pripomienka. Škoda, že sa do tohto skvelého filmového pokrmu namiešaného z vojen a jedál nevošiel aj jeden slovenský kuchár. Medzinárodný projekt pritom podporil o. i. aj náš štát vrátane ministerstva obrany. Aspoň že jednotlivé príbehy prepája záber na letiacu helikoptéru našich ozbrojených síl. Na lanách má zavesenú, ako inak, poľnú kuchyňu.

Text a foto **Pavol VITKO**

ZASMEJME SA ...

Janko sa vychvaľuje svojmu kamarátovi:

- My máme auto od Skody a televizor od Daewoo.
Jaro sa pripoji:
- My máme žehličku od Ety a bračeka od podnájomníka.

...

Matka kričí na svoju desaťročnú dcéru:

- Fajčila si moje cigarety?
- Áno, ale iba dve.
- Tak za trest pôjdeš dnes spať bez koňaku.

...

- Keď sa na mňa usmievať, mám sto chutí vás pozvať ku mne.

- Óóó, vy lichotník.
- Žiadny lichotník, zubár.

...

Sedia Rómeo a Júlia a hľúbia trávu. I riekol Rómeo:

- Júlia, ja ťa strašne milujem.

I riekla Júlia:

- Aj ja k tebe cítim akúsi haluz, Rómeo!

...

Mama napomína syna:

- Nesmieš ťahať kocúra za chvost!
- Veď ja ho len držím, on sa ťahá.

...

- Vieš čo je nové? Zrušili daňový úrad!
- Neblázni!

- Naozaj! Dostal som od nich list a v ňom stálo: Posledná upomienka!

...

- Dežo, požičaj mi 100 korún.
- Dobré, požičiam, ale od koho?

[SERVIS]

Priateľ'

Slobodník Ján N., príslušník VÚ 6335 Prešov, mal priateľku Evu, s ktorou sa v čase voľna pravidelne stretával, spoločne sa chodili zabávať a plánovali si aj spoločnú budúcnosť. Po jednom dni, ktorý spoločne trávili v mieste trvalého pobytu jeho priateľky, musela Eva na druhý deň v ranných hodinách odísť do práce. Jána nechala v byte s tým, aby jej okolo obeda priniesol kľúče od bytu do práce, čo Ján urobil. Na druhý deň jej sestra Ivana zistila, že jej z kabelky zmizla platobná karta, pričom PIN ku karte spolu s dokladmi o účtoch mala uložený v otvárací časti postele v byte. Okamžite oznámila udalosť Slovenskej sporiteľni, kde zistila, že jej z účtu vybrali peňažnú sumu 2 000 Sk. Podľa dátumu a hodiny sa v sporiteľni našiel záznam priemyselnej kamery. Aké bolo prekvapenie Ivany, keď vo vyberajúcej osobe spoznala priateľa svojej sestry Jána. Ján síce chcel celú záležitosť zahmlieť tvrdením, že z bytu odišiel spoločne s Evou, že kľúče od bytu nemal, ale výpovede priateľky a jej sestry Ivany boli jednoznačné. Celú záležitosť však jednoznačne potvrdil a páchatela usvedčil obrazový záznam monitorovacieho kamerového systému zo sporiteľne, na ktorom bola zachytená aj tvárová časť osoby vyberajúcej peniaze z bankomatu, na základe ktorého ani súd nemal žiadne pochybnosti, že ide o osobu obžalovaného.

Jána následne uznal vinného z prečinu neoprávneného výrobenia a používania elektronického platobného prostriedku a inej platobnej karty podľa § 219 ods. 1 Tr. zák., pretože si neoprávnene obstaral elektronický platobný prostriedok na účel použiť ho ako pravý a použil ho ako pravý.

Bol odsúdený na trest odňatia slobody na 1 rok s podmieneným odkladom na 18 mesiacov a na náhradu spôsobenej škody a je logické, že to bol koniec jedného sľubne sa rozvíjajúceho vzťahu.

plk. JUDr. František KOVÁČ

Bez spojenia niet velenia

Previerkou pripravenosti a porovnávania vojsk sú aj medzinárodné cvičenia. Jedno z takýchto cvičení, ktoré som absolvoval, bolo cvičenie našich a maďarských jednotiek. Vyvrcholením bola ukážka boja v dotyku s protivníkom s ostrou strelbou. Na cvičení sa zúčastnili aj poprední štátni predstavitelia a predstavitelia spojeneckého velenia. Postavili pre nich špeciálne tribúny, aby mohli pohodlne pozorovať ukážku.

Bol som určený ako spojovací náčelník pre túto etapu cvičenia. Na pozorovateľni, ktorej velenie bolo medzinárodné, bola vtedy veliacim jazykom ruština. Prvý priletel roj lietadiel MIG 21 a svojimi raketami zasiahol určené ciele. Po nich sa začala paľba delostrelectva a pred tribúnu zo zákopov vyšli raketomety, ktoré vypálili v priamej streľbe salvy, čo na náprotivnom svahu, kde bol imitovaný protivník, bolo ukážkou obrovskej ničivej sily týchto zbraní. Potom dostali rozkaz vpred tanky maďarského a nášho práporu. Tankisti vyšli zo zamaskovaných zákopov, vyrovnali sa do línie a na jednotný povel mali z kanónov vystreliť salvu. Jeden z maďarských tankov si neuvedomil pozíciu svojej veže, ktorá ako na potvoru bola otočená dozadu a kanón mieril na tribúnu, kde sa nachádzali čestní hostia. Krátko pred vypálením salvy nastala veľká nervozita medzi čestnými hosťami a ešte väčšia na našej pozorovateľni. Celé velenie na pozorovateľne sa obrátilo na mňa ako na zodpovedného spojára, že ten tank sa musí zastaviť. Aj zo mňa tiekol pot z vysokej zodpovednosti, ale aj zo strachu, čo sa môže stať. Našťastie sa mi podarilo priamo z riadiacej pozorovateľne dovoliť sa do inkriminovaného tanku číslo 24 a veliteľovi som dal príkaz v nedokonalej maďarčine, aby zastavil. Mal som to šťastie, že som vyrastal na zmiešanom území Slovenska a niektoré maďarské výrazy sa na mňa nalepili. Ďalšie povel už veliteľ tanku dostal od svojho veliteľa a imitoval, že bol zasiahnutý protivníkom. Ostatné tanky v priebehu niekoľkých sekúnd dosiahli potrebnú líniu, vypálili salvu a cvičenie pokračovalo presne podľa pripraveného plánu a úspešne sa skončilo.

Po skončení celej ukážky čestní hostia odišli na občerstvenie. Pritom ani netušili, čo sa mohlo stať, keby sme nemali dobré spojenie s cvičiacimi vojskami. Aj v tomto prípade sa potvrdila známa vojenská pravda, že bez spojenia niet velenia, ale aj príslovie – koľko jazykov ovládaš, toľkokrát si človekom.

Ing. Tomáš ŠVEC

Škrty vo viacerých programoch

V Spojených štátoch sa pripravuje rozpočet pre ozbrojené sily na rok 2010. Podľa ministra obrany Roberta Gatesa je úlohou Pentagonu vytvoriť zoznam výzbrojných programov, ktoré by mohli byť zrušené alebo kde by mohol byť znížený rozpočet. Zámerom má byť viac peňazí venovaných na neregulárne konflikty. Konkrétne kroky americkej administratívy budú podľa pozorovateľov známe až v apríli. Analytici citovaní v Defence News uvádzajú, že Pentagon chce takto presunúť celkovo 17 mld. USD zo súčasných programov. Špekulácie vyvoláva výška sumy, ktorá sa viacerým zdá neopodstatnená. Zo zbraňových systémov sa odliv peňazí môže dotknúť od lietadiel cez lode až po pozemné systémy. Zmeny s veľkou pravdepodobnosťou nastanú v programe F/A-18 Super Hornet a F-22 Raptor, ktoré sa zrušia alebo utlmia. Ďalej torpédoborce DDG 51 aj napriek nesúhlasu priemyselných kruhov. „Obetované“ môžu byť aj nové obojživelné

výsadkové lode. Jedným z potenciálnych cieľov na škrty môže byť podľa analytikov aj program pozemných síl FCS (Future Combat Systems). Vzhľadom na zámer udržať rozpočet ministerstva obrany v roku 2010 na úrovni 524 mld. USD sa výdavky na protiraketovú obranu USA znížia s najväčšou pravdepodobnosťou z 9,4 mld. USD na 7,5 mld. USD. Očakáva sa, že z presunu peňazí do oblasti neregulárneho boja by mohli profitovať najmä špeciálne a spravodajské operácie. Na fotografii je prvý operačný let F-22A Raptor z 27 stíhacej letky z leteckej základne Langley nad Fort Monroe.

(rak)
Foto USAF/Ben Bloker

Tajníčku tvorí eskimácke príslovie	spoj utvorený zvráňaním	aerá, po česky	súvisiace s priedu- chom	liať, po česky	rieka pri Omsku	Autor: Vojtech Kúkol	presvedčuj sa o pravosti	bulharské pohorie nad Sofiou	zdochlina, po nemecky	rímske číslo 600	Pomôcky: Kakal, RAE, nets, toot, toro, ekos	zvada, hádka (hovor.)	pravý prítok Volgy	pohľad (bás.)
spustilo stroj do činnosti						veľká mucha					rebrinák			
1						len, po česky (nár.)					3			
											zastri, utaj (tank)			
odroda nikelinu					siete, po anglicky					úspech				
					trúbiť, po anglicky					duša u starých Egypťanov				
americká družica (aj mesto v Kanade)				značka čistidla					had z knihy džunglí				ďaleko, po česky	lámaním poškodzuje (strom)
				rastie na hlave					MPZ Islandu					
Pomôcky: Rej, olé, enom, tn, sér, Ka, zor	metla na vymetanie pecí (ometlo)	4										dovnútra (predl.)		
	sídlo v Pakistane											ráno, po poľsky		
obilo kovom, (drevené vedro)						svetlo, žiara				Aralské jazero (hovor.)				
						výzva (kniž.)				vezme, po česky				
slovenský herec							redirected call (skr.)	vietnamský mys	vpila do seba indická obj. jedn.					
faktor vonk. prostredia					pretnem									
					osobné zámeno									
anglická skr. toalety (lavatory)				2										
bravo, po španiel-sky (korida)					arabské mužské meno				poľský básnik (1505 – 1569)			citoslovce vyjadrujúce túžbu, radosť		

Plná poľná

Oblúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 18.10 hod. do 18.30 hod. Priebežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Repková a Bernard Roštecký.

(r)

Armádny magazín v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére každý štvrtok na Dvojke o 16,20 h. a v dvoch reprízach - ich vysielací čas sledujte na internete

STRELECKÝ MEMORIÁL

Asociácia UN-V-SLOVAKIA, predovšetkým vďaka tým, ktorí boli na samom začiatku pôsobenia vojakov občanov samostatnej SR v mierových misiách (čestný prezident plk. v. v. Ing. Ľubomír Kolencik a viceprezident Dušan Ščevík), úspešne a nezmazateľne buduje tradíciu organizovania každoročného streleckého memoriálu na počesť padlých v mierových misiách. Jubilejný V. ročník tohto memoriálu sa v spolupráci s VÚ 1049 a s ďalšími partnermi uskutoční v dňoch 15. – 16. mája 2009 v priestoroch vojenskej posádky Sereď na strelnici Tomášikovo. Pre členov UN-V-SLOVAKIA je memoriál najvýznamnejšou udalosťou roka a samozrejmosťou je účasť významných osobností verejného, kultúrneho a politického života, ale aj zahraničných partnerských organizácií. Ďalšie podrobnosti môžete nájsť na stránke www.un-veteran.sk. Pozývame všetkých našich sympatizantov spoločne s nami vzdať hold padlým v službách mieru.

plk. v. v. Ing. Pavel MARKO